SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ 16 6-26 AĞUSTOS 1989 1500 LİRA

adımlar

DOĞU'DA DEVLET TERÖRÜ

Doğu'da insanlara neden böyle acımasızca davranılıyor? Neden bu kadar baskı yapılıyor? Bu sorunun tek bir cevabı vardır: Bu insanlar Kürt oldukları içindir... Bölgede kayıp cesetlerin sayısı bilinenlerden daha çok... Resmen 25 köyün boşaltılacağı söyleniyor. Cudi dağında kimyasal silah kullanılacağı iddialarını yetkililer yalanlamıyor. *(Sayfa: 10)*

ESKİŞEHİR'DEN AYDIN'A ÖLÜM YOLCULUĞU

ONURLU AÇLIK

Aydın Cezaevi'nde "taammüden" işlenen cinayet sonucu, Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu yaşamlarını yitirdiler. Bu cinayetten Adalet Bakanı, Eskişehir Cumhuriyet Savcısı ve "sevke mani halleri yoktur" raporunu veren doktorlar sorumludur. Adalete teslim edilmesi gerekenler onlardır. Cezaevlerinde yaşayanlar politik tutuklulardır. Ailelerin acılarının dindirilmesi, politik tutukluların insanca yaşama kavuşturulması ve cezaevi cinayetlerinin önlenmesinin tek yolu, sınırsız ve koşulsuz genel aftır. Başka türlü sorunlar tükenmeyecektir.

(Sayfa: 4-6)

▶ BEYAZ EYLEM HANGİ AŞAMADA

İTO Başkanı Ferruh Korkut, beyaz eylemlerin hekim hareketini fiili sendikalaşma süreci içine soktuğunu söylüyor. *(Sayfa: 9)*

▶ 12 EYLÜL KRİSTAL-İŞ KONGRESİNDEYDİ

12 Eylül'ün koyduğu antidemokratik kurallar sonucu, ilk kez bir sendikada yöneticilerin özgürce seçilmeleri engellenmiş oldu. *(Sayfa: 12-13)*

▶ KUTLU VE SARGIN İÇİN TAHLİYE İSTENMEDİ

İlk kez tahliye istenmeyen duruşmada, Haydar Kutlu, "Politik bir partinin programını yargılayacak merci mahkeme değil, halktır" dedi. *(Sayfa: 14)*

▶ İSVEÇ EVRİM GEÇİRİYOR

İsveç'te işçi hareketinin temsilcileri olmakla övünen sosyal demokratlar sağa kayarken, Palme cinayetinin uyandırdığı halk, nereye gidildiğini merak ediyor. *(Sayfa: 17)*

TÖB-DER Davası'nda asker farkı

12 Eylül sonrasında Ankara 3 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesince kapatılan TÖB-DER hakkında 1979 yılından beri açılan üç ayrı davada birbirleriyle çelişik kararlar verildi.

TÖB-DER Yönetim Kurulu aleyhine açılan ilk dava 8 Mayıs 1979'da yöneticilerin aklanmasıyla sonuçlandı.

İkinci dava 12 Eylül'den hemen sonra Ankara 3 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesince görüldü. Bu davada TÖB-DER yöneticileri 5-8 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırılırken, TÖB-DER kapatıldı ve malları zoralımıyla dağıtıldı.

Üçüncü karar ise, TÖB-DER davası Ankara 3 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesinde görülürken, yurt dışında bulundukları için dosyaları ayrılan ve davaları Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen yirmi TÖB-DER yöneticisini aklıyordu. Karar tarihi 15 Mart 1989.

Bu çelişkili kararlar tartışılmaya devam ederken, konuyla ilgili bir açıklama yapan Eğit-Der yöneticileri durumu şöyle değerlendirdiler: **"Görülüyor ki, ortada üç ayrı mahkeme kararı vardır. Bunların üçü de TÖB-DER'i ve yöneticilerini aklarken, biri, yani askeri mahkeme kararı olan, TÖB-DER'in kapatılmasını, mallarının zoralımını, yöneticilerinin mahkumiyetini içermektedir."**

12 Eylül'den sonra görülen tüm siyasi davaların bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasının istendiği açıklama şöyle devam ediyor: **"TÖB-DER davası Askeri Yargıtay'da yeniden görülmelidir. TÖB-DER açılmalı, malları geri verilmelidir. Yurt dışındaki TÖB-DER yöneticisi arkadaşlarımız güven içinde yurda dönebilmelidir. TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu ve diğer öğretmen arkadaşlarımızın yurttaşlık hakları geri verilmelidir. Bu çağrının TÖB-DER davasındaki çelişki örnek gösterilerek, 12 Eylül mahkeme kararları ve sonuçlarının bütünüyle kaldırılması mücadelesine de çağrı niteliğindedir. Bu mücadelesinde Eğit-Der'e omuz vereceğinize inanıyoruz, bekliyor ve istiyoruz."** □

Adımlar Bayrampaşa Temsilciliği'ne polis baskını

Adımlar (İstanbul)-Adımlar Bayrampaşa Temsilciliği 8 Ağustos Salı günü siyasi polisin gerçekleştirdiği bir baskına uğradı. Öğleden sonra gerçekleşen polis baskınından sonra, içerde karakol kuruldu ve temsilciliğe gelen çok sayıda kişi gözaltına alındı.

Gazetemizin Genel Yayın Yönetmeni **Umur Coşkun**, polisin keyfi baskısı üzerine bir açıklama yaptı. Açıklamada şunlar dile getirildi:

"Aynı filmi birkaç kez gördük. Temsilciliklerimizden birisi polis tarafından basılıyor. İçeridekiler ve ziyaretçiler çoluk çocuk götürülüyor. Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) üyesi olup olmadıkları konusunda sorguya çekiliyor. Tanıdıkları, bildikleri insanların isimleri soruluyor. Sorgulananların çoğu en kabasından tehdit ve saldırıya maruz kalıyor. Kendilerine, 'bir daha buraya geldiğinizi görmeyelim', ya da 'Özal da söylüyor, komünist partisine izin verildiği zaman çalışırsınız' gibi tuhaf şeyler söyleniyor. Gazetemizin kimi görevlisine işkence yapılıyor.

Gazetemizin ve okurlarımızın önemli bölümünün, komünist partisinin yasallaşmasını toplumsal bir zorunluluk olarak gördükleri, bu yöndeki talep ve girişimleri destekledikleri zaten sır değil.

Karşı karşıya olduğumuz, yıldırabildiğini yıldırmak, fişleyebildiğini fişlemek gibi ilkel ve sonuçsuz kalmaya mahkum davranışlardan başka birşey değildir. İktidar, 'sen TBKP'lisin diye suçladığı insanlara ve tüm topluma bugün öncelikle açlık grevlerinin ve direniş sırasında öldürülenlerin hesabını vermelidir. Adımlar Temsilciliği'nde gözaltına alınanlar derhal serbest bırakılmalıdır."

Bu arada gazetemiz baskıya gireceği sırada edindiğimiz bilgiye göre, gözaltına alınanlardan Metin Oktay, Ramazan Özekmekçi, Serap Sabırlı, Nagihan Yanık, Akansel İnger, Murat Yıldırım, Feridun Aksu, Turgay Tekdal, Recep Bilge ve İlhan İpin salıverildi. Gözaltında tutulanlardan adları belirlenenler ise şunlardı: Mesut İleri, Selahattin Sabırlı, Ali Alkan, Hüseyin Fidan, Mehmet Yalçın, Ali İleri, Hasan Öztoprak, Metin Servet, Behçet Çevik, Kemal Karaman. □

Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği'nin Tüzüğü 2 buçuk yıl aradan sonra onaylandı

Adımlar (Ankara)-Kısa adı NÜSHED olan **Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği**'nin tüzüğü, Ankara Valiliği'nin ve İçişleri Bakanlığı'nın türlü engellemelerine karşın, Danıştay kararıyla onaylandı. Derneğin kuruluşundan 2.5 yıl sonra onaylanan NÜSHED tüzüğü, gazete yoluyla da yayımlanarak kesinlik kazandı. Böylece **NÜSHED, İnsan Hakları Derneği ve Dil Derneği**'nden sonra, tüzelkişiliğini ve yasallığını hükümete kabul ettirip, "sakıncalı" statüsünden hukuk savaşımıyla çıkabilen üçüncü dernek oldu.

Bilindiği gibi NÜSHED, kuruluşundan birkaç ay sonra, İçişleri Bakanlığı'nca, "amacı ve kurucuları bakımından" sakıncalı görülmüş, bir yandan Ankara Valiliği, derneğin çalışmasını durdururken, öte yandan Ankara Cumhuriyet Savcılığı da NÜSHED yöneticileri hakkında soruşturma açmıştı. Ancak, NÜSHED yöneticilerinin Ankara 5 No.lu İdare Mahkemesi'ne yaptıkları başvuru üzerine, Ankara Cumhuriyet Savcılığı da yaptığı soruşturma sonunda, **"kovuşturmaya yer olmadığı"** sonucuna varmıştı. Bununla birlikte, Ankara Valiliği ve İçişleri Bakanlığı, NÜSHED'in tüzüğünü onaylamamakta direnmiş, ayrıca İdare Mahkemesi'nin kararına Danıştay nezdinde itiraz etmişlerdi. Danıştay 10. Hukuk Dairesi, 2 Mart 1989 tarihli kararında bu itirazları reddedince, İçişleri Bakanlığı bu kez de **"inceleme yapıldığı"** bahanesiyle, tüzüğün onayını 2.5 ay daha geciktirmişti.

Sonunda bütün yasal yolları kapanan İçişleri Bakanlığı, 13 Haziran 1989 günü Ankara Valiliği'ne bir talimat yazarak, NÜSHED tüzüğünün onaylanması istedi. Bakan adına Müsteşar **Tuncer Erçinler** imzasıyla Valiliğe gönderilen yazıda aynen şöyle denildi:

"Merkezi ilinizde kurulu 'Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği'ne ait olan yazınız ekinde gönderilen tüzüğü incelenmiş Dernekler Kanunu'na aykırı bir hüküm bulunmadığı görülmüştür. Gereğinin, Kanun'un 10. maddesi göre yapılmasını rica ederim."

İçişleri Bakanlığı ve Ankara Valiliği, bu savaşta yenik düşmüşlerdi... □

"Özgür Gelecek" Dergisi yöneticileri gözaltında

Adımlar (Ankara)-Ankara'da aylık olarak yayımlanmakta olan **"Özgür Gelecek"** dergisinin 8. sayısı da Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi kararıyla toplatıldı. Daha önceki sayılarına, henüz piyasaya çıkmadan matbaada el konulan **"Özgür Gelecek"** dergisinin Temmuz 1989 sayısı İstanbul'da basıldığı için "biraz gecikmeyle", ay sonunda toplatılabildi. Bu arada derginin sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni **Mehmet Bayrak**, Yazı İşleri Müdürü **Bekir Kesen** ile dergi yazarlarından **Celal Gül**, 22 Temmuz 1989 günü, Ankara DGM Savcılığı'nın isteği üzerine gözaltına alındılar. Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube'sinde sorguları süren **"Özgür Gelecek"** dergisi sorumlularının bugünlerde DGM önüne çıkarılmaları bekleniyor.

Eğit-Der Genel Başkanı **Feyzullah Ertuğrul**, öğretmen kökenli ve dernek üyesi olan **Mehmet Bayrak**'ın, dergide çıkan yazılar dolayısıyla gözaltına alınmasına tepki gösterdi.

Dr. Nuray Özkan tutuklandı

Öte yandan, 19-20 Mayıs 1989 tarihlerinde İstanbul'da toplanan **"1. Kadın Kurultayı"**'na, "Kürt kadınların sorunları"yla ilgili bir bildiri sunan, Diyarbakır Tıp Fakültesi Psikiyatri asistanlarından **Dr. Nuray Özkan**, "Özgür Gelecek" dergisinin 8. sayısında, bu konuşmasından aktarılan pasajlar nedeniyle tutuklandı. Ankara DGM Savcılığı'nın "gıyabi tutuklama" istemiyle gece yarısı Diyarbakır'daki evinden alınarak sivil polisler eşliğinde Ankara'ya getirilen **Dr. Nuray Özkan**, önce DGM Savcılığı'nda sorguya çekildi. Bu sırada 6 aylık hamile olduğu anlaşılan ve dergideki yazıyı "yayımlanmak üzere kendisinin göndermediği" saptanan **Dr. Nuray Özkan** hakkındaki "gıyabi tutuklama" isteminden vazgeçerek tutuksuz yargılanması gerektiğini belirten DGM Savcısı, bu istemle Nöbetçi 9.Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvuruyor. Ancak, mahkeme istemi reddederek, daha önce Nöbetçi 7.Sulh Ceza Mahkemesi'nin verdiği **Dr. Nuray Özkan'ın** "gıyabi tutukluluğu"nu "vicahi"ye çevirip, kendisini Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ne gönderiyor.

26 Temmuz gününden beri tutuklu bulunan **Dr. Nuray Özkan'ın** durumuna avukatlarının yeniden itiraz ettikleri öğrenildi. □

Adımlar Özel Sayısı'nı okuyanlar gözaltına alındı

Adımlar (Şişli)-1 Ağustos Genelgesi'nden kaynaklanan baskılara karşı cezaevlerinde başlatılan açlık grevlerini desteklemek ve açlık grevlerinin 35. gününde Eskişehir Cezaevinden nakledilmeleri sırasında direnişçilerden **Mehmet Yalçınkaya** ve **Hüseyin Hüsnü Eroğlu'n**un, bu keyfi nakil sırasında yaşamlarını yitirmelerini protesto için **Adımlar** bir "Özel Sayı" çıkardı.

Bu özel sayı, Kağıthane, Gürsel, Çağlayan ve çevre semtlerde, kahvehanelerde, pazarlarda ve sokaklarda dağıtıldı.

Özel Sayı'nın Gürsel mahallesinde dağıtılmasından yaklaşık bir saat sonra polis, 5-6 ekip arabasıyla mahalleyi bastı. Özel sayının dağıtıldığı tüm kahvehanelere girilerek kahvehane sahipleri ve mahalle halkına **"Neden dağıtmalarına engel olmadınız, neden dağıtanları yakalamadınız, bildirmediniz"**, denerek, gözdağı verilmeye çalışıldı. Bu arada bir cenaze nedeniyle toplanan gençler de zorla dağıtıldı.

Bölgedeki Emek Kıraathanesi'nde Özel Sayı'yı okumakta olan Kemal Kırdağ adlı bir kişiyle, kahvehaneyi işleten Sait Karatoprak ve garson Dursun Karatoprak, Dostlar Kıraathanesi'nden kahveyi işleten Muhittin ve garson Azimet adlı kişiler polis tarafından karakola götürüldüler. Kemal Kırdağ aynı gün bırakıldı. Diğerleri de daha sonra 1. Şube'ye götürüldüler ve bir gece orada kaldıktan sonra, ertesi gün bırakıldılar. □

Karşılıksız istimlak

Adımlar (Malatya)-Adıyaman'da yapılmakta olan Çat Barajı'nın oluşturacağı gölün altında kalacak olan köylerden Aligür Köyü'nün halkı, arazi ve yerlerinin istimlak edilerek Tarımsal İskan Kanunu'ndan faydalandırılmadıklarını söylüyorlar.

Köylülerin yaptığı açıklamaya göre, bu duruma Çelikhan Kaymakamlığı'nın araştırma yapmadan karar alması neden oldu.

Çat Barajı, Adıyaman'ın Çelikhan ilçesi sınırları içerisinde bulunuyor. Baraj nedeniyle Çelikhan'ın yedi muhtarlığı su altında kalıyor. Bu köylerin devlet tarafından başka bir yere yerleştirilmesi gerekiyor.

Oysa 1987 tarihinde arazileri istimlak edilen köylülere çağrı yapılarak, beyanname vermeleri istenmişti. Sürenin bitiminden sonra, 16 Eylül 1987'de Çelikhan Kaymakamlığı'nın başkanlığında kurulan, Hak Sahibi Tespit Komisyonu'nun bir ihbar dilekçesiyle bazı vatandaşların hakları yok sayıldı.

Köylüler, "İhbar dilekçesi mahallinde araştırılıp değerlendirilir. Oysa hiçbir araştırma yapılmaksızın karar alınmıştır. Bu sonuçtan üzüntü duyduk. Yaptığımız tüm başvurulara olumsuz cevap verildi. Yetkililerden sorunlarımızın çözümünü bekliyoruz" diyorlar. □

KEMAL TÜRKLER ANILDI

Kemal Türkler'i anma toplantısında, Türkler'in eşi Sabahat Türkler ve yakınları.

Kemal Özçakar (İzmir)-22 Temmuz 1980 sabahı evinin önünde faşistler tarafından öldürülen Maden-İş Genel Başkanı **Kemal Türkler,** ölümünün 9. yılında İstanbul'da mezarı başında ve 23 Temmuz 1989 günü de İzmir'de düzenlenen bir geceyle anıldı.

Sunuculuğunu **Jülide Gülizar**'ın yaptığı "Kemal Türkler Gecesi"ne, **Tayfun Sever, Arif Kemal** ve **Grup Anadolu** ezgileriyle; **İsa Çelik,** Kemal Türkler'in yaşamını konu alan dia gösterisiyle; Otomobil-İş Sendikası Genel Sekreteri **Celal Özdoğan,** Avukat **Rasim Öz** ve Adımlar Gazetesi İzmir Temsilcisi **Vedat Pekel** yaptıkları birer konuşmayla katıldı. Gecede onur konuğu olarak bulunan **Sebahat Türkler'e,** geceye katılanların imzaladığı ve ortasında Kemal Türkler'in resminin bulunduğu bir pankart anı olarak **verildi.**

İzmir'in Fuar Açık Hava **Tiyatrosu**'nda düzenlenen gecenin, Kemal Türkler'**in** yaşamı ve sendikacılık anlayışını konu etmesiyle birlikte, siyasal özgürlük istemlerinin yükseltildiği bir demokrasi şenliğine dönüştüğü de gözlendi. Çok sayıda siyasi derginin, aydın, bilimadamı ve politikacının, çeşitli kurum ve kuruluşların gönderdiği mesajların yanı sıra, Barış Derneği Genel Başkanı **Mahmut Dikerdem**'in, on dört ayrı ülkeden politik göçmenin ve TBKP Başkanı **Nihat Sargın** ve Genel Sekreter **Haydar Kutlu**'nun göndermiş olduğu mesajlar, geceye katılanlarda büyük coşku yarattı.

Gönderilen bu mesajların okunması sırasında geceyi izleyenler, "Kemal Türkler Aramızda", "DİSK'e Özgürlük", "Komünist Partisi Engellenemez", "Zindanlar Boşalsın Genel Af" belgilerini haykırdılar.

Kemal Türkler Gecesi'nin dikkat çeken diğer bir özelliği de çok sayıda tanınmış konuğunun bulunmasıydı. Gecede, yaşayan en eski komünist olarak bilinen (1907 doğumlu) **Cazım Aktimur, Rasih Nuri İleri** ve **Şoför İdris** büyük ilgi ve sempati gördü. KKTC'den CTP Genel Başkanı **Özker Özgür,** FİDEF Genel Başkanı **Hasan Özcan,** İzmir Milletvekilleri **Veli Aksoy** ve **Kemal Anadol,** Otomobil-İş Sendikasının bir grup yöneticisiyle Genel Başkanı **İlhan Dalkılıç,** Karşıyaka-Dikili-Bergama'nın Belediye Başkanları, SP yönetcileri ve Yeni Öncü Dergisi Yayın Kurulu üyesi **Seçkin Kır,** daha birçok aydın, politikacı, sanatçı ve çeşitli kuruluşların temsilcileri de geceyi izleyenler arasındaydı.

9 yıldan bu yana İzmir'de ilk kez düzenlenen "Kemal Türkler Gecesi", izleyenlerin 1 Mayıs Marşı'nı söyleyerek dağılmasıyla son buldu. □

Karadeniz Ereğli'de toplantı

Erdemir işçilerinin ve halkının yakından tanıdığı Kemal Türkler, Karadeniz Ereğli Adımlar Temsilciliği'nde yapılan bir toplantıda da anıldı. Yaşamı, mücadelesi üzerine konuşmalar yapıldı, şiirler okundu. □

ÇGD BAŞKANI RAFET GENÇ'İ YİTİRDİK

Adımlar (Ankara)-Basınımızın 35 yıllık emekçisi ve deneyimli parlamento muhabiri **Rafet Genç,** tatilini geçirmekte olduğu Bodrum'da aniden rahatsızlanarak getirildiği Ankara'da 9 Ağustos sabahı yaşamını yitirdi. İki ay önce **Çağdaş Gazeteciler Derneği** Genel Başkanlığı'na seçilen Rafet Genç'in vakitsiz ölümü, basın çevresinde derin üzüntü yarattı.

1935 yılında Ankara'da doğan Rafet Genç, gazeteciliğe 1954'te **Türk Basın Ajansı'nda** başladı. **Yenigün, Yeni Sabah, Zafer, Ulus, Milliyet, Cumhuriyet** gazeteleri ile **ANKA Ajansı**'nda çalışan Genç, 1978-87 yılları arasında **Parlamento Muhabirleri Derneği** (PMD) Başkanlığı yaptı. "Sürekli Basın Kartı" sahibi olan **Rafet Genç,** 17 Haziran 1989 tarihinde toplanan **Çağdaş Gazeteciler Derneği**'nin 10. Genel Kurulu'nda Genel Başkanlığa seçilmişti. Sağ akciğerindeki delinme nedeniyle yaşamını yitiren arkadaşımız, evli ve bir çocuk babasıydı. Genç'in cenazesi, 11 Ağustos Cuma günü saat 11.00'de **Çağdaş Gazeteciler Derneği**'nin Akay Caddesi'ndeki binasına getirilerek saygı duruşunda bulunulduktan sonra, aynı gün Cebeci Asri Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Ne dediler?

Rafet Genç'in ani ölümü üzerine görüşlerini açıklayan meslektaşları, ÇGD Başkanının **"demokrasiden yana, dürüst bir gazeteci olduğu"** görüşünü paylaştılar.

Bir süre önce, ÇGD Başkanlığı görevini **Rafet Genç'e** devreden **Ahmet Abukay,** o'un için, **"Tüm meslek yaşamı boyunca dürüst ve ödünsüz gazeteceliğin simgesi oldu. Meslek kişiliğinden hiçbir dönemde ödün vermediği için de, iktidarlarla uzlaşmayı yayın politikası olarak seçen tekelci basın, kapılarını Genç'e yıllardır kapattı"** dedi.

PMD başkanı **Ercan San** ise duygularını şöyle açıkladı:

"Eski Başkanımız Rafet Genç'in zamansız kaybı karşısında üzüntümüz sonsuzdur. 30 yılı aşkın bir dostun acısı, yüreğimizi dağlamıştır. Derneğimiz üyelerine ve Başkanı bulunduğu ÇGD üyelerine, tüm meslektaşlarımıza başsağlığı dilerim."

Rafet Genç'in bir süre çalıştığı **ANKA Ajansı**'nın Genel Müdürü **Müşerref Hekimoğlu** da dinlenmekte olduğu Ören'den gönderdiği mesajda, **"Genç, uzun yıllarını mesleğimize vermiş değerli bir fikir işçisiydi. Sevecen kişiliğiyle ve özellikle Parlamento'da deneyimli bir muhabir olarak her zaman sağlıklı haberler verdi. Acısını uzaktan paylaşıyor, derin üzüntülerimle başsağlığı diliyorum"** dedi.

Cüneyt Arcayürek ise yaptığı açıklamada, dinlence yörelerindeki sağlık koşullarının yetersizliğini eleştirerek şunları söyledi:

"Bodrum, devletin ilgisizliği nedeniyle hastaneden, doktordan yoksun, adeta gazetecilere mezar oldu. Örsan Öymen'den sonra, çok sevdiğimiz arkadaşımız, çalışkan, içten, hayat dolu Rafet'in ölümü de Bodrum'dan geldi."

Adımlar gazetesi çalışanları olarak, başta Çağdaş Gazeteciler Derneği üyeleri olmak üzere, tüm basın ailesine başsağlığı diliyoruz. □

Çaresizliği kabullenemeyiz

Umur Coşkun

Yaşamın parçalarını bütünlemeliyiz... Gazetede bir fotoğraf: Adamın biri yakılmış insan bacağını gösteriyor... Cezaevlerinde açlık grevi sırasında iki kişi ölüyor-öldürülüyor, grev sürüyor...

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesine cezaevlerindeki ölümlerden sonra düzenlediği basın toplantısında, Emil Galip Sandalcı, yakılmış bacak fotoğrafının poster haline getirilip her yere asılmasını önerdi. Ve şunları ekledi: "1983'de Özal iktidara geldiğinden bu yana, aynen önceki dönemdeki gibi ölümler, işkenceler sürüyor. En alttakinden en tepedekine kadar tüm sorumlulardan, kuduz mikrobunun değdiği her yeri dezenfekte eder gibi hesap sorulmalıdır. Ama nasıl? Büyük bir duyarsızlık var."

Birisi kurşunlanıp yakılıyor. Birisi açlık grevinde ölüyor. Emil Galip duyarlı insanlara sesleniyor. Birileri gazetelere ilan veriyor. Öbürleri ilanları ya okuyor ya okumuyor. Kimileri hiçbirşeyin farkında değil sanki... Zam, okul, taksit, kira... Küçümsüyor... Boş, ilgisiz gözlerle bakıp geçiyor... İçi nefretle kabarıyor... "Boş ver", "iyi ama" sesleri duyuluyor... "Hadi artık" diyor... "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek!"... "Kem, küm, efendim bu da şiddet..." "PKK'nın kökü..."

İnsan Hakları Acil Durum Komitesi kuruldu. Demokrasi İzleme Kurulu ise toplanamıyor. Bilim adamı bırakalım toplumu düşünmeyi, kendi bilimini düşünebiliyor mu? Teknisyen, başkalarının tekniği bir yana, kendi tekniğini ne kadar biliyor, ne kadar geliştirebiliyor?

İşte yaşamın parçaları bunlar. Bu parçaları birleştiremezsek toplumda hiçbirşey değişmez. Parçaları birleştirmek ve yeni bir sentez oluşturmak... Öyle bir sentez ki, insanlar Evita'yı ister beğensin ister beğenmesin, ama mutlaka yanmış bacak fotoğrafını görünce insanca duygularını insanca paylaşsın ve bu durumu değiştirmek üzere harekete geçsin. Gerçek insanlar gerçekten yaşadıklarını göstersin. Bu kolay değil, ama olmalı. Güzelliği anlamak ve paylaşmak kolay mı sanki, açlık grevini anlamak ve paylaşmak kolay olsun! Olmalı, çünkü olabilir, çünkü yaşamın parçaları da, bütünleştirecek olan da "insan".

Marksistlerden birisi derdini anlatamadığından yakınıyor. Diğeri "ben seni çok iyi anlıyorum, sen zaten iflah olmazsın" diyor... Birlik ve yasalık mı? Yasallık ama devrimci birikim mi? Yasallıktan önce devrimci birlik mi? Yenilenme içinde birlik ve yasallık mı?.. Yaşamın bir başka parçasındaki parçalar, her parçanın kendi tarihsel, çevresel ve öznel birikimleriyle sınırlı retoriklerle birleştirilebilir mi?

Burası kuşkulu, fakat hiç kuşkusuz, yaşamın bu parçasındaki bütünleşme büyük öneme sahip, çünkü onlar toplumu ve dünyayı değiştirmek istiyorlar. Çok iddialı olsa da, yaşamın diğer büyük parçalarını birleştirebilmek sanki buradaki birleşmeden geçiyor.

Toplumun değişebileceğine inancı tazeleyen, heyecan ve morali yükselten katılımcı, birleşik bir atılıma ihtiyaç var. Bu da ancak politik hedeflerini gerçekleştirmeye yetenekli bir güç oluşturmak konusunda inandırıcı bir proje varsa gerçeklik kazanır.

Marksist sol, kimliğinin ayırdedici çizgilerini ortaya koymaya da özen gösteriyor. Peki bu, bugün için inandırıcı olmayan sosyalist iktidar projeleriyle mi sağlanacak, ya da tam tersine, ortaya atılan demokratik alternatif projeleri içindeki temel amaca bağımlı, ideolojik-politik öğeler neler olacak? Gerici şiddet varlığını sürdürdüğüne göre günümüzde devrimci şiddetin politik mücadeledeki yeri ve önemi nedir? Kürt sorununu ele alırken bildiğimiz teori, politik çözümler önermeye yetiyor mu?

Bu ve benzeri sorular ortadadır ve kabul etmeli ki, sürekli, yoğun ve yaygın bir ideolojik-kültürel-teorik çalışma olmadan yanıtları bulmak bir yana, tatmin edici düzeyler tutturmak olanaksızdır. Ancak hepimizin üzerinde anlaşabileceği yol; birleşik atılımın kısa dönemdeki evresinin esas olarak, barışçı fakat direniş ve kitlesel çıkışları da kapsayan yöntemlerle geliştirilebileceğidir.

Bu sürecin sonunda emekçi yığınlardan güç almakta olan, genişleyen, büyüyen, kültürel ve bilimsel her faaliyetten beslenen, yeni ve farklı bir düzleme ulaşılabilir. Oradan yaşamın parçaları daha farklı görünecektir. □

Eskişehir'den Aydın'a ölüm yolculuğu

ADALET BAKANI, ADALETE TESLİM EDİLMELİDİR

Su kaybı içindeki insanları o cehennemi koşullarda hamamda terletir gibi terletmek, o sıcakta vücutlarında 'ısı birikimi-sıcaklık çarpması' yaratmak, kalmış birkaç damla sıvıyı da temelli tüketmek, insanları öldürmenin kesin yoludur. Böyle infazları Hitler başarmıştı; havasız vagonlara tıkıştırdıkları insanları sessizce ortadan kaldırdılar... Adalet Bakanı, adalete teslim edilmelidir!"

Alpaslan Berktay

Eskişehir E-tipi Cezaevinde tünel kazma olayı üzerine ve bu bahane edilerek olayla hiç ilgisi bulunmayan tutuklu ve hükümlülere uygulanan baskı ve kısıtlamaları protesto için bu cezaevinde başlatılan ve Türkiye'nin öbür cezaevlerine sıçrayan açlık grevlerinin birinci ayı dolduktan sonra, bir gece ani bir kararla darmadağın edilenler arasında 259 kişi Aydın Cezaevine nakledilmiştir. Bu nakil, "Ring" denilen özel taşıtlarla yapılmış ve bu iş için 13 Ring kullanılmıştır. Her biri 14 kişilik olduğu halde, 35 gündür açlık grevinde olan insanlar, 18-19'ar kişi olarak ve balık istifi gibi üst üste tıkıştırılmışlar, "Eyyambahur" denilen, yılın en sıcak günlerinde, havasız, penceresiz, zırhlı araçların içinde pişerek 11 saatlik bir yolculuktan sonra Aydın'a getirilmişlerdir. Çileleri dolmadığı için, hiçbir gerekçe olmaksızın, ek bir 6 saati de arabaların içinde kapalı olarak geçirmişlerdir.

Aydın'ın içinden geçerken "Su!.. Su!.." diye bağırışları duyulan ve olanak tanınmadığı için tuvaletlerini altlarına bırakan bu "Pranga Mahkumları", sonunda, cezaevinde çırılçıplak soyunmak zorunda bırakılmışlar, direnenler, dayak, dipçik, tekme, tokat soyulmuş, arkasından basınçlı su sıkılmış ve hepsi sıradan dövülmüş, bu dövülmeler de cezaevi doktorunun önünde cereyan etmiştir.

"**Siz Hippokrat'a yemin etmediniz mi?**" diyen tutuklu ve hükümlülere, cezaevi doktoru **Mehmet Genç**, manşetlere geçecek bir karşılık vermiştir: "**Sizi şimdi sulanm!**"

Ölümler bu sırada olmuştur. Dayak, daha sonra hücrelerde de sürmüştür. Eskişehir cezaevinden gelen doktorlardan biri olup bitene dayanamayarak tepki gösterince, gardiyanlar onu da bir kenara ittirmişlerdir. SHP milletvekilleri izin alarak revire girdiklerinde, vücudunda, sırtında açık darbe izleri, muşta izleri taşıyan, bir tanesinin kaburgaları kırık, birinin gözleri mosmor olan yaralılarla karşılaşmışlardır.

Mehmet Barık, Demir Ay, Mehmet Kök, Nail Koç, Salih Kubat ağır yaralıdır. Sırtında açıkça işkence izleri görünen, makatından ve penisinden kan gelen **Şerif Sümen**'in durumu ise çok ağırdır. **Mehmet Yalçınkaya** ve **Hüseyin Hüsnü Eroğlu**'nun otopsi sonuçları "**Dehidratasyon -susuzluk- sonucu ölüm**" olarak açıklanmıştır.

Bu raporları kuşku ile karşılayan ve cenazeleri bu biçimde teslim almayan avukat **Veli Devecioğlu**'nun isteği üzerine ikinci otopsi de durumu değiştirmemiş, ilk otopsideki darp izleri üzerine avukat, ikinci otopsi sonunda vücudun tanınmayacak hale getirildiğini bildirmiştir. Milletvekilleri, "Koğuşlarındalar" denilen öbür yaralılarla görüştürülmemişlerdir. Halen 259 hükümlü ve tutukludan 8 tanesi, "Kararlaştırdığımız 35 gün doldu" diyerek grevi bırakmışlardır. 251 kişi grevi sürdürmektedir. 15 kişi revirde yatmaktadır. 14 kişi ağır durumdadır. 8 kişi tedaviyi kabul etmiştir. Savcının da kabul ettiği gibi, hiçbiri sağlık kontrolundan geçmeden gönderilmişlerdir. Revirde yatan **Havi Adıbelli**, kanlı gömleğini milletvekillerine göstermiştir. Hükümlü ve tutukluları döven gardiyanların, özel bir ekip olduğu bildirilmiştir. Hükümlü ve tutukluların bütün istedikleri ise, 1.Tam gün havalandırma, 2.İyi beslenme, 3.Görüşme, 4.Haberleşme'den ibarettir.

Basın toplantısında, milletvekilleri, **Veli Aksoy** ve **Ahmet Ersin**, konuyu Parti Meclisi'ne, TBMM'ye götüreceklerini, Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'nun görevden alınmasını isteyeceklerini bildirmişlerdir. Ben de şu görüşleri ekledim:

"Öne sürülen neden, 'dehidratasyon'dur. Bu özür, suçu azaltmak değil, daha da ağırlaştırmaktadır. Çünkü su kaybı, kolera, hâd gastroenterit gibi şiddetli ishal ve kusmaların dışında, anlık bir hastalık değildir ve 17 saatta oluşup gelişmez. Olay, su kaybı ise, Eskişehir'den beri vardı. O takdirde, suç daha büyüktür. Su kaybı içindeki insanların o cehennemi koşullarda hamamda terletir gibi terletmek, o sıcakta vücutlarında 'ısı birikimi-sıcaklık çarpması' yaratmak, kalmış birkaç damla sıvıyı da temelli tüketmek, insanları öldürmenin kesin yoludur. Böyle infazları Hitler başarmıştı; havasız vagonlara tıkıştırdıkları insanları sessizce ortadan kaldırdılar. Oltan Sungurlu, uygulanamayan idamlar için en pratik infaz yolunu buldu. Belene dizisini çeken film operatörleri nerede? Adalet Bakanı, adalete teslim edilmelidir! (Aslında, her dönemde, Mehmet Topaç'ın bakanlığında da ikinci plânda kalan MHP yanlısı müsteşarı Arif Yüksel ile birlikte.)"

Olay, halâ sürüp giden 12 Eylül'ün bir uzantısıdır. Asıl kaldırılması gereken, 1 Ağustos Genelgesi ve hiçbir hukuksal dayanağı bulunmayan 12 Eylül hukukuna dayalı mahkeme kararları ve idamlardır. Genel af bu durumda kaçınılmazdır.□

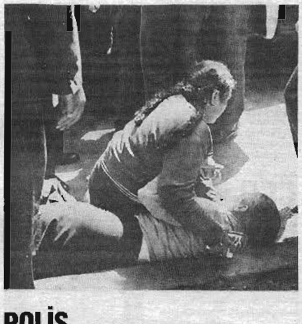
CEZAEVLERİNDEKİLER NE İSTİYORLAR?

Adalet Bakanı'nın açıklamasının tersine tutuklu ve hükümlüler, 22 Haziran 1989'dan önceki cezaevi koşullarına dönülmesini istiyorlar. Bakanın belirttiğinin tersine, kimse ölmek istemiyor. Herkes yaşamak ama, insanca yaşamak istiyor ve bunun için vazgeçemeyecekleri taleplerini şöyle sıralıyorlar:

1. Havalandırma gün boyu olmalıdır.
2. Bloklar arası üç kişilik ziyaretler yapılabilmelidir.
3. Telefon görüşmeleri yapılabilmelidir.
4. Geri alınan ocaklar yeniden verilmelidir.
5. Ailelerin getirdiği yiyecekler verilmelidir.
6. İaşe bedeli artırılmalıdır.
7. Açık ziyaretler önceki gibi bloklarda yapılabilmeli ve yapılamayan bayram görüşü için ek görüş hakkı verilmelidir.
8. Mektup ve yazışmalardaki sınırlılıklar kaldırılmalıdır.
9. Dış kantin açılmalı, tutuklu ve hükümlüler sipariş verip aldırabilmelidir.
10. Çay fiyatlarında yapılan yüksek fiyat ve yolsuzluk önlenmeli, belli miktarlarda çay satışı yapılmalı, ancak fazlası serbest bırakılmalıdır.
11. Hastanede eller ve ayaklar zincirleniyor, su istenince verilmiyor, tuvalet ihtiyacı zamanında yerine getirilmiyor ve zincir taktırmayacağını söyleyenler hastaneye yatırılmıyor.

Hastanedeki zincir uygulaması ve bu insanlık dışı uygulamalar kaldırılmalıdır.

Görüldüğü gibi temel talepler yaşam koşullarının düzeltilmesiyle ilgilidir.□

POLİS TUTUKLU ANALARININ KOLUNU KIRDI

Adımlar (Ankara)- "1 Ağustos Genelgesi"nin kaldırılması ve cezaevlerinde açlık grevinde bulunanlara daha insanca davranılması isteğiyle Adalet Bakanlığı'na dilekçe vermeye giden tutuklu ve hükümlü anası 5 kadın, polisçe coplanarak dövüldü. Eskişehir Cezaevi'ndeki açlık grevinin 35. gününde meydana gelen olayda dövülen analar çeşitli yerlerinden yaralandılar. Tutuklu yakınlarından **Ayşe Simen**'in ise kolunun kırıldığı ve alçıya alındığı bildirildi.

İnsan Hakları Derneği Genel Merkezi'ce "**1 Ağustos Genelgesi**"nin yürürlükten kaldırılması amacıyla toplanan 10 bin imzanın 2 Ağustos'ta Adalet Bakanlığı'na götürülmesi sırasında meydana gelen olayda, **Ayşe Simen, Mihrinur Keleş, Zeynep Poyraz, Servet Kök** ve **Nezaket Över**, "slogan attıkları" gerekçesiyle polisçe gözaltına alındılar. Aynı gün **Kutlu-Sargın Davası**'nı izlemek için Ankara'da bulunan yabancı gözlemciler, kadınların salıverilmesini sağlamak amacıyla Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne gittiler. Ancak, yetkililerle görüşme olanağını bulamadılar. Gözaltındaki kadınlar, sorgulamaları yapıldıktan sonra akşam üzeri salıverildiler.

Olay sırasında polisin gendilerini ağır biçimde dövdüklerini belirten tutuklu ve hükümlü yakınları, vücutlarının çeşitli yerlerinde çürükler olduğunu gösteren raporlarla 3 Ağustos günü Ankara'da polisler hakkında Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulundular.□

SP Genel Başkanı Ferit İlsever'in cezaevi izlenimleri

"BURADA BİZLERİ ÖLDÜRÜYORLAR?"

"Bizler bir siyasi eylem yapmıyoruz. Bunların hepsi, insan olmamızın talepleridir. İstemlerimiz yerine gelsin, açlık grevini hemen bırakacağız. Biz ölmeyi değil, yaşamayı seviyoruz. Yaşamak derken, insanca yaşamak istiyoruz."

Ankara (Adımlar)-Sosyalist Parti Genel Başkanı **Ferit İlsever**, Adalet Bakanlığı'nın izniyle, Aydın Cezaevi'nde incelemeler yaptı. Ferit İlsever, Ankara'ya dönüşünde, cezaevi izlenimlerini, parti genel merkezinde düzenlediği basın toplantısıyla açıkladı.

İlsever, özetle şunları söylüyordu:

"Döndüğümde, izlenimlerimi Başbakana ve Adalet Bakanı'na aktarmak için görüşme isteğimiz, bütün ısrarlarımıza rağmen sonuçsuz kalmıştır.

Tutukluların ayrımsız hepsinin söylediği, 'Burada bizleri öldürüyorlar. Nereden geldiği belli olmayan ve bu iş için özel olarak seçilen kişilerin yönetiminde katlediliyoruz'. Buna demokrasi açısından baktığımızda 'fecidir' demek, dilin acizliğini gösteriyor. Revire kaldırılan dört siyasetin (Ali Kemal Bilginer-Dev-Yol, Sabahattin Erhan-Kurtuluş, Şükrü Göktaş-PKK, Rıza Sarıkaya) temsilcileri, yaşadıklarını şöyle anlattılar: 'Eskişehir'den Aydın'a yolculuğumuz, dayanılmaz şartlarda, 20 saat sürdü. Aydın'a indiğimizde çırılçıplak soyunmamız istendi. Karşı koyduğumuzda, önce polisten, baygın düşene kadar dayak yedik. Ardından, gardiyanlar tarafından, kafamız-yüzümüz dağılana kadar dövüldük. Şu an, dünyayla hiçbir bağımız yok. Ne gazete, ne televizyon, radyo, ne görüş, ne de avukat yüzü görüyoruz. Dört arkadaşımız kayıp. Bunların yaşamda olup olmadıklarını dahi bilmiyoruz. Bu dört arkadaş, Aydın'da en çok işkence ve dayağa uğrayan arkadaşlarımızdı. Bunların isimleri Mahmut Barık, Demir Ay, Mehmet Yalçınkaya, Hüseyin Hüsnü Eroğlu."

İlsever, kendi izlenimlerini ise şöyle anlattı: **"Görüştüğüm insanlara Mehmet Yalçınkaya'nın kamuoyunda öldüğüne dair söylentiler olduğunu söylediğimde, yüzlerindeki şaşkınlığı gizleyemediler. Onlar, küçük bir olasılıkda olsa, yaşadığına kendilerini inandırmışlardı. Nakil sırasında ölen iki kişi hakkında dövülerek öldürüldüklerine dair Aydın Cezaevi'nde bütün tutuklu ve hükümlüler tanık. Aydın Cezaevi'nin statüsü belli değil şu anda. Ne bir idare var, ne müdür. Gardiyanlar kendini oranın çalışanı sayıyor. Herkes kendisini özel bir iş için geçici görevli sayıyor. Cezaevinde tuz ve şekerli su iyice azaltılmış durumda; bazı günler hiç verilmiyor. İktidarın ve Adalet Bakanlığı'nın, kamuoyunun yanıltıcı yönde, sözde 1 Ağustos Genelgesi0ni yeniden düzenliyoruz' oyalamacası, Aydın'da gördüklerimle bir kez daha su yüzüne çıkmış durumda."**

Aydın'daki tutuklu ve hükümlüler, tüm ülkedeki tutuklu ve hükümlüler adına, son sözlerini şöyle söylüyorlar:

Hüseyin Hüsnü Eroğlu

Mehmet Yalçınkaya

"Bizler bir siyasi eylem yapmıyoruz. Bunların hepsi, insan olmamızın talepleridir. İstemlerimiz yerine gelsin, açlık grevini hemen bırakacağız. Biz ölmeyi değil, yaşamayı seviyoruz. Yaşamak derken, insanca yaşamak istiyoruz."

Sosyalist Parti Genel Başkanı İlsever, Aydın Cezaevi'ndeki tutukluların en önemli ve ivedi istemlerini ise şöyle sıraladı: **"Şu anda başlarında duran ve isim isim saptanan, yüzleri belleklerden silinmeyecek kadar tanınan işkencecilerin kovuşturularak yargılanmasını istiyorlar. İşkencecilerin başı olarak gösterilen hapishane doktorunun kovuşturmaya uğramasını istiyorlar. Hiçbir yetkili 'burada dayak atılmadı' diyemiyor. Öyle ki, bir taraftan tüzük değişikliği palavrası sürerken, diğer taraftan Eskişehir'deki hakları bile ellerinden alınmış, kelimenin tam anlamıyla insanlığa yakışmayacak, insan olmakla bağdaşmayacak durumdalar. Buna karşılık, hepsi, ölseler bile geri adım atmayacak kararlılıktalar."**

Öte yandan, 6 Ağustos günkü **Sosyalist Parti Genişletilmiş Meclis Toplantısı**'nda polisin toplantıyı dağıtmak istemesi üzerine çıkan tartışmada, Parti Genel Sekreteri **Yalçın Büyükdağlı** ve iki arkadaşı polisçe dövülerek tartaklandı. Dövülme sonucu, Parti Genel Sekreteri'nin bir hafta, diğer iki üyenin de adli tabiplikten 15'er günlük rapor aldıkları ve temsili resmini çizip, adını öğrenemedikleri o günkü nöbetçi polis komiseri hakkında savcılığa suç duyurusunda bulundukları öğrenildi. □

Ankara Kapalı Cezaevi'nde "tünel olayı"

GENEL MÜDÜR ELİYLE DAYAK

Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde siyasal tukuklu ve hükümlülerin bulunduğu 4.Koğuş'a 23 Temmuz 1989 günü sabah saat 4'de baskın yapılarak, kazılmaya başlanan bir tünel ortaya çıkarılmıştı. Tutuklulardan **Rıza Satılmış, Fehmi Saldanlı, Nail Turak, Hulusi Kulak** baskın sırasında tünelde bulundular.

Tünel kazma girişiminde bulunan sanıkların belli olmasına rağmen, 4.Koğuş'taki tüm tutuklu ve hükümlüler avluya çıkartılarak, sabah saat 4'ten saat 15.00'e kadar aç, susuz ayakta bekletildiler. Saat 16.00'da cezaevi yöneticileri 4. Koğuş'taki tüm tutuklu ve hükümlülerin saçlarının kesileceğini söylediler. Tutuklu ve hükümlüler, saçlarını kestirmek istemeyince, üçer üçer dövülerek müşahadeye götürüldüler. Gardiyanlar, cop ve kalaslarla döverek götürdükleri tutukluların saçlarını zorla kestiler. Saçları kesilen tutuklu ve hükümlüler, 14. Koğuş'taki hücrelere kapatıldılar. Tutuklu ve hükümlülere ancak saat 20.00'de tek kap yemek verildi. Bu koğuşlarda ikişer kişilik yataklarda 4'er kişi yatmak zorunda bırakıldılar. Sonra havalandırmaya çıkarmama cezası uygulanmaya başlandı.

Tutuklu ve hükümlüler, gardiyanlara, Savcı ve Cezaevi Müdürü tarafından **"Zorla saçlarını kesin, akşama kadar yemek vermeyin"** diye talimlat verildiğini belirterek, dayak sırasında Cezaevleri Genel Müdürü, Cezaevi Müdürü ve Savcı'nın dayak seslerini rahatlıkla duyabilecekleri bir yerde bulunduklarını ve dayak olayının Cezaevleri Genel Müdürü'nün emri ile gerçekleştirildiğini öne sürdüler.

Daha sonra Cezaevi Müdürü 4. Koğuş'ta müvekkilleri bulunan bir grup avukatla yaptığı görüşmede, koğuşdaki tüm tutuklu ve hükümlülere disiplin cezası vereceklerini, hücreye atılan ve havlandırmaya çıkarılmayan tutuklu ve hükümlülerin cezalarının şimdiden infaz edilmiş olacağını söyledi. Avukatların, **"henüz disiplin soruşturması sürerken ve tüneli kazan kişiler belli iken, tüm tutuklu ve hükümlülere şimdiden ceza uygulanmasının doğru olup olmayacağını"** sormaları üzerine Cezaevi Müdürü, **"Olayda, koğuştakilerin tümünün payı vardır. Bir koğuşta tünel kazılıyorsa, o koğuştakilerini tümü bundan sorumludur. Ayrıca benim adalet terazim o kadar ince değildir ki, kimin suçlu olup kimin olmadığını bileyim"** yanıtını veriyordu.

Öte yandan, Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nin 4.Koğuşu'nda kalmakta olan 41 tutuklu, cezaevindeki "tünel olayı"ndan sonra askerler ve garidyanlarca dövülüp yaralanmaları üzerine, yaralarının tespiti için başvurdukları Cezaevi Doktoru **Ercan Aydın**'ı Ankara Tabip Odası'na şikayet ettiler. Oda Başkanlığı'na gönderilen 26 Temmuz 1989 günlü ortak imzalı dilekçede özetle şöyle deniyor:

"Olaydan iki gün sonra, yani 15.7.1989 günü, Cezaevi Tabipliği'ne çıkarıldık. Cezaevi Tabibi Ercan Aydın'a durumu anlattık. Bize, 'İşkence izlerinin tespitini ben yapmam, beni ilgilendirmez. Adli Tıbba sevkinizi de gerekli görmüyorum. Cezaevi Müdürü ve Savcı, benim amirimdir, onlar ne derse onu yaparım. Sizler suçlu insanlarsınız. Sizlere gereken cezayı vermişler, ben buna karışmam dedi. Bundan 15 gün önce, sağ görüşlü tutukluları, 'Bu hücrede kalınması sakıncalıdır' diye rapor veren doktor, bizim için, üstelik 4'er kişi aynı hücreye konulmamıza rağmen, 'kalabilirler' diyor. İdarenin baskısına boyun eğen, 'önce memurum, sonra doktor' diyebilen, Hippokrat Andı'na bağlı kalmayan bu doktor hakkında Oda tarafından gerekli işlemin yapılacağına inanmak istiyoruz." □

İnsan hakları ve onurları için direndiler

KATİL KİM?

Bu "taammüden" işlenmiş bir cinayettir. Bu cinayetten Adalet Bakanı, Eskişehir Cumhuriyet Savcısı ve "sevke mani halleri yoktor" raporunu veren doktor veya doktorlar sorumludur.

■ Vedat Pekel

Birbiri ardına gelen ve her defasında süreleri biraz daha uzayan açlık grevleri ile ilgili olarak bilinen, beklenen ve korkulan şey gerçekleşti. Açlık grevinin 35. gününde Eskişehir Cezaevinden Aydın Cezaevine nakledilen tutuklu ve hükümlülerden **Mehmet Yalçınkaya** ve **Hüseyin Hüsnü Eroğlu** yaşamlarını yitirdiler.

Bu bir cinayettir. Bu cinayet hepimizin gözleri önünde ve ortak sorumluluğumuz altında işlendi. Olaya ilişkin reddedilemez gerçek budur.

Cinayetin kısa öyküsü şöyle: 35 gündür açlık grevinde bulunan 312 hükümlü ve tutuklu geceyarısı saat 01'de başlayan ve saat 7.30'da biten bir operasyonla yola çıkartılıyorlar. Adını açıklamayan bir yetkili, yaşamlarını yitiren Mehmet Yalçınkaya'nın yola çıkmadan önce durumunun ağır olduğunu, **"üç kişinin kollarında güçlükle nakil aracına bindirildiğini", "Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun ise ayakta zor durduğunu"** Cumhuriyet muhabirine açıklıyor.

35 dereceden aşağı olmayan Ağustos sıcağında birbirlerine sevk zinciriyle bağlı, elleri kelepçeli insanlar balık istifi sevk arabalarına bindiriliyorlar. Sevk arabaları normal bir insanın bile dayanması çok zor, genellikle her tarafı metal olan, havalandırması yetersiz ve ısındığında fırına dönen araçlardır.

Açlık grevi süresince şekerli su almaları bile engellenerek adeta ölüme zorlanan mahkumlar, dosyalarına **"sevke mani hali yoktur"** raporları konularak yola çıkartılıyorlar. Daha doğrusu ölüm yolculuğuna çıkartılıyor.

"Sevke mani hali olmayan"lardan PKK davası hükümlü ve tutukluları Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu Aydın'a vardıkları gece saat 23 sularında yaşamlarını yitiriyorlar. Durumları ağır olan diğer 23 kişi ise revire kaldırılıyor.

Bu "taammüden" işlenmiş bir cinayettir. Bu cinayetten Adalet Bakanı, Eskişehir Cumhuriyet Savcısı ve "sevke mani halleri yoktur" raporunu veren doktor veya doktorlar sorumludur. Bu sorumluluğun üstü örtülmemeli veya zaman içinde unutulmasına olanak verilmemelidir.

Ne var ki sorumluluğu bu kişilere yıkarak işin içinden sıyrılmak olanaksızdır. Bu cinayetler dokuz yıldır tüm toplumun gözü önünde işleniyor. Diyarbakır'da insanlar akıl almaz baskılar altında itirafçı olmaya zorlanırken ve itirafçı olmamak için kendilerini yaktıklarında susmadık mı? Metris Cezaevinde insanlık onurlarını korumak için ölüme gittiklerinde ne yaptık. Susarak, zalimleri, işkencecileri cesaretlendirmedik mi? O halde hepimiz sorumlu değil miyiz? Sadece ilericiler, sosyalistler, komünistler değil, ben insanım diyen herkes sorumlu değil midir?

Siz Sayın Erdal İnönü, Ekim 1988 tarihinde açlık grevine gidenleri "şiddet eylemcisi", açlık grevlerini de "şiddet eylemi" olarak suçladığınızda bu cinayetin sorumluluğuna o günden ortak olmadınız mı? Şimdi de parlamentoyu olağanüstü toplantıya çağırıp hesap soracağınıza, "Olayı durduracak olan iki taraf var. Birisi siyasi iktidar, diğeri tutuklu ve mahkumlar. Onların buna çözüm bulması gerekir" diyorsunuz. İnsan sizin Türkiye'de yaşayan bir ana muhalefet partisi lideri olduğunuza inanmakta güçlük çekiyor.

Olayın boyutlarını kavramak gerekir. Timsalı yavrularını yer sonra da ağlarmış. Şimdi timsah gözyaşlarına değil, çözüme gerek var. O nedenle doğru bir yaklaşım gerekiyor.

12 Eylül'den bugüne kadar cezaevlerinde bir devlet politikası uygulandı. Bu politika bir anlamda 12 Eylül'ün tüm topluma uyguladığı, politikanın bir uzantısıydı. Amaç cezaevlerine doldurulmuş binlerce yurtseveri komünisti her türlü haklardan yoksun bırakarak, dayak ve işkence ile inançlarını terke zorlamak. Zorunlu spor yaptırmalar, işkence ile söyletilen ulusal marşımız, "Ne mutlu türküm diyene", "her şey vatan için" sloganlarının yürüyüş temposuna uygun olarak söylenmesi, "Atatürkçülük ve İnkilap tarihi" dersleri, itirafçılık yasaları hep bu amaçla çıkartıldı. 1980-83 arası cezaevleri insanoğlunun dayanıklılığının ve inançlarına bağlılığının sınavdan geçtiği, ölümün kurtuluş sayıldığı azap evleriydi.

Cezaevlerinde ilk direniş dalgaları bu baskılara karşı kabardı. Çok sayıda insan yaşamını yitirdi.

Ülkedeki nisbi iyileşme ile birlikte cezaevlerinde de az çok olağan sayılabilecek bir düzene dönüldü. Bu kez insan gibi yaşamak isteyen insanların tepesinde ceza ve infaz yasası demoklesin kılıcı gibi sallanmaya başladı. Kimi sınırlı haklar bile geri alınmaya başlandı.

Gerçekten, ikide bir açlık grevine giden bu insanlar ne istiyorlar? Neden ölümü göze alabilecek kadar kararlı davranıyorlar? Aslında neden çok basit: Onlar insandırlar ve cezaevinde de olsalar, onurlu birer insan olarak yaşamak istiyorlar. Kitap ve dergileri sansürsüz okumak istiyorlar. Biraz daha iyi beslenmek, yakınlarıyla daha elverişli koşullarda görüşmek istiyorlar. Mektupları yasaklanmasın, havalandırma kısıtlanmasın istiyorlar.

Olayları dışarıdan izleyen birisi için inanılır gibi değil ama, bunları istiyorlar ve verilmediği için ölümü göze alıyorlar. Çünkü onlar insandırlar ve insan gibi yaşamak istiyorlar.

Hiç kimse, bilmiyorduk diyemez. Dokuz yıldır cezaevlerinde neler olduğunu hepimiz biliyoruz. Metris, Mamak, Diyarbakır ve öteki cezaevlerinde cereyan eden olaylar hepimizin ortak sorumluluğundadır.

Biz nasıl bir toplum haline geldik? Anayasa "Türkiye Cumhuriyeti ...demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir", diyor. Bu nasıl bir hukuk devletidir ki, işkence günlük olaylardan sayılıyor. İnsanlara süngü zoruyla bok yediriliyor. Öldürülen insanlar parçalara ayrılıp yakılıyor, sonra da dağ başında ıssız bir yere gömülüyor. Bilinmez hangi dağ başında ya da işkence tezgahında canlarını yitirenler gizlice çöplüklere gömülüyor. Dokuz yıldır cezaevlerinde inim inim inletilen insanlar göz göre göre ölüme gönderiliyor.

Bu utançtan kurtulmak gerek. Bu ölü toprağını üzerimizden atmak gerek. Geçici çıkışlar, gazete ilanları belki vicdanları rahatlatır ama, sorunu çözmez. Şunlar yapılabilir ve yapılmalıdır:

1- Barolar Birliği, İnsan Hakları Derneği ve Demokrasi İzleme Komitesi inisiyatifi ele alarak süratle bir komisyon oluşturmalıdır. Bu komisyon canlı tanıklara da başvurarak, 1980 Eylül'ünden buyana Diyarbakır, Mamak ve Metris başta olmak üzere, tüm cezaevlerindeki işkence ve ölüm olaylarını araştırmalı ve sorumlularını saptamalıdır. Sorumlular hakkında olanak varsa yasa yollarına başvurulmalı ve ayrıca kamuoyunda geniş teşhir kampanyası başlatılmalıdır.

2- Barolar Birliği ve SHP'li parlamenterler koordineli olarak veya ayrı ayrı cezaevlerini ilgilendiren tüm yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgeleri incelemeli, alternatif yasa önerilerini parlamentoya sunmalıdır.

3- Yurt içinde ve yurt dışında geniş bir maddi yardım kampanyası başlatılmalıdır.

4- Bir genel af kampanyası yaygın bir biçimde başlatılmalı ve parlamentoya bu konuda bir yasa önerisi verilmelidir.

Başka ölümlere gözyaşı dökmek istemiyorsak görev başına.□

İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nde açlık grevi yapan 13 tutuklu ve hükümlü yakını, düzenledikleri basın toplantısında, ellerindeki kefenleri gazetecilere göstererek, "cezaevinden çocuklarımızın ölüsü çıkacak" dediler.

Ortak açıklama

"TERÖR OLAĞANÜSTÜ BOYUTLARA VARDIRILDI"

Devrimci İşçi, Türkiye Birleşik Komünist Partisi, Kürdistan Kurtuluş Hareketi, Türkiye Komünist Emek Partisi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan Kurtuluş Örgütü, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, ortak olarak yaptıkları açıklamayla, cezaevlerinde ve Güneydoğu'da süregelen kanlı olaylar karşısındaki görüş ve tepkilerini duyurdular.

Devletin öteden beri cezaevlerindeki politik tutukluları yalnız antidemokratik yasalarla cezalandırmakla kalmadığını, aynı zamanda onları fizik ve moral olarak da çökertmek için sistemli bir terör uyguladığı belirtilen açıklamada, bu tutumun, ceza ne olursa olsun, bütün politik tutukluları potansiyel olarak idam mahkumları haline getirdiği vurgulandı.

Ortak açıklamada şu görüşlere yer verildi:

"Bugüne kadar, değişik cezaevlerinde birçok defa açlık grevine başvurmak zorunda bırakılan pekçok politik tutuklu ve hükümlü, hayatlarını yitirmiş ve giderilmesi imkansız biyolojik ve psikolojik sonuçlarla yüzyüze gelmişlerdir. Eskişehir cezaevinde başlayan açlık grevinde iki politik tutuklunun yaşamını yitirmesi, bu olayların son halkasıdır.

Geçen yıldan bu yana yürürlüğe konan 1 Ağustos Genelgesi, süregiden sistemli terörün resmi temellerinden birisini oluşturmaktadır. Politik tutuklular başından beri, bu genelgeye karşı ve asgari insani koşullara sahip olabilmek için canlarını ortaya koyarak direnmektedirler.

Nitekim Eskişehir Cezaevi başta olmak üzere birçok cezaevinde bir ayı aşkın süredir, politik tutuklular aynı nedenlerle açlık grevi yapmaktadırlar. Bu açlık grevi artık ölüm orucuna dönüşmüşken, siyasi iktidar durumu daha da ağırlaştıran bir kararla, 2 Ağustos gecesi, Eskişehir cezaevindeki tutukluları 30-35 kişilik gruplar halinde gruplar halinde Aydın ve Nazilli cezaevlerine sevketti. Bu sevk sırasında, Mehmet Yalçınkaya ve Hüsnü Eroğlu isimli politik tutuklular yaşamlarını yitirdiler. Pekçoğunun durumu ağırlaşmış bulunuyor.

Yoncalı katliamında, öldürülenlerin yakılan cesetlerinin ortaya rastlantı eseri çıkması, olayların içyüzünü bir kere daha ortaya koymuştur.

Bölgede köylülerin yaylalara çıkışları, ot ve ekin biçmeleri bile önlenerek, halk göçe zorlanmaktadır. Bugüne kadar boşaltılmış onlarca köye ek olarak yeni köylerin zorla boşaltılmasına başlanmıştır.

Bu arada, günlerden beri propagandası yapılan, yeni askeri operasyonlar esnasında kimyasal silah kullanılacağına ilişkin haberler basına da yansımıştır. Bütün bunların askeri amacı, sınır bölgesinde inanılmaz bir tampon bölge yaratmaktır.

Türkiye Barolar Birliği Başkanı Önder Sav

"BAROLAR BİR BASKI UNSURUDUR"

Ölüm cezası artık çağımıza yakışmayan bir cezadır ve mutlaka kaldırılmalıdır. Anayasa'nın 14. maddesinde yaşama hakkından söz edilecek, sonra 87. maddede öldürmekten. Bu bir anayasa çelişkisidir.

■ Jülide Gülizar

"Baroların, Adalet Bakanlığı'nın vesayetinden kurtulması..." İlk kez öğrencilik yıllarımızda duymuştuk bu sözü... Sonraları her fırsatta. Şimdi de Türkiye Barolar Birliği'nin çiçeği burnunda başkanı **Önder Sav**, tüm avukatların ortak sorunlarının başında, "Baroların, Adalet Bakanlığı'nın vesayetinden kurtulması 'nın geldiğini söylüyor. Güldüğümü görünce de ekliyor:

"Bu bizim bitmeyen türkümüzdür. Ama bitinceye kadar sürdüreceğiz mücadelemizi. Dileğimiz, bizden sonrakilerin bu türküyü söylememeleri..."

TBB Başkanı Önder Sav'la, oturduğu makamın sorunlarını, çözümlerinin neler olduğunu konuşuyoruz. Henüz iki ayı dolmadan, 22 Temmuz'da Ankara'da Baro başkanlarıyla yaptığı toplantıyı konuşuyoruz. Sözlerine başlarken küçük bir düzeltme yapıyor.

"Basına **dert dinleme toplantısı** şeklinde yansıdı ama, dert dinleme değil, sorunlarımızı saptama toplantısıydı. Çünkü 27-28 Mayıs'ta Giresun'da yapılan Genel Kurul'da yarıdan fazla Baro Başkanı'nın delege olmadığını gördüm. Bizde her Baro başkanının otomatikman delege olacağı yolunda bir kural yoktur. O nedenle kendileriyle bir araya gelmek ihtiyacını duydum. Hazırlıklı gelmiş oldukları için de çok yararlı bir toplantı oldu."

— Elbette her Baro'nun kendine özgü sorunları vardır. Ama sanırım bu toplantıda ortak sorunlar üzerinde durdunuz. Neydi bunlar? Biliyorum şimdi, baroların Adalet Bakanlığının vesayetinden... diye başlayacaksınız.

— Evet, çünkü avukatı hem sav-**savunma-yargı** üçgenine sokmak, hem de Baroları Adalet Bakanlığı'na bağımlı kılmak olmaz. Baro bağımsızlığı bireysel bir sorun değil, yargı bağımsızlığın bir parçasıdır.

— Ama yasalara göre Barolar bağımsızdır, değil mi?

— Yasalarda kastedilenin ne tür bir bağımsızlık olduğunu anlamak mümkün değil. Hiç kimse gerçeklere gözünü kapatmasın ve hiç kimse kendini aldatmasın. Adalet Bakanlığı'nın bir müfettişi gelecek, bir Baronun bütün tasarruflarını denetleyecek... Veya bir vali, ben de dahil, gerekirse bir Baro Başkanı'nı görevden alacak... Bunun da adı bağımsızlık olacak. Unutulmasın ki, daha milattan üç asır önce Romalılar avukatı **dürüst, namuslu, güvenilir insan** diye tanımlamış. Avrupa Konseyi'nin üyesi olmakla övünüyoruz bugün de. Övünmekle olmaz, o ülkelerin kurallarını uygulamak da gerekir. Baroların bağımsızlığı bizim bitmeyen türkümüzdür. Bitirinceye kadar mücadele edeceğiz. Benim dört yıllık Başkanlığım buna yetmeyebilir. Ama bir başkası bu mücadeleyi sürdürür ve sonuca ulaştırır. Zaten Barolar bunu kendileri için bir uğraş olarak kabul ettiler, bana da görev olarak verdiler.

— Meslekdaşlarınızın sorunları çok ve çok önemli, değil mi?

— Hem de daha Emniyet'ten başlayarak, müvekkilleriyle görüşmelerine, idari yargıda ve hazırlık soruşturmasında **gizlidir** gerekçesiyle kendilerinden belge kaçırılmasına, mahkemelerde karşılaştıklarına kadar, dizi dizi sorun.

— Bütün avukatlar, suçlamanın başladığı anda...

— Yargının devreye girmesini istiyorlar. Bu olanağı sağlamak için de sonuna kadar uğraşacağız. Çünkü çok önemli bir nokta bu. Belki şimdiye kadar uygulanana benzemeyen bir sisteme yönelmek oluyor ama, unutulmasın ki, toplumlar değişiyor ve her alanda olduğu gibi hukukta da görüşler, anlayışlar değişiyor. Yargının suçlamayla birlikte devreye girmesi, her şeyden önce, işkence iddialarını ortadan kaldırır. Bu iki taraflı bir kazanç olur. Hem Adalet hem de sanıklar için.

— Söz kendiliğinden işkenceye geldi. 22 Temmuz toplantısına katılanlar bu konuyu, hangi yönüyle vurgulayarak gündeme getirdiler.

— İşkence üzerinde, her zaman olduğu gibi, her yönüyle ve hassasiyetle duruldu. Ama bu kez özellikle, 10 Ağustos 1988'de imzaladığımız İşkenceye Karşı Sözleşme'nin yaşama geçirilmesi vurgulandı. Biliyorsunuz bu sözleşme imza konulduğu andan itibaren o ülkenin iç hukukuna ilişkin bir yasa niteliği kazanıyor. Bu nedenle her türlü yasayı bu sözleşmeye uygun hale getirmek, başta Usul Yasası olmak üzere, Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nu, Ceza Yasası'nı vs... değiştirmek zorundayız.

Türkiye'nin gündemi sorunlarla dolu. Ölüm cezasının kaldırılmasından geniş kapsamlı bir genel affa, 141-142-163. maddelerden yargının bağımsızlığına kadar... Bir dizi sorun.

"Hepsi gündemimizde" diyor Önder Sav ve ekliyor:

"Ölüm cezası artık çağımıza yakışmayan bir cezadır ve mutlaka kaldırılmalıdır. Anayasa'nın 14. maddesinde yaşama hakkından söz edilecek, sonra 87. maddede öldürmekten. Bu bir anayasa çelişkisidir. Unutulmasın ki, anayasalar toplumun huzuru için vardır. Bu huzur gerektiriyorsa -ki gerektiriyor- değişikliğe gidilir. Seçimin şu kadar zaman öncesine alınması için Anayasa değişikliği yapılıyor da, en kutsal hak olan yaşam hakkı için neden düşünülmüyor? Kaldı ki, çağdaş devlet, **öldürmeyen, öldürmeden yaşatan devlet**'tir"

TBB Başkanı Önder Sav, genel af için de değişik bir görüşe sahip. "Af toplumsal atıfet değil, toplumsal gereklilik olarak görülmelidir. Çünkü şu anda bu boyuta ulaşmıştır. Atıfet ve gereklilik birbirinden çok ayrı kavramlardır. Bu mutlaka dikkate alınmalı."

— Geniş kapsamlı bir genel affın toplumsal atıfet olmaktan çıkıp, toplumsal gereklilik boyutuna gelmesinin nedenlerini anlatır mısınız?

— Efendim, siyasal suç hukukta müphem ve elastiki bir deyimdir. Çektiğiniz yere kadar götürebileceğiniz bir suçlama biçimidir. Bugüne kadarki haksızlıkların temelinde bu belirsizlik ve elastikiyet yatıyor. Ve toplum bu haksızlıkları konuşmaya, tartışmaya başlamıştır. Başladığı için de rahatsızdır. Toplumu huzura kavuşturmak, haksızlıkları -bir ölçüde de olsa- gidermeye çalışmak ve yaraları sarmak için geniş kapsamlı bir genel af işte bu nedenle kaçınılmaz olmuş, toplumsal gereklilik haline gelmiştir.

Önder Sav: "Baroların bağımsızlığı bizim bitmeyen türkümüzdür. Bitirinceye kadar mücadele edeceğiz."

— Sayın Başkan, 141-142-163. maddeler de bu toplumun bitmeyen türküsüdür. Son yılda Cumhurbaşkanı'ndan başlayarak pekçok yetkili, hattâ sade yurttaşların birçoğu, bu türkünün bitmesini istiyor, ama hâlâ ortada somut bir şey yok. Bazı iyileştirme girişimleri görülüyorsa da...

— İyileştirmek değil amaç. Bu girişimler beklenen yararı sağlamaz.

— Bir ara referanduma gitmekten sözedildi.

— Referandum bir yoldur ama, çıkar yol değildir. Bu konularda, günümüze kadar alabildiğine tersine şartlandırılmış bir toplumun, bir anda bu şartlandırılmadan sıyrılıp beklenen sonucu getirmesini düşünmek mümkün değil.

— Siz, TBB olarak ne yapacaksınız peki?

— Bakın bir hususu anlatmak istiyorum. Barolar, bütün bağımlılığına karşın, toplumda bir baskı unsurudur. Ülkenin sorunlarından soyutlanamayacak kuruluşlar olan Baroların toplumu daha iyi aydınlatmaya, ikna etmeye çalışan baskı grupları niteliğinde çalışmalar yapması kararlaştırıldı. 22 Temmuz toplantısında Baro Başkanları'mız artık, yalnızca günlük Baro işlerini yürüten kuruluşlar olarak kalmak istemediklerini bildirdiler. O nedenle, gerekli kişilerle ve kuruluşlarla görüşmeler yapmaktan öneriler hazırlamaya, siyasal partileri harekete lendirmeye kadar birçok şey yapılabilir artık.

Baro Başkanları toplantıda yalnızca ülke sorunlarını değil, kendi özel sorunlarını da konuşmuş ve çözümler aramışlar. Örneğin yargının bağımsızlığını konuşmuş ve bunun yalnız avukatları değil, savcı ve yargıçlarıyla tüm yargı personelini rahatsız ettiğini saptamışlar. Ve, 657 sayılı yasaya bağlı olanların yerine de kendilerinin konuşması gerektiğini görmüşler. Savcılar ve Hakimler Yüksek Kurulu'nun yapısını konuşup, özellikle 12 Eylül'den sonra, Adalet Bakanı'nın başkanlığında, Müsteşar'ın da katıldığı bir heyete dönüştürülen bu Kurul'un, yargı mensuplarının seçeceği bir heyet olması gerektiğine karar vermişler. Bir ayrı binası, bir ayrı sekreteryası bile bulunmayan bu Kurul'a söz konusu şeylerin sağlanması gerektiğini vurgulamışlar. Ve doğaldır ki, Adaleti Güçlendirme Fonu'nu konuşmuşlar. Bu Fon'dan Barolara da kesenek ayrılması düşüncesine Barolar oybirliğiyle karşı çıkma kararı almışlar. Fon, bağış, vakıf gibi geçersiz ve yargıyı, tehlikeli, sakıncalı boyutlara getirecek çözümler yerine, devletin organizasyonunda bir Hukuk Sigortası kurulmasının daha doğru olacağını görmüşler.

Gerçekten de kaç yıldır en çok Baroların yakındığı bu Fon, bir ilginç uygulama. Düşünebiliyor musunuz, yargıç karşısındaki insanı para cezasına mahkum ediyor. Bu para Fon'a aktarılıyor. Sonra Fon'daki paradan, örneğin Yargıç'lara konut yapılıyor. Ya da, filanca holding sahibi bir bağışta bulunuyor. Günün birinde bu kişinin Adalet'in önüne çıkması gerekiyor. Gel de yargıla yargılayabilirsen.

— Sayın Önder Sav, avukatlar mahkemelerde de birtakım sorunlarla karşılaşıyorlar.

— Evet, bu sorunlar da savunma hakkının özgürce kullanılmasını engelliyor. Her şeyden önce sav-**savunma-yargı** üçgeninin içinde yer alan avukatın yeri, savcının yanında olmalıdır ve kürsüde yalnızca yargıç bulunmalıdır. Ve savunmanın kolaylaştırılması mutlaka sağlanmalıdır. Bunu da hassasiyetle izleyeceğiz.

— Sorunların çözümünün...

— Mutlaka bir yargı reformu veya hukuk reformuyla mümkün olacağı sonucuna vardık. Bunun için yetişmiş insan gücünün olduğunu da saptadık. Toplantıda çok önemli bir konu daha gündeme geldi. TBB'nin, Anayasa Mahkemesi'nde dava açma hakkına kavuşması. Biliyorsunuz bu hak çok sınırlıdır. Ve bu sınırlı haktan artık TBB de yararlanmalıdır.

— Son aylarda ülkenin gündeminde bir Anayasa sorunu var. Yüzde 92,7 oyla kabul edilen 1982 Anayasası daha beşinci yılında biyolojik ve siyasal yaşamını tamamlayıp bitkisel yaşama girdi. Şimdilerde ona, yapanlar gibi kefil olanlar da sahip çıkmıyor, belki de çıkamıyor. Bazı çevreler, bazı kuruluşlar ve demokratik kitle örgütleri, resmen değilse bile konu üzerinde düşünmeye, ön taslaklar yapmaya başladılar. TBB'nin de böyle bir çalışması olacak mı?

— Yeni bir Anayasa'ya ihtiyaç olduğu artık kimsenin karşı çıkamadığı bir gerçek. Biz önce nasıl bir Anayasa istiyoruz, onu bildireyim: Demokratik kurumlaşmayı sağlayan, temel hak ve özgürlüklere saygılı, hukukun üstünlüğü ilkesini bütün unsurlarıyla benimseyen, demokratik, laik, en önemlisi de, yüzünü geriye değil, çağdaş ilkelere döndürmüş bir Anayasa. Bir başka deyimle de 'ancak'lardan kurtulm[illegible] bir anayasa. Konu. Daha sıcak biçimde gündeme geldiğinde, elbette bir taslak üzerinde biz de çalışacağız. Bir noktayı önemle vurgulamak istiyorum. Bizim, öteki kuruluşlardan çok farklı bir konumumuz var. Tehlikeyi daha en başında bütün boyutlarıyla görüp vurgulamış olmamız. 1982 Anayasası daha tartışılmaya açılmadan önce, metni incelemiş ve şu sonuca varmıştık. Vardığımız sonuçta haklı çıkmamızın üzüntüsünü o günden beri yaşıyoruz.

İşte, 2-3 Ekim 1982 günleri TBB'nin yaptığı "Olağanüstü Genel Kurul"da hazırlanan raporun sonuç cümlesi.

"TBB Genel Kurulu, Danışma Meclisi'nce kabul edilerek, Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulan tasarıyı, getirdiği kurum ve düzenlemelerle halkın oyuna inanmayan ve genel olarak seçimi önemsemeyen, çoğulcu demokrasiye ve çağımızın tüm sosyal, hukuksal değerlerine ters düşen, Türk Toplumu'nu çok gerilere ve çeşitli bunalımlara sürükleyebilecek nitelikte bulmaktadır. Bu haliyle, tasarının düzeltilemeyecek bir öneri olduğu ve yeni baştan [illegible]leme alınması gerektiği görü[illegible] ve inancındadır."□

Devlet güdümündeki doktorlar harekete geçti

"LANCET"İ YALANLAMA KAMPANYASI

Türkiye'nin çeşitli sağlık kuruluşlarındaki kimi hekimler, "Türkiye Kürtleri'ne işkence yapıldığı" yolundaki iddiaları yalanlamak için, ünlü tıp dergisini "mektup bombardımanı"na tuttular.

Adımlar (Ankara)-Türkiye'nin çeşitli sağlık kuruluşlarında görevli bir grup doktor, dünyaca ünlü tıp dergisi **"Lancet"**'te daha önce yayımlanan **"Türkiye Kürtlerine İşkence Yapılıyor"** başlıklı yazıyı yalanlamak için harekete geçti. Aralarında, Hacettepe Üniversitesi Rektörü ve Başbakan Yardımcısı **Ali Bozer'in** kardeşi Prof.Dr. **Yüksel Bozer**'in de bulunduğu hekimler, **"Lancet"**'e gönderdikleri mektuplarda; İngiltere'deki **İşkence Kurbanlarına Tıbbi Yardım Vakfı** doktorlarından **Stuart W.Turner** ve arkadaşlarının, **"Türkiye'den İngiltere'ye sığınan Kürtler üzerinde işkence izlerine rastlandığı"** yolundaki açıklamalarını, **"kanıtı olmayan iddialar"** olarak nitelediler. Türkiye'den "örgütlü" biçimde gönderildiği ve tek kaynaktan yönlendirildiği anlaşılan bu mektuplarda, işkence iddialarının bilimsel olarak çürütülmesinden çok, "siyasal" bir üslupla "devlet savunuculuğu" yapıldığı gözlendi.

Hacettepe Çocuk Hastanesi Çocuk Nörolojisi Bölümü doktorlarından **Yavuz Renda, Kalbiye Yalaz, Haluk Topaloğlu, Meral Topçu** ve **Kıvılcım Gücüyener**'in ortak mektubunda, **"Devlet sektöründe çalışan her Türk memurunun aylığından belli bir oranın kesilerek, Irak'tan Türkiye'ye sığınan Kürt'lerin tıbbi ve sosyal hizmetleri için harcandığı"** vurgulandıktan sonra, **"Dr. Turner, Türkiye'de misafirimiz olarak Kürt mülteci kamplarını ziyaret edebilir"** çağrısında bulunuyor.

Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. **Yüksel Bozer** de mektubunda, **"Dr. Turner ve meslektaşlarının mektubunun hiçbir gerçek dayanağı olmadığını, özellikle çizeri kuşkulu bir kaynak olan 'Filistin askısı' çiziminin belgesel bir kanıt olamayacağını, Türkiye'de yaşayan azınlıkların iç karışıklıklar yaratmak amacıyla yabancı güçlerce desteklendiğini, eğitildiğini ve silahlandırıldığını"** belirterek şöyle dedi: **"Özellikle terörist eylemler gibi duygusal yükü ağır olan durumlarda kuşkululara kötü muamele gösterilmesi riski, hemen her ülkede bulunmaktadır. Bu durumun varlığı azınlıkları işkenceye tabi tutmak üzere ulusal düzeyde örgütlü bir politikanın bulunduğunu göstermez; daha çok, polis sorgulamaları için uluslararası düzeyde belirlenmiş kesin davranış kurallarından bireysel sapmaların söz konusu olduğunu gösterir."**

Kayseri Gevher Nesibe Hastanesi'nden 9 doktorun imzasını taşıyan bir başka mektupta da, İşkence gördükleri öne sürülen kişilerin **"İngiltere'de yaşamayı arzuladıkları ve bunun için yalan söyledikleri"** kaydedilerek, **"hiçbir ülke, yasalara karşı gelmeyenlere, vatandaşlarına işkence yapmaz"** denildi.

İngiliz doktorların yanıtı

Türkiye'den gönderilen mektupları, 22 Temmuz 1989 günlü sayısında yayımlayan **"Lancet"** Yazı Kurulu, aynı sayıda, **Stuart Turner, Elizabeth Gordon, Tom Landau, Jill Hinshelwood** ve **Helen Bamber** adlı İngiliz hekimlerin ortak yanıtına da yer verdi.

İngiliz hekimlerin mektubunda, **Uluslararası Af Örgütü** raporlarına da gönderme yapılarak, 1980 yılından bu yana Türkiye'de 250 binden fazla kişinin siyasal nedenlerle tutuklandığı ve bunların büyük bölümünün işkenceden geçirildiği kaydedildi. İngiltere'deki Tıp Vakfı'nın ayrıca çok sayıda Türkiyeli'yi muayene ettiği, birkaç yıldan beri yürütülen çalışmalar sonunda, işkencenin klinik tabloları ile yol açtığı etkilerin **"kuşkuya yer bırakmayacak açıklıkta"** kesinleştiği, bir süre önce **"Lancet"**'te yayımladıkları bilgilerin de bu tabloyla uyum içinde olduğunun gözlendiği belirtildi. Mektupta daha sonra şu görüşlere yer verildi:

"Türkiye'de insan hakları konusunda uyanan her türlü ilgiyi sıcak karşılarız. Oysa, kendi deneyimlerimiz ve mesleki yargılarımız, bu mektuplarda ortak olarak ortaya konmuş olan davranış ve düşünce kalıbıyla hemfikir olmamızı mutlak biçimde engellemektedir.

"Lancet"'te yayımlanan mektubumuzdan sonra, benzeri durumda 77 olguyla daha karşılaşmış bulunuyoruz. Aşağıda, bu olgulardan birine ilişkin olarak, bir danışman cerrah tarafından (E.G.) yapılan klinik gözlem tablosunun özetini iletiyoruz. İncelemeler, bu olaydaki kişinin işkenceye uğradığı yolundaki tüm tıbbi kanıtları ortaya koymakta ve söz konusu kişinin anlatımı, ailesinden 4 kişinin daha (3'ü kadın, 1'i erkek) işkence gördüğünü göstermektedir.

Mektubun bundan sonraki bölümünde ise, 13 Temmuz 1989 tarihinde Türkiye'den İngiltere'ye gittiği belirtilen 27 yaşındaki Kürt kökenli bir yurttaşımızın muayenesinde ortaya çıkan **"işkence bulguları"** geniş biçimde sergileniyor. Yazıya ayrıca, bu kişinin işkence izleriyle ilgili olarak, Londra'daki **Charing Cross Hastanesi**'nde saptanan bir fotoğrafı da eklenmiş.

Tabip odalarından "mektup kampanyası"na tepki

İzmir ve Ankara Tabip Odaları, **"Lancet"** dergisinde bir grup Türk doktorun, **"Hiçbir ülke, yasalara karşı gelmeyenlere işkence yapmaz"** yolundaki sözlerine tepki gösterdiler.

İzmir Tabip Odası Başkanı Prof.Dr. **Orhan Süren**, Kayseri Gevher Nesibe Hastanesi doktorlarının mektubunu eleştirirken, **"Yani, yasalara karşı gelenlere işkence yapmak doğal mı? Hekimin birinci görevi, işkenceye ve ölüm cezasına karşı çıkmaktır"** dedi. Orhan Süren, açıklamasında daha sonra şu görüşlere yer verdi:

"İşkence olayının tespiti kolay olmuyor. Birçok işkence, iz bırakmıyor ya da zamanla işkenceden iz kalmıyor. Bu nedenle, işkence için raporlar, anında ya da şahitli olarak verilebilir. İnsanlar işkence gördüklerine ilişkin rapor alabiliyorlarsa, bu, ciddiye alınması gereken bir durumdur. İngiliz tıp dergisindeki yazıya itiraz eden doktorların sözlerini, sürç-i lisan olarak değerlendiriyorum. Yoksa, bu sözlere bakarsak, 'yasalara karşı gelenlere işkence yapılabilir' sonucu çıkar. Bunu da bir doktor söyleyemez."

ATO: "Hekimlikle bağdaşır bir yaklaşım değil"

Ankara Tabip Odası da, "Lancet" dergisine yalanlama gönderen Türk hekimlerinin tutumunun, **"Hekimlikle bağdaşır bir yaklaşım olmadığını"** açıkladı.

ATO'nun konuya ilişkin açıklamasında şu görüşlere yer verildi:

"Lancet adlı dergide bazı meslektaşlarımızın cevabına konu olan mektuba gelince; mektup Londra'da işkence kurbanlarının bakımı ile ilgili merkezden bir grup doktor, 'Letters to the Editor' başlığı altındaki bölümde, aktarmaktadırlar. Bu mektup, yorumu ne olursa olsun, bir grup TC. vatandaşına yapılan, 'şiddet' olgusunu belgelemektedir. Bu mektuba yazılan eleştirilerle, kimi hekimlerimizin, kendilerince, 'devletin yüksek çıkarlarını korumak' pahasına, ülkemizde de olduğunu inkâr etmedikleri işkenceyi, gözardı eder duruma düşmeleri ve böylece insan sağlığı ve yaşamına ilişkin önemi ikinci plana itmeleri gerçekten son derece üzücüdür. Kaldı ki, devletin ve toplumun yüksek çıkarlarını gerçekten korumak, bu tip yanlış uygulamaların üstünü gölgelemekle değil, tam tersi, böyle uygulamaların üstüne gitmekle olur.

Kayseri'den gönderilen mektupta, 'Hiç bir ülke, yasalara karşı gelmeyenlere işkence yapmaz' denmektedir. Bu söylemde, 'yasalara karşı gelenlere işkence yapılabilir' anlayışı olumlanmakta olup, hekimlik, hatta çağdaş insan anlayışı ile uyuşmayan bir tablo yaratılmaktadır. Bu anlayışı mektuplarında sergileyen hekimler, tıbbi ahlak ilkelerini ciddi bir şekilde ihlal etmektedirler. bu durum, Tabip örgütlerinin soruşturma açmasını gerektirecek ciddiliktedir.

Dünyanın başka ülkelerinde varolan işkence ve insanlık dışı uygulamalar örnek gösterilerek, kendi ülkemizde varolan bu uygulamaları görmezlikten gelmek ya da mazur göstermek, hekimliğin insan onuruna sahip çıkma anlayışına uygun düşmemektedir.

İster Bulgaristan'daki Türklere, ister Güney Afrika'daki zencilere, ister kendi ülkemizin vatandaşlarına ve isterse, eleştiri yazılarından birinde sözü edilen Güney Amerikalı kokain kaçakçılarına uygulansın, işkenceye karşı çıkmamak, hekimlikle bağdaşır bir yaklaşım değildir."

Kapı kapı buz toplayan Berivanların

MÜLTECİLİK SORUNU

Yüreğinde insan sevgisi, çocuk sevgisi olanlar, haydi berivanlara mültecilik hakkı için davranın!

■ Dr. Mustafa Dağcı

Diyarbakır'da Temmuz sıcağı 42 dereceden aşağı düşmez. Diyarbakır'da Temmuz sıcağında peşmerge çocukları kapı kapı buz topluyorlar. Küçük Berivan'da onlardan biri.

Berivan, elinde buz için aldığı torbası ile dar bir sokağa dalıverdi. Hangi kapıyı çalacak; karar veremiyor. Ürküyor, derdini anlatamayacağından, dilenci sanılacağından, itilip kakılacağından korkuyor. Ama minnacık yüreği Saddam vahşetinden "deneyimli". Halepçeleri görmüş, yaşamış zeytin karası gözleri. Beşik kertmesi Celal'in zehirli gazlarla kıvrılıp öldüğünü unutamıyor Berivan. Bombardımanları, katliamları, dağların kuytuluklarında ay ışığından bile saklanmaları, sınırda aç susuz beklemeleri, kışı odunsuz, sobasız geçirmeleri ve daha nice zorlukları biliyor o.

O, "saklambacı" saddamın zulmüne karşı oynadı. "Ebe beni kurda verme" oyununu bir başka ülkeye sığınırken düşündü.

Diyarbakırda Temmuz sıcağı. Küçük Berivan, tereddüdünü atıp bir kapıya yöneldi. Kapıya yaklaştığında içini bir sevinç kapladı. Evdeki kadının Halepçe üstüne söylediği Kürtçe türküsü duyuluyordu. Bu kendi diliyle onlara yakılan türküydü. Bu evdekilere derdini anlata bilirdi. "Buz istiyorum Teyze" diyebilirdi. Hatta Xalê İbrahim Abdülkerim'in kendilerinin mülteci sayılması için dilekçeler yazdığını, eğer kabul edilirse mülteci sayılacaklarını, o zaman da buzdolaplarının olacağını ve kendisinin böyle kapı kapı buz toplamaktan kurtulacağını anlatabilirdi. Evet, onlara bunların hepsini anlatabilirdi. Çünkü kendi dili ile konuşuyorlardı.

Ama küçük Berivan nereden bilebilirdi Xalê İbrahim Abdulkerim'in Av. Özgür Gencan ve Av. Sezgin Tanrıkulu aracılığı ile mültecilik için yaptığı başvurunun gülünç gerekçelerle kabul edilmediğini.

Diyarbakır'da Temmuz sıcağı. Sanki güneş yere iniyor ve bir peşmerge kızı Nazım'ın şiirindeki japon kızının imza toplaması gibi, kapı kapı buz topluyor.

Ey insanlar! Bu çocuk sizinde olabilirdi... Yüreğinde insan sevgisi, çocuk sevgisi olanlar, haydi berivanlara mültecilik hakkı için davranın.□

Beyaz eylemlerin geldiği aşama

FİİLİ SENDİKALAŞMA SÜRECİ

Biz mesleğimizin yalnızca tıbbi yönden hakkını verdiğimiz zaman, yani sizi gerçek bir hasta, gerçek bir insan olarak muayene etmeye yöneldiğimiz zaman, mevcut teşkilat, mevcut sistemin kapasitesi yetmiyor. Bu yönden bakılırsa bir eylem sayılabilir bu uygulama (hastaya yeterli zaman ayırma ve toplu nöbet uygulamaları). Yani yanlış, dengesiz, koordine olmayan bir teşkilatın ve sistemin çarpıklığını ortaya koyan bir eylem.

Kamuoyunda "Beyaz Eylemler" olarak benimsenen, hekimlerin bir süre önce başlattıkları eylemler dizisi, Sağlık Bakanı ile yapılan görüşmelerden sonra, yerini geçici bir sessizliğe bıraktı. Yeniden yükselmesi de bekleniyor. Beyaz eylemlerin niteliği ve hekimler açısından sorunların gelmiş bulunduğu aşamadaki çözüm yollarını arkadaşımız **Şener Yardım İstanbul Tabip Odası Başkanı Ferruh Korkut** ile konuştu.

— Sayın Korkut, yaklaşık bir yıldır "beyaz eylemler" ya da "beyaz gömlekler" eylemi olarak nitelendirilen hekim hareketini doğuran, ya da dayatan etmenlerin neler olduğu sorusuyla başlayalım söyleşimize.

Korkut: Öncelikle 80'lerin başlarındaki ekonomik özlük ve sosyal haklarla ilgili olumsuz gelişmelerin bize yansıması diyebilirim. Giderek ülke genelinde ağırlaşan ekonomik durum özelde ağırlaşan çalışma ortamı ve çözümlenemeyen özlük sorunları ve sosyal haklardaki gerileme. Yirmi-otuz yıl önce hekimlerin durumu iyiydi. Bu biraz da hekimlerin sayısal azlığından kaynaklanıyordu. Ayrıca, ekonomik ve sosyal itibarı da vardı. Bu nedenle de meslektaşlarımız örgütsel çalışmalara pek ilgi duymamışlardı. Ama, ne zaman ki ekonomik koşullar ağırlaştı ve özellikle 80'lerin başlarında kendini daha da belli etti; ve ne zaman ki bazı sosyal haklar kısıtlandı, en azından örgütlenme ve hak arama yönündeki demokratik başvuru yolları kısıtlandı, ya da tıkandı, o zaman meslektaşlarımızın odamıza karşı ilgisizliği azaldı, örgütlenme ve örgütlü hareket etme bilinci yükseldi. Özellikle son iki üç yıldır giderek artan her kesimden meslektaşımızda, pratisyen hekimlerinde, ancak odamız bünyesinde yani bir örgütlenme bünyesi içerisinde haklarının aranabileceği inancı doğdu. Bir yıllık beyaz gömlekler eylemleriyle de bu bilinç pekişti. Buna bir de oda çalışmalarının tamamen meslektaşlara yönelik bir tutum izlemesinin ve ayrıca diğer sağlık meslek odalarıyla birlikte ortak çalışma havasının yaratılmış olmasını da ekleyebiliriz. Oda bünyesinde komisyonlar kurduk. Bu gün on iki tane komisyonumuz var. Bir tanesi de sendikalaşma konusunu yürütüyor. Meslektaşlarımız bu komisyonlarda yer alarak oda çalışmalarına aktif olarak katılıyorlar. Böylece bir yandan meslektaşlarımızın düşünceleri oda çalışmalarına yansımış oluyor, diğer yandan da öteki sağlık meslek odaları, Diş Hekimleri Odası, Veteriner Hekimleri Odası ve Eczacılar Odası'yla üç yıldan beri sağlık alanında çalıştığımız konularda sağladığımız birliktelik bir bilgi birikimi sağlamış oldu. Sonuç olarak, genelde ekonomik ve sosyal sorunların dayatması, özelde tabip odası içinde sağladığımız demokratik katılım ve diğer sağlık meslek odalarıyla kurduğumuz etkin işbirliği ve dayanışma bizi bu günlere getirdi.

— Söyleşinin başında 80'lerin başındaki olumsuz gelişmelerden sözettiniz. Ülke genelinde ağırlaşan ekonomik durumun sağlık alanındaki yansıması ya da görüngüsü nasıl oldu bu son on yıllık dönemde?

Korkut: 80'den bu yana, bir başka deyimle sosyalizasyon uygulamasından vaz geçilmesinden bu yana aşağı yukarı aynı politikalar güdülmüştür: TTB ve odalar olarak farklı görüşümüzü sürekli belirtmemize ve uyarmamıza karşın birinci basamak yani kırsal alanda köy ve kentsel alanda mahalle ya da semt dediğimiz yörelerde koruyucu, yönlendirici sağlık hizmetlerine ağırlık vermiyor. Sağlık Hizmetleri Temel Yasası daha çok işi tedavi edici hizmetler yönünde ele alıyor. Halk sağlığını, toplum sağlığını geri planda bırakıyor. Bu uygulananan politikanın bir yanı. Diğer yanı ise, sağlık hizmetlerinin hizmet olmaktan çıkarılıp birer işletmeye döndürülme süreci başlatılmış ve sürdürülmektedir. Sağlık hizmetleri parasal yönden devlete yük olmasın anlayışı egemen kılınmaya çalışılmış ve çalışılmaktadır. Oysa, halkın sağlıklı yaşama hakkına saygı duymak ve o hakkı sağlamak için her önlemi almak ve uygulamak hükümetlerin görevi. Anayasa gereğince hükümetlerin görevi, insan hakları belgelerince de gereği. Bu açıdan, eğer halk sağlığına gerçekten önem veriliyorsa, sağlık hizmetinin sağlıklı yürütülebilmesi isteniyorsa, devlet bütçesinde sağlık hizmetlerine ayrılan payın yüzde 10, hatta yüzde 15 olarak belirlenmesi gerekiyor. '80 öncesinde bu pay yüzde 4, yüzde 4.6'lara değin çıkmıştı. 80'lerden bu yana sürekli düşme gösteriyor. Giderek yüzde 2.7'lere kadar düştü. Bu düşme 80'den bu yana halkın sağlığına ciddi önem verilmediğini açıkça vurguluyor. Zaten son bir iki yılda halkın bizzat kendisi bu yanlış sağlık politikasının ve verimsiz etkisiz sağlık hizmetlerinin acısını çekmekte. Ancak, halk karşısında hekimleri ve sağlık personelini görüyor. Hekim olarak bir yandan ağırlaşan ekonomik şartlar altında geçim mücadelesi vermenin stresini yaşıyorsun, öbür yandan sağlığı için sana başvuran, şifa bekleyen iyi olmak için gelmiş insana hizmet veremiyorsun. Ne kendin verebiliyorsun, ne ekip olarak verebiliyorsun ne de kurum olarak verebiliyorsun.

— Son iki ayda beyaz eylemlerin ivmesi arttı. Hastaya yeterli sürenin ayrılması, toplu nöbet tutulması biçiminde gelişen ve halen de süren bir eylem var. Gerçi, günlük basın açısından güncelliği kalmadığından olacak artık pek yansıtılmayan yavaşlamış gibi görülen bu eylemlerin yeniden canlanacağı söyleniyor. Bu noktada bir değerlendirme yapmanızı istiyorum. Baştan düşünülen, varılmak istenen noktaya ne denli yaklaştınız? Kamuoyu bu eylemlere ne denli sahip çıktı? Kamuoyuna sesinizi ne denli duyurdunuz? Meslek örgütü olarak üyelerinizden aldığınız olumlu ve olumsuz tepkiler nelerdir?

Korkut: Güzel bir soru. Kamuoyunda yürüyüşle ilgili olarak olumsuz bir tepki almadık. Çok ilginçtir. Gene yürüyüşle ilgili olarak hiçbir meslekdaşımızdan, hangi kesimden olursa olsun, kamu kesiminde çalışan, serbest çalışan meslektaşlarımızdan ciddi, olumsuz bir eleştiri almadık. Hastaya yeterli zaman ayırma uygulamalarına gelince. Aslında tıbbın gereği bu. Daha önceden de uygulanması gereken bir davranış. Aslında ben buna bu açıdan eylem demiyorum. Bu bir uygulamadır. Şimdi ben bir uzman olarak muayenehaneme gelen hastaya 45 dakika, kimi zaman bir saat süre ayırıyorum. Üstelik, uzmanlıkla ilgili bir hasta geliyor, bana. Oysa, yeni mezun bir hekimin karşısına ilk kez gelmiş bir hastaya üç beş dakika gibi kısa bir sürede teşhis koyabilmesi olanaklı mı? Bu, hastanın aleyhine olan bir durumdur; hekimin aleyhine olan bir olaydır. Fazla ilaç yazılmasını, fazla laboratuvar incelemesi gerektiren bir olaydır. Yani ne yönden bakarsanız bakınız, olumsuz bir durum. Vatandaş için de hekim için de. Ekonomik açıdan da, zaman açısından da. Ne yönden bakarsanız bakınız bu kısa zamanda tanı koyma son derece zararlı sonuçlar doğurabilir. Biz işte bu şartlarda tıbbın gereğini yerine getirelim, Dünya Sağlık Örgütü'nün ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın öngördüğü süreleri uygulayalım dedik. Bu uygulamada, hastası azalsın diye bir davranışta bulunmuyor hekim. Çalışma süresi içerisinde karşısına gelen hastaya daha fazla ve yeterli süre ayırıyor hekim. Sekiz saat çalışma süresi varsa, gene aynı süre çalışıyor; ama yüz elli hastaya bakmıyor da, hastanın durumuna göre gereği kadar hastaya bakıyor. Tabi başlangıçta kuyruklar oluştu. Muayene olanlar bu uygulamadan memnun kaldılar. Kuyrukta bekleyip de muayene olamadan geri dönenlerin olumsuz tutumları ertesi gün aynı muameleyle karşılaştıklarında değişti. İnsan gibi bir muamele gördük, hastaya duyulan saygıyı gördük dediler. Başlangıçta bir endişemiz vardı, acaba bir sorun çıkacak mı, zorluklarla karşılaşacak mıyız diye? Ancak uygulamada bu endişemizin yersizliği ortaya çıktı. Ve sonuçta, bütün hekim kesiminin, halkın ve işçi sendikalarının onayını ve takdirini aldık. Başhekimlerle toplantı yaptık. Onlar da bu uygulamaya yardımcı olacaklarını söylediler. Toplu nöbetler de aynı mantığın bir başka uygulamasıydı. Bir grup meslektaşımız, öbür meslektaşımıza yardım için mesai dışında hastanelere gitti. Onun yükünü paylaştı, hastaya yardımcı oldu. Bu davranışlarda amacımız şuydu: Vatandaş, aslında bozuk olan sağlık hizmetleridir; tıpkı sizin gibi hekim de bu işin mağdurudur. Biz mesleğimizin yalnızca tıbbi yönden hakkını verdiğimiz zaman, görüyorsunuz, mevcut teşkilatın, mevcut sistemin kapasitesi yetmiyor... Bu yönden bakılırsa, bir eylem sayılabilir bu uygulama. Yani yanlış, dengesiz, koordine olmayan bir teşkilatın ve sistemin çarpıklığını ortaya koyan bir eylem.

— Sayın Korkut, bir yıllık beyaz gömlekler hareketinin bugün ulaştığı noktada kazanımları nelerdir?

Korkut: Bilindiği gibi, Sağlık Bakanı Türk Tabibleri Birliği ve bağlı odaları toplantıya çağırarak hekimlerle konuşma ihtiyacını duydu. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa oluyor bu. Demek ki, hekim hareketi sesini duyurmak açısından amaçlarından birine ulaşmış. Yani, hükümet ve onun mensubu Sağlık Bakanı bir taraf olarak, karşısında da hak arayıcı bir taraf olarak bizleri kabul edip, hadi masaya oturalım, konuşalım demiş. Kazanımlardan biri bu. Ama bunun sonunda henüz somut olarak bir şey elde etmiş değiliz. Ne ekonomik olarak ne özlük hakları olarak ve ne de sosyal hak olarak bizi sevindirecek, doyuracak, şu noktaya eriştik diyebileceğimiz bir kazanım sağlamış değiliz. Ancak, en önemli kazanım diyebileceğimiz bir olgu şu: Bakanla yapılan toplantı bir çeşit pazarlık toplantısıydı. Ekonomik isteklerde bir pazarlığın yapılmasıydı. Bir çeşit sendikanın yapacağı bir işlevi üstlenmiş olduk. Batı'da, hekimlerin meslek örgütlerinin yanında sendikaları da var. Meslek örgütleri, sağlık sistemlerinin, sağlık politikalarının saptanmasında, eğitimin ve özellikle mezuniyet sonrası eğitimin düzenlenmesinde etkin görev ve rol almışlar. Bir de meslektaşlararası ilişkilerde, meslek ahlakının korunması ve yükseltilmesi görevleri var. Ekonomik ve sosyal haklara ilişkin talepleri ise sendikalar savunuyor. Bizde sendika olmadığı için, diğer görevlerimizin yanında bir çeşit sendikanın görevlerini de üstlenmek zorunda kaldık. Tabii, kuşkusuz ki, toplu sözleşmeli ve grevli bir sendikanın yapabileceği güç ve etkinlik yok bizde. Ancak, bugün şu gerçeği Türk hekimleri olarak kitlesel olarak görüyoruz: Ekonomik ve sosyal hak arayışında hekimlerin sendikalaşma sürecinin başlaması gerekir. Hekimlerimizden geliyor bu istekler. Bu nedenle Ankara, İstanbul ve İzmir başta diğer odalarımızda sendikalaşmanın ön hazırlıklarını yapıyoruz. Şu anda yoğun bir çalışma içerisindeyiz. Önümüzdeki Eylül ya da Ekim'de gündeme gelecek. Ne tür bir sendikalaşma? Meslektaşlarımız, kitle tabanımız ne istiyor? Geniş bir tartışma açacağız komisyonlarımızın hazırladığı raporları. Diğer uygulama ve eylemlerin yanı sıra diyebilirim ki, "beyaz gömlekler" eylemi artık fiili olarak sendikalaşma sürecine girmiş durumdadır. □

Avukat Zübeyir Aydar Güneydoğu'da olup bitenleri değerlendirdi

"BASKICILARIN EN BÜYÜK KORKUSU KAMUOYUNUN BASKISIDIR."

Bölgede resmen 25 köyün boşaltılacağı söyleniyor. Bir kısmı şimdiden boşaltıldı. Yetkililere göre, bu boşaltma bir denemedir. Eğer olumlu sonuç alınırsa, ilerde daha çok yerleşim birimi boşaltılacak. Devlet boşalttığı köylerin halkına yer göstermiyor, yalnızca "Boşaltın" diyor.

■ **Mevlüt İlgin**

SHP eski il başkanı, avukat **Zübeyir Aydar** ve BBC, Reuter, 2000'e Doğru gibi yayın organlarının muhabirliğini yürüten serbest gazeteci eşi **Evin Gülseren Aydar,** bir süredir yoğun baskı altında tutuluyor. Siirt Emniyet Müdürlüğü'nün hemen karşısındaki evleri ve avukatlık büroları sürekli gözaltında. Aydarlar'la görüşmek için Siirt'e gelen yurttaşlar da MİT ve siyasi polis tarafından abluka altına alınıp gidene kadar izleniyorlar.

Aydar çiftine yönelen baskıların gittikçe artmasının nedeni, Albay **Temel Cingöz**'ün adamı olarak bilinen, ağa ve korucubaşı **Bahattin Aktuğ** ve jandarma işbirliğiyle öldürüldüğü açıklanan Eruh'lu **Osman Esendemir**'in yakınlarının başvurusu üzerine, avukat Zübeyir Aydar'ın, katillerin ve cinayete azmettirenlerin yakalanarak adalet karşısında hesap vermesi için Siirt Cumhuriyet Savcılığı'na başvurması.

Bölgede son sıralarda yoğunlaşan gelişmeler hakkında, Zübeyir Aydar'la görüştük, bilgisine başvurduk. Zübeyir Aydar son günlerin önemli gelişmelerine açıklık getirdi.

— Adımlar'ın 14. sayısında Siirt ili Eruh ilçesinin Fındık bucağı ve çevre köylerinde süregiden baskı ve işkenceleri konu alan bir haber yayınlandı. Habere göre aynı köyde oturan Osman Esendemir adlı kişi önce ortadan kayboluyor ve sonradan parçalanmış cesedi bulunuyor. Osman Esendemir'in avukatı olarak bize olayla ilgili son gelişmeleri anlatır mısınız?

Aydar: Olayın nasıl olduğu, sorumluların kimler olduğu ve olayın nasıl cereyan ettiği ayrıntılı bir şekilde gazetenizin sözü edilen sayısında yer aldı. Olayın ortaya çıkmasından sonra yakınlarının şikayetçi olmaları üzerine Eruh Savcılığına dilekçe ile müracaat ederek şikayet ve delillerimizi bildirdik. Olayın açığa çıkması, basında yer alması ve şikayetten sonra ölenin yakınlarına akla gelmeyecek baskılar yapıldı. Fındık Jandarma tabur komutanı Binbaşı Ahmet Oktay (olayın esas sorumlusu) müştekileri ve tanıkları teker teker tabura alıp dövüyor, çeşitli işkencelere maruz bırakıyor ve şikayetlerinden vazgeçmemeleri halinde sonlarının da ölen Osman'ın sonuna benzeyeceğini söylüyor. Hatta o işkenceler esnasında onlara çeşitli evraklar imzalatılıyor. Bu baskılar sonucu bir kısım tanıklar tanıklık yapmaktan vazgeçiyorlar. Şikayetçi olan ölenin yakınları da hep dışarda kalmakta, doğru düzgün köylerine gidememektedirler. Hatta bir kısmı temelli olarak köylerini terketmişlerdir.

— Peki, köylülerin avukatlığını üstlendikten sonra yoğun bir baskıyla karşılaştığınız söyleniyor. Neler olup bittiğini anlatır mısınız?

Aydar: Evet doğrudur. Gerçi üzerimdeki baskı yeni değildir. Bu baskı iki seneden beri devam etmektedir. Fakat bu olaydan sonra özellikle yoğunlaştı. Şöyle ki, evim ve işyerim gözetim altına alındı. Evimin ve işyerimin etrafında özellikle önünde birer grup sivil polis durmaya başladılar. Ellerinde fotoğraf makinaları giren çıkanları denetliyorlar. Ayrıca ben nereye gidersem, arkamda yine bir sivil ekip. Örneğin bir ilçeye duruşmaya giderim, onlar da özel arabaları ile arkamdan gelirler. Adliye koridorunda beklerler, işim bitince yine arkama düşüp gelirler. Olay bununla da kalmıyor, orada burada kulağıma gelecek şekilde, en yetkili ağızlardan öldürme tehditleri, bana da Kasaplar Deresi'nde yer ayrıldığı söylentileri ve bunun gibi...

— Fındık'ta başka kayıp kişiler olduğu söyleniyor, doğru mu?

Aydar: Evet doğrudur. Yukarıda adı geçen Osman Esendemir bir ay içinde üçüncü kayıptır. Ondan önce iki kişi daha kayboldu, fakat hâlâ cesetleri bulunamadı.

Bunlardan ilki Fındık'a bağlı Bana köyünden (yeni adı Ormaniçi köyü) Ömer Savun'dur.

Fındık Jandarma taburu köy muhtarına (Bana köyü) Ömer'i getirip kendilerine teslim etmesi için haber gönderir. Köy muhtarı şeker bayramının birinci günü, yani 6 Mayıs günü Ömer'i alıp tabura getirir ve teslim eder. Ondan bir süre sonra da Ömer taburda görülür. Ömer'le beraber gözaltında bulunan kişiler bir hafta sonra serbest bırakılır. Onların anlattıklarına göre, Ömer maruz kaldığı işkence nedeniyle yarı baygın haldedir ve sorgulama sırasında bilinen her türlü işkence yöntemi kendisine uygulanmaktadır. En fazla da 'filistin askısı'ndan müteessirdir. Bu gelişmelerden sonra Ömer'den haber alınmaz ve halen cesedi de bulunmuş değildir.

İkincisi de Fındık'a bağlı Hetma (yeni adı Boyuncuk) köyünden Hüseyin Demirtaş'tır. Hüseyin de 26 Mayıs günü gözaltına alınır. Kendisiyle beraber gözaltında olanlar çıkar, fakat kendisi kalır. Onunla ilgili anlatılanlar, Ömer'in durumundan pek farklı değildir. Hüseyin de halen kayıptır.

— Anlatıklarınızdan başka gözaltıların da olduğu anlaşılıyor. Bunlar da işkence görmüşler mi? Kayıplar ve ölümler rastlantısal mı yoksa seçilmişler mi?

Aydar: O esnada yüzden fazla kişi peyderpey gözaltına alındı. Bu kişiler kimi az kimi çok, çeşitli işkencelere maruz kaldılar. Az veya çok hepsi de işkence gördüler, bazıları bırakıldıktan sonrada gördükleri işkenceler nedeniyle uzun süre tedavi edildiler. Tabi bu esnada adı geçen bu üç kişi ortadan kaldırıldı. Olaylar bir bütün olarak ele alındığında bu kişilerin ölümünün tesadüfi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu gözaltı ve ölüm olaylarından önce 1 Mayıs 1989 günü o çevrede bir olay meydana gelir. Bu olayda dört asker ve bir köy korucusu öldürülür. Öldürülen köy korucusu, yörenin korucubaşı Bahattin Ağa'nın yeğenidir. Olaydan sonra, Bahattin Ağa intikam alacağını ve intikamını da çevre köylerden, her köyden iki kişi kaybettirmek suretiyle alacağını söyler.

Zübeyir Aydar'ın kendisine de Kasaplar Deresi'nde yer ayrıldığı söyleniyor.

— Bu baskı işkence ve ölüm olayları başka yerlerde de var mı? Bu yönden bölgenin kısa bir değerlendirmesini yapar mısınız?

Aydar: Tabi ki bunlar yalnız Fındık'la sınırlı değildir. Bu bölge genelinde yaşanan olaylardır. Zaman zaman bu yerlerde yoğunlaşır. Kışın Cizre-Batman-Siirt merkezinde çok yoğundur. Baharda Eruh-Fındık-Şırnak'ta yoğunlaştı. Şimdi de Şırnak-Beytüşşebap ve Hakkari'nin Yoncalı köyünde üç köylünün öldürülüp cesetlerinin yakılması yaşanan en acı örneklerdir. Bölgemizde baskı azalacağına, giderek artmaktadır. İlginçtir ki, hükümet uluslararası sözleşmeleri imzaladıkça; baskı ve işkenceleri kaldırdığını ilan ettikçe, bizde baskı, işkence ve ölümlerin dozu biraz daha artmaktadır. Bölgenin özelliği de gözönüne alındığında, bunun sonunun nereye varacağını şimdiden kestirmek güçtür. Fakat bu gidişle sonun toplu kıyım ve katliamlara doğru gittiğini söylemek için kâhin olmak gerekmez.

Bu insanlara neden böyle davranılıyor? Neden bu kadar baskı yapılıyor? Bu sorunun tek bir cevabı vardır. Bu insanlar Kürt oldukları içindir.

Devletin bölgeye ve bölge insanına bakış açısı son derece yanlış ve çarpıktır. Kısacası devlet bölge insanının bir kısmına suçlu, diğer kısmına potansiyel suçlu gözü ile bakmaktadır.

— Basında şu anda Cudi dağı çevresinde olup bitenler çok sık yer almaya başladı. Köylerin boşaltılması, kimyasal silah haberleri... Nedir yapılmak istenen?

Aydar: Bölgede ciddi gelişmeler oluyor. Gerek devlet cephesinde, gerek PKK cephesinde. Bölgede resmen 25 köyün boşaltılacağı söyleniyor. Bir kısmı şimdiden boşaltıldı. Bir kısım köyler zaten daha önce çeşitli baskılar sonucu boşalmıştı. Yetkililere göre, bu boşaltma bir denemedir. Eğer olumlu sonuç alınırsa, ilerde daha çok yerleşim birimi boşaltılacak. Devlet boşalttığı köylerin halkına yer göstermiyor, yalnızca "Boşaltın" diyor. Ödenen istimlak bedeli de çok düşük. Bazı köylerde istimlak falan da yok. Yalnızca köyü boşaltmaya zorlanıyor köylüler.

Cudi çevresinin boşaltılması ile dağda kimyasal silah kullanılacağı haberleri aynı anda yayıldı. Yöre halkı bu konuda son derece tedirgindir. Askerin Cudi ve çevresindeki operasyonlarda başarısız olması, köylerin boşaltılması ve kimyasal silah kullanma olasılığını artırıyor. Bu haberler üzerine böyle bir şeyin yapılmayacağı yolunda yetkililerden ciddi bir açıklama yapılmadı. Bu yönden de konu son derece düşündürücüdür. Öbür taraftan son aylardaki gelişmeler gözönüne alındığında PKK'nın epey güç topladığı gözlenmektedir. Bu yönden de devletin bu olay üzerine daha değişik yöntemlerle gideceği kanaatı yaygındır.

— Bölgedeki baskılarla ilgili olarak kamuoyunun ilgisini yeterli buluyor musunuz?

Aydar: Bence yeterli değildir. Bu konuda basına ciddi görevler düşmektedir. Bölgede gelişen baskı ve zulmün çok az bir kısmı basına yansımaktadır. Nice önemli olaylar hasıraltı edilmektedir. Bu baskıların son bulması yönünde, görev demokrasi güçlerinindir. Sorun ülkenin demokratikleşmesi sorununun bir parçasıdır. Kamuoyunun ilgisini bu olaylara çekmek ve zora karşı durmak bütün demokratların görevidir. Kamuoyu bu olaylar üzerine gittikçe baskı azalacaktır. Zaten onun için yetkililer bu olayları hasıraltı ediyorlar. Baskıcıların en büyük korkusu kamuoyunun tepkisidir. Onun için sesimizi kısmaya çalışıyorlar.

— Anlattıklarınız ve somut uygulamalar gösteriyor ki, Türkiye genelinde demokrasi işlememekte ve hele bölgemizde demokrasinin izine bile rastlanmamakta. Bu yıl Nisan ayında Türkiye'deki aydınların girişimiyle I.Demokrasi Kurultayı toplandı. Türkiye'nin demokrasi sorunlarıyla ilgili tartışmaların yanı sıra, Kürt sorunu da bir kısım delege tarafından dile getirildi. Ama Kurultayın sonuç yazanağında "Kürt Sorunun tartışılmasını tabu haline getirilmemesi ve bu tabuların kaldırılması" belirtildi ve kurultay sonunda bir de Demokrasi İzleme Kurulu seçildi. Bu komisyon önümüzdeki güz aylarında geniş katılımlı ikinci bir kurultay daha toplama kararında.

Demokrasi İzleme Kurulu, Doğu'daki olaylar ve genel olarak Kürt sorunu üzerine nasıl bir tutum almalı?

Aydar: Türkiye'nin en önemli sorunu Kürt sorunudur. Türkiye'nin birçok sorunu vardır. Bana göre en başta gelen sorunu ülkenin demokratikleşmesidir. Türkiye'nin Kürt sorununa insancıl ve demokratik bir çözüm bulamayınca, demokratikleşmesi mümkün değildir. Türkiye'nin hiçbir sorunu çözüm konusunda Kürt sorunu kadar acil değildir. Baştan da belirttim. Türkiye'nin birçok sorunu vardır. Fakat hiçbiri Kürt sorunu kadar kanamıyor. Kürt sorunu öyle bir seviyeye gelmiştir ki, bu sorun nedeniyle insanlar birbirlerinin kanına giriyor, birbirlerinin kanını döküyorlar. Türkiye'nin hangi başka sorununda insanlar bu kadar açık bir şekilde kan döküyorlar... Bu bir kanayan yaradır. Kanayan yaraların tedavisi öbür yaralardan önce gelir.

Demokrasi İzleme Kurulu da eğer bu yönde görevini yerine getirmek istiyorsa, gündem maddesi bu sorun olmak üzere daha geniş katılımlı, tarafları bir araya getiren ikinci bir demokrasi kurultayını bir an evvel, zaman geçirmeden toplamasını sağlamaktır. □

"Ağzı var dili yok Diyarbekir kalesi" ya da

KÜRTLERİN YASAKLI DİLİ

Çağdaş, demokratik bir devletin görevi; değişik uluslardan ve aynı etnik kökenlerden gelme vatandaşlarının bu özelliklerini, haklarını yoketmek, yoksaymak, gelişmesini engellemek değil, tam tersine özgürce gelişmesini ve daha da zenginleşmesini sağlamaktır.

■ Fevzi Karadeniz

Son birkaç yıldır Kürtlerle ilgili yoğun tartışmalar oluyor. Ve bu tartışmalardan çıkan sonuç şu ki; Bugün Türkiye'de -en azından- bir "Kürt sorunu" olduğu gerçeği düne oranla daha geniş çevrelerce benimsenir oldu.

Kendi kanıma göre de bu sorun, Kürtlerin insani ve demokratik hakları; bağlı olarak da Türkiye'nin demokrasiye geçiş problemleri açısından artık çözüm noktasında kendini dayatıyor. Ama nasıl bir çözüm denirse; işte burası konuya ilgi duyan tüm çevrelerce henüz tartışma konusudur.

Örneğin, sorunun askeri yöntemlerle, zor yoluyla çözülemeyeceğini; insani, demokratik ve barışçıl bir yaklaşım gerektiğini öteden beri savunan **M.Ali Birand**, "Bir Kürt sorunu olduğundan sözedenleri 'vatan hainliği' ile suçlamak, sorunun bazı yönlerine ilişkin görüşlerini açıklayanları cezalandırmakla bu işin altından kalkamıyacağımızı artık Başbakan Özal başta olmak üzere birçok yetkilimiz açıkça, basın demeçleriyle söylüyorlar, ancak bu noktadan ileri gidilemiyor" diyerek tıkanıklıktan kaygılarını dile getiriyor.(1)

Yine **Mümtaz Soysal**, "Kürtlere kültürel özerklik"e atıfta bulunarak "...bu da bir düşüncedir; hem de bugünün Avrupa'sında "bölgeler ve kültürel zenginlikler" açısından ciddi ciddi tartışılan bir düşünce" diyor ve "Kültürel özerklik düşüncesi, kollektif aklın içinde, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına ilişkin düşüncelerle bütünleşerek daha güzel ve yapıcı düşüncelerin oluşmasına katkıda bulunamaz mı?" diye soruyor.(2)

Tabi burada amaç; Sayın Birand'ın ve Sayın Soysal'ın görüşlerini yorumlamak ya da eleştirmek değil. Kültürel özerklik formülasyonunu "şirin göstermek", savunmak, öne çıkarmak da değil. Sadece, sorunun belli çevrelerde hangi boyutta ve çerçevede tartışıldığına bir kere daha işaret etmektir. Çünkü, sağduyu sahibi realist, demokrat çevrelerin konuya ilişkin görüş ve düşüncelerinin -katılalım, katılmayalım- sürekli dikkat merkezinde tutulması gerektiği kanısındayım. Kürt halkının ve Türkiye'nin gerçeklerine uygun, güç dengelerini hesaba katan bir politika açısından. Ayrıca eklemek lazım; böylesi görüşlerden yararlanma ve kendi düşüncelerimizi zenginleştirmemiz bakımından da. Ancak, besbelli ki; bu, sorunun bir yanıdır.

Öte yanda, şurası açık ki; Kürt halkının demokratik haklarının en kararlı savunucusu -hatası ve sevabıyla- Kürt ulusal hareketi olmuştur. Onlarla birlikte, değişik politik çevrelerde bulunan -dolayısıyla Türkiye demokrasi hareketine de değerli katkılar yapan- ve bu iki alandaki faaliyetlerinden ötürü cumhuriyet tarihi boyunca tarif edilemez acılar çeken Kürt aydınları, demokratları ve Marksistleri olmuştur. Bu durum doğal gibi görünse de içinde -ama en başta- Türkiye komünist hareketine, Marksist çevrelerine ve bütün Türk aydınlarına daha büyük görev ve sorumluluklar düşüyor kanısındayım.

Herşeyden önce Kürt politik çevrelerine, demokratlarına, aydınlarına siyasi ve ahlaki açıdan bir "hak teslimi" yapılmalıdır. Bu karşılıklı güven ortamı için yeterlidir. Bu yapılmadan herkes görevini yapmış olmanın rahatlığı içinde duruyor.

Kısaca Kürt hareketinin ve tek tek demokratlarının görüş ve önerileri bir aile içindeki "küçük kardeş"in sözleri gibi alınmamalıdır. Dolayısıyla Kürtler de demokrasiyi, insan haklarını ve halklarının eşitliğini savunan çevrelerde de "üvey evlat" hissine kapılmamalıdır.

Kısaca ulusal çeşitlilik Türkiye için bir tehlike değil, gönüllü birlik için güven duygusunun ve uygarca gelişmesinin bir kaynağı -hatta en önemli kaynağı- olarak görülmelidir.

İşte böylesi koşullarda oluşacak güven ortamı içinde artık soruna ilişkin yeni politikalar üretilmeli, somut çözüm önerileri ortaya konmalıdır. Kürt sorunu artık genel ilkeleri tekrarlamaktan, kıyısından-köşesinden değinilen bir sorun olmaktan ve aynı zamanda -sol çevreler içinde- ince detaylarda tartışılmaktan da çıkarılmalıdır. Yeri gelmişken; 29-30 Nisanda Ankara'da toplanan 1.Demokrasi Kurultayı'nda Av. Serhat Bucak'ın "Demokrasi ve Kürt Sorunu Kurultayı" önerisinin bu çerçevede değerlendirilip üzerinde hassasiyetle durulması gerektiğini belirtmek isterim. Tam da böylesi veya benzer platformlardan -milyonlarca Kürt insanının somut beklentilerini içeren- çözüm önerileri çıkarılmalı; doğrudan siyasi muhataplara, iktidar ve hükümet çevrelerine sunulmalıdır.

Çünkü, bu çevreler de son zamanlarda sık sık demokrasiden, insan haklarından -hatta Bulgaristan'daki Türklerin durumundan sonra- ezilen ulusların haklarından da bahseder oldular. Böyle olunca, sunulacak insani, demokratik taleplere kulak tıkanırsa; artık yalnız siyasi düşünceler değil, niyetler de tartışma konusu olur.

Kuşkusuz Marksistler "niyetleri ölçmek için" politika yapmazlar. Ama zaten sözkonusu edilen yaklaşımdan amaç, "ipliği pazara çıkarmak" olarak alınmamalıdır. Bu yaklaşım gündemin merkezine girebilmek için gereklidir. Bir de halk yığınlarına yalnız "haklı" değil, "güçlü" olarak da gidebilmek için.

O halde şunu söylemeliyiz. Bir "Kürt sorunu"nun varolduğu Türkiye'de, onların yasal varlığının kabul edilmemesinin ne tarihle, ne bilimle ne de insan mantığıyla izahı yoktur. Üstelik milyonlarca Kürdün yaşadığı Türkiye'de sorunun toplumsal meşruiyeti de zaten ortadadır. Söz konusu olan varlığının yasal olarak tanınması, örf, adet, geleneklerinin, kendine özgü yaşam tarzının, kültürünün, dilinin kısaca ulusal hakları üzerindeki yasağın kalkmasıdır.

İnsanların doğuştan, tarihten gelen haklarının yasalarla, kanunlarla ellerinden alınamayacağını, Kürtler bugüne dek varlıklarını koruyarak, dillerini yaşatarak kanıtlamış olmuyorlar mı? Bulgaristan'daki Türkler insan haklarına ters böylesi uygulamalar karşısında yüzlerce yıldır üzerinde yaşadıkları toprağı terkederek kanıtlamış olmuyorlar mı?

O halde; Kürtlerin insani ve demokratik haklarının tanınması konusunda adım atılmalıdır. Bu adımlar Türkiye'ye birşey kaybettirmez, ancak kendi vatandaşları üzerinde ve uluslararası alanda onurlu bir prestij kazandırır. Çünkü, çağdaş, demokratik bir devletin görevi; değişik uluslardan ve aynı etnik kökenlerden gelme vatandaşlarının bu özelliklerini, haklarını yoketmek, yoksaymak, gelişmesini engellemek değil, tam tersine özgürce gelişmesini ve daha da zenginleşmesini sağlamaktır.

Kısaca ulusal çeşitlilik Türkiye için bir tehlike değil, gönüllü birlik için güven duygusunun ve uygarca gelişmesinin bir kaynağı -hatta en önemli kaynağı- olarak görülmelidir.

İşte bütün bu açılardan yaklaşıldığında Adımlar'ın "Kürt dili üzerindeki yasağın kalkması" kampanyasını oldukça yerinde bir girişim olarak görmek, desteklemek ve katkıda bulunmak lazım kanısındayım. Bir yandan; eğitimcilerin, doktorların ve hukukçuların sorunu kendi mesleki alanlarıyla ilintili ortaya koyuşları -dolayısıyla Kürtçenin yasaklılığının halkın doğrudan yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya serme bakımından; öte yandan 2932 sayılı yasanın kaldırılması istenerek doğrudan adresine gönderilen somut bir öneri bakımından.

Şimdi ise; görev hükümet çevrelerine düşmektedir. "Bir lisan bir insan" Türkçe özdeyişine, daha doğrusu Türk halkının bin yıllardan süzülüp gelen bu haklı ve güzel geleneğine bir kere daha sırt mı dönülecek? Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Kürtlerin insan olarak yüceltilmesine karşı mı durulacak, yoksa çağdaş siyasetin ve insan vicdanının sesi mi dinlenecek? Bu beklenmelidir. Ama her halukârda hiç kimse Kürtlerin örneğin bir Dil Bayramında üzerinde "2932 sayılı kanun" yazılı siyah bir bantı ağızlarına çekmesini istemez. Biz de istemiyoruz. Biz istiyoruz ki; tarihi gerçekler, sağduyu, insan hakları ve demokrasi savunuculuğu ırkçılığa, ayrımcılığa ve sertlik yanlısı politikalara üstün gelsin.

Üstelik bilindiği üzere dil, yalnız bir ulusun yaşamında değil bütün insanlararası beşeri ilişkilerin en önemli aracıdır. Hatta insanın insanlaşması sürecinde -emekle birlikte- en önemli rolü oynadı dersek abartma yapmış olmayız. Çünkü bugün de insanın, toplumların uygarlaşması alanında aynı önemli rolü oynamaya devam ediyor.

Dolayısıyla, Kürtlerin dilinin yasaklı oluşu yalnız onların sorunu olarak görülmemelidir. Server Tanilli "Kürt halkı varlığı yadsındığı, diline ve kültürüne ambargo konulduğu, iktisadi ve sosyal bakımdan "mahrumiyet" içinde tutulduğu ve sömürüldüğü sürece, Türkiye'de bir tek aydın, bir tek sanatçı ve bir tek bilim adamı "özgürüm" diyemez." diyor, çok haklı olarak.(3) Ama biz ekleyelim; bu sorun, Kürtlerle birlikte binlerce yıldır aynı topraklar üzerinde yaşayan bütün Türklerin sorunudur. Kendi halkının ulusal değerlerini koruyan, gerektiğinde -haklı olarak- "güzel dilimiz Türkçe" diye yücelten ve bu değerleriyle "ulusal gurur" duyan Türk halkının her bir ferdi, Kürt halkının da ulusal değerlerine, doğuştan varolan insani haklarına yani varlığına, diline karşı aynı duyarlığı gösterebilmelidir. Bunun nedenleri üzerinde çok düşünmeye, çok şey söylemeye gerek de yok sanırım. Kürtler de Türkler gibi "insan"dır da ondan.

Evet!.. sorun bir yanıyla insanidir. Bir diğer yanıyla da demokrasi ve insan hakları sorunudur. Ama aynı zamanda bilgisizliği, cehaleti, kültür fukaralığını yenme sorunudur da.

Bugün, Türkiye'de okul öncesi Kürt çocuklarının, yüzde 90'ının Türkçe bilmediği Kürt kadınlarının radyodan, televizyondan, günlük basından, kısaca iletişim ve kültür olanaklarından yararlanabildiklerini söyleyebilir miyiz? 7 yaşından sonra Türkçeyi öğrenen Kürt gençleri için eğitimde fırsat eşitliğinin olduğunu söyleyebilir miyiz? Nasıl söyleriz. O halde Kürt dilinin yasaklığı, Kürtlere yönelik genel adaletsizliğin, ulusal ayrıcalığın bir belgesi değil midir?

Kısaca neresinden bakılırsa bakılsın Kürtçenin üzerindeki yasağın kalkması hayati derecede önemlidir. Ve Kürtçe yalnız evde, sokakta konuşulan bir dil olarak da bırakılmamalı, okuma-yazma ve eğitim alanında da bu dile serbestlik tanınmalıdır. Edebiyat alanında Kürtçeden Türkçeye, Türkçeden Kürtçeye çeviriler yapılabilmelidir. Bu kuşkusuz en başta Kürt halkının insani demokratik hakları ve kültürel yaşamı için gereklidir. Ancak Adımlar'ın 13. sayısında konuya ilişkin görüşlerini açıklayan Salih Şimşek'in "Kürt dilinin özgürlüğünün Türk diline katkısı" konusundaki görüşlerine katılmamak da mümkün değil.

Kamuran Bedirhan gibi, M.Emin Bozarslan gibi, Musa Anter gibi Kürt dilbilimcilerinin, yazarlarının; Cigerxwin gibi şiirleri birçok dünya diline çevrilmiş şairlerin ve Şivan gibi Kürt müziği ustalarının eserleri üzerindeki yasağın kalkması Türk edebiyatına, şiirine, müziğine sanatına; konu, tema, ritm, estetik ve duygu bakımından yeni ve ayrı bir zenginlik katacağı kanısındayım.

Sonuç olarak, hem insan hakları ve demokrasi açısından hem de Türkiye'de barış, kardeşlik ve yumuşama ortamı yaratma açısından 2932 sayılı yasa iptal edilmeli, Kürtçenin üzerindeki yasak kaldırılmalıdır.□

(1) Milliyet 1 Şubat 1987
(2) Milliyet 1 Şubat 1987
(3) Nasıl bir demokrasi istiyoruz? s.185

Babalı,Eren ve Altunkaynak Kristal-İş 10.Genel Kurulunu değerlendirdi

"BASKICI OTORİTER REJİMİN GÖLGESİ GENEL KURULUMUZA YANSIDI"

Altunkaynak: *"Generallerin cumhurbaşkanı, MESS başkanlarının başbakan, biraderlerin bakan olduğu bir ülkede işçiler sendikacı olamıyor, sendikacısını seçemiyor."*

Adımlar (İstanbul)-Kristal-İş 10. Genel Kurulu'na hükümetin valilik kanalıyla yaptığı müdahalenin ardından seçimlere katılmayan Kristal-İş eski Genel Başkanı **Hasan Basri Babalı** ve eski Genel Başkan Vekili **İbrahim Eren** ile sendikanın yeni Genel Başkanı **Necati Altunkaynak** ile görüştük. Her üçü de Kristal-İş'te yapılan bu saldırının, işçi sınıfına ve demokrasi güçlerine yapıldığını belirterek, bu saldırıyla Kristal-İş'in mücadelesinin engellenemeyeceğini belirttiler.

Birliği sağladık

Kristal-İş eski Genel Başkanı Hasan Basri Babalı'ya, yönetici olduğu son 10 yılda Kristal-İş'in nereden nereye geldiğini sorduk. Hasan Basri Babalı son on yılı şöyle değerlendirdi:

"Kristal-İş'te demokratik sendikacılığın mücadelesi 1973'lere kadar uzanır. Uzun yıllar sürdürülen bu mücadelenin sonucu 1979 genel kurulunda alınmıştır. Demokratik sendikacılık özlemi yönetime yansımıştır. 1979 genel kurulunun ardından Türkiye ilk kez sendikamız ve DİSK üyesi Hürcam-İş Sendikası, iki ayrı konfederasyona bağlı iki sendika güç ve eylem birliği yapmıştır. Bu eylem birliğinin ardından cam iş kolunda 1980 grevleri gerçekleşmiştir. Cam işçisinin bölünmüşlüğüne son verilerek başlatılan bu grevler 12 Eylül darbesine kadar sürmüş, grevleri ancak 12 Eylül sona erdirebilmiştir. 12 Eylül'le birlikte cam sözleşmesi Yüksek Hakem Kuruluna gitmiştir. Ama cam işçisinin mücadele kararlılığı karşısında YHK'dan çıkan sözleşme ortalamanın üstünde olmuştur. 1980-81 yıllarında sendikal çalışmalarımız fiilen engellendi. Bizzat sıkıyönetim komutanlığı sendikamıza karşı "mücadele" yürüttü. Fabrikalara girişlerimiz engellendi. Genel Kurullarımıza sıkıyönetim müdahale etmek istedi. 1982 genel kurulunu işveren baskısından uzakta, fabrika dışında bir salonda yapmak istedik ama, sıkıyönetimin engellemesiyle, genel kurulumuzu fabrika salonunda yaptık. Bundan sonuç alamadılar. Tam Anayasa referandumunun yapıldığı günlerde sendikamızın yönetim kurulu üyelerinin tümü ve Paşabahçe şube başkanımız gözaltına alındı ve 6.5 ay süreyle tutuklu kaldı. 141 ve 142'ye muhalefetten yargılandık beraat ettik.

Beraat eder etmez, bu kez yeni sendikal yasalarla karşılaştık. Cam işkolu 10 binlik bir işkolu, 80 binlik çimento ve toprak işkoluyla birleştiriliyordu. Yüzde 10 barajı yüzünden büyük bir örgütlenme sorunuyla karşı karşıya kaldık. 1984 istatistikleriyle bu sorunu da aştık. 1980'de 4800 olan üye sayımız 1984 yılında 10.800'e ulaşmıştı. 1985'te ilk kez YHK'sız bir toplu sözleşmeye başladık ama, bu kez de yetkilerimiz geciktirildi.

Sendikamızın yakın tarihini biliyorsunuz. Sendikamız özellikle cam sektöründe demokratik sendikal anlayış temelinde mücadele yürütüyor. 1980'e göre bugün cam işçisinin birliğini sağlamış durumdayız. Daha örgütlüyüz."

Hasan Basri Babalı ile daha sonra 10. Genel Kurul üzerine söyleştik: Herşeye rağmen bu genel kurulda fiili bir durum yaratılıp yaratılamayacağını sorduk. Zaafları rağmen ortak tavırla hareket edilseydi, hükümetin bu engeli aşılabilir miydi?

Babalı: *"Çekişmeler bir tarafa bırakılarak ortak davranılabilseydi bu saldırı büyük ölçüde göğüslenebilirdi. Fiili bir durum yaratılabilirdi."*

Babalı

Eren

Altunkaynak

Eren: *"Seçim kurulu aday listesini açıkça onaylamayacağını söylüyor, biz buna rağmen aday olsaydık genel kurulun iptali ya da kayyım gündeme gelebilirdi."*

"Çekişmeler bir tarafa bırakılarak, başkanlar kurulu ve delegasyon 5 kişilik bir listede mutabık kalsaydı, bu saldırı büyük ölçüde göğüslenebilirdi. Hükümet bu saldırıyı sendikanın zayıf düştüğü bir anı kollayarak gerçekleştirdi. En iyi tepki orada genel kurulun iradesi olurdu. Bu genel kurul yüzlerce demokratın, kamuoyunun, delegelerin gözleri önünde gerçekleşti; ben bütün değerlendirmeyi onlara bırakıyorum. Bu genel kurula girerken bir ikilik yaşandı, ama genel kuruldan çıkarken bu yoktu. Hükümet umduğunu bulamadı. Kristal-İş genel kuruldan bir bütün olarak çıkmıştır. Nöbeti devralan arkadaşlar Kristal-İş'i daha da ileriye götüreceklerdir. Onlara başarı diliyorum ve destek olacağımı özellikle vurguluyorum."

İbrahim Eren de 1979'dan bu yana Hasan Basri Babalı ile birlikte Kristal-İş Sendikası Genel Merkez yöneticisi. İbrahim Eren'in genel başkanlığa adaylığı söz konusuydu. Eren sorularımızı şöyle yanıtladı:

— Sürpriz bir gelişmeyle aday olmadığınızı açıkladınız. Bunun nedenlerini açar mısınız?

— Sendikamız, bizlerin göreve geldiği 1979 yılından bu yana, gerek işverenlerden, gerekse hükümetlerden çeşitli saldırılara maruz kaldı. 12 Eylül yönetimi, 82 Anayasası ve ardından çıkarılan sendikal yasalar işçilere, sendikalara ve sendikacılara ağır yaptırımlar getiriyordu. Bu engellemelerden bir tanesi de bize uygulanan on yıllık fiili işçilik koşuluydu. On yıllık işçilik sorunu 1983 ve 1986 genel kurullarında karşımıza çıkmadı, yöneticiliklerimiz onaylandı. 1988 yılında yapılan bir bakanlık denetimi sonucunda, bakanlık hakkımızda dava açtı, görevde kalamayacağımız yolunda verilen mahkeme kararı yargıtay 9. hukuk dairesinde onaylanarak kesinleşti. Genel Kurula az bir süre kala görevden alındık. Bunun üzerine doğal delegeliğimiz düştüğü için işyerlerinden tekrar delege seçilerek genel kurula katıldık. Böylece seçime girebileceğimizi düşünüyorduk. Ancak Emniyet Müdürlüğü sendikalar masasının başvurusu üzerine, seçime katılmamız ve mazbata almamız riske girdi. Bu koşullarda sendikaya herhangi bir zarar vermemek için genel başkanla birlikte oturup durumu değerlendirdik ve aday olmamaya karar verdik.

— Son anda fiili bir durum yaratılarak ikinizin birden aday olması söz konusu olamaz mıydı? İkiniz birlikte davransaydınız ve olayın üzerine gitseydiniz bu sorunu çözebilir miydiniz?

— Bu konuda yorum yapmak oldukça güç. Bizim o günkü izlenimimiz şuydu: Seçim kurulu verilecek listeyi onaylamayacağını açıkça söylüyor. Biz buna rağmen ısrarlı olsaydık, genel kurulun iptali ya da kayyım gündeme gelebilirdi. Teşkilatı bu riske sokmamak için aday olmamayı uygun gördük.

Burada sözkonusu olan iki kişinin seçilip seçilememesi değil. Orada 206 delegenin seçme hakkı bizlerinde seçilme hakkı ellerimizden alındı, olayın asıl özü budur. Tepkileri bu anti demokratik yana yönelmek lazım. Delege arkadaşlar bu anti demokratik uygulamayı protesto etmişlerdir. Bütün olumsuzluklara rağmen genel kurul nitelikliydi. Seçilen arkadaşlar sendikamızı en az bizim kadar temsil edecek niteliklere sahip arkadaşlar. Kristal-İş'in bu genel kurulda daha iyi bir konuma geldiği söylenebilir. Sendikamızın geriye gittiğini hiç kimse düşünmesin. Hiç kimse Kristal-İş'i geriye götüremeyecektir. Hükümet dahil... Üyesinden temsilcisine, şube yöneticisine kadar, tüm arkadaşlara yeni yönetime destek olmaları çağrısında bulunuyorum. Bizler de on yıl yöneticilik yaptığımız Kristal-İş sendikasına bundan sonra da bir nefer olarak hizmet edeceğiz.

Son olarak Kristal-İş'in eski Genel Sekreteri ve yeni Genel Başkanı Necati Altunkaynak ile görüştük.

Birlik belirleyici olacaktır

Necati Altunkaynak ilk tepkisini şöyle dile getirdi: "Generallerin cumhurbaşkanı, MESS başkanlarının başbakan, biraderlerin bakan olduğu bir ülkede, işçinin iradesine zincir vuruluyor, işçiler sendikacı olamıyorlar!"

Alkunkaynak 10. Genel Kurulu ve hükümetin saldırısını da şöyle değerlendirdi:

"12 Eylül'ün sürdürücüsü ve onun ürünü olan Özal azınlık hükümeti genel kurulumuza müdahale etmiştir. 206 seçilmiş delegenin, işçi temsilcisinin seçme hakları elinden alınmıştır. Bu olay bir kere daha göstermiştir, ki demokrasiye geçiş lafları bir demagojiden ibarettir. 1982 Anayasası demokratik bir rejimin önündeki en önemli engeldir. Eski genel başkanımız Hasan Basri Babalı ve eski Genel Başkanvekilimiz İbrahim Eren'in seçme ve seçilme hakları ellerinden alınmıştır. Özal hükümetinin bu tavrını her ulanda protesto edeceğiz, Özal hükümetini teşhir edeceğiz, bu tavır hükümetin yanına kâr kalmayacaktır.

Bu arkadaşlarımıza yönelen saldırı tüm cam işçisine, işçilere yönelmiş bir saldırıdır. 12 Eylül'ün gölgesi, baskıcı otoriter rejimin gölgesi genel kurulumuza yansımıştır. Sivilleşmenin aslında sivil görünümlü otoriter rejimi kurumlaştırmak demek olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bugün Kristal-İş genel kurulunda işçinin iradesine ipotek koyanlar, delegenin iradesine ipotek koyanlar, hiçe sayanlar dün meclisi kapatanlardır. DİSK'i kapatanlardır, hakkı hukuku hiçe sayanlardır. Bugün Hasan Basri Babalı'ya ve İbrahim Eren'e aday olmazsın diyenler, dün DİSK yöneticilerine idam isteyenlerdir, 1 Mayıs'ı kana bulayanlardır. Bugün Kristal-İş delegesinin iradesini hiçe sayanlar daha dün 26 Mart'ta ulusun iradesini hiçe sayanlardır. Bunları tanıyoruz. Bunlar demokrasinin önündeki engellerdir."

Necati Altunkaynak bundan sonraki Kristal-İş'i de şöyle anlattı:

"12 Eylülcülerin bütün saldırısına rağmen cam işçisi 10. genel kuruldan güçlenerek çıkmıştır. Sendikamızın mücadele doğrultusu sürecektir. Arkadaşlarımızın bize bıraktığı onurlu miras "demokratik sendikacılık" anlayışı sürecektir. "Sendikal birlik ve sendikal demokrasi" şiarımız olmaya devam edecektir. Sendikamız şimdiye kadar birçok sorunu aştı. Bundan sonra da cam işçisinin birliği belirleyici olacaktır. Biz gücümüzü işçi sınıfının üretimden gelen gücünden alıyoruz, onların güçleri ise sadece yasalara dayanıyor. Ama unutmasınlar şalterleri ellerinde tutanlar yasaları yapanlardan daha güçlüdür.

Sendikamızın anatüzüğünde sendikal demokrasinin daha da geliştirilmesi ve sendikal yapımızın güçlendirilmesi için bir dizi değişiklik yapıldı. Halen pratikte uygulanan bir dizi kurum (temsilcilik seçimi, işçinin onayıyla sözleşme imzalama, işyeri komiteleri) tüzük hükmü haline getirildi. Özellikle işyeri birimlerinin, komitelerinin oluşturulması sendikamızı ve cam işçisinin mücadelesini güçlendirecektir.□

Kristal-İş 10.Genel Kurulu yapıldı

12 EYLÜL ORADAYDI

Kristal-İş Genel Kurulu'ndan çıkarılacak en önemli ders: iç çekişmelerin, sendikal bölünmüşlüğün sadece ve sadece işverenlerin ve hükümetin işine yaradığıdır.

■ Hasan Candemir

Kristal-İş Sendikası'nın 10. Genel kurulu 1982 Anayasasının ve 12 Eylül'ün gölgesinde yapıldı. Sendikanın on yıllık Genel Başkanı **Hasan Basri Babalı** ve yine on yıllık genel başkan vekili **İbrahim Eren** İstanbul Valiliğinin seçim kuruluna verdiği, adeta bir talimatnameyi andıran yazısıyla, aday olamadılar. Daha doğrusu sendikayı herhangi bir risk altına sokmamak için aday olmadıklarını açıkladılar. Bu engelleme bir kez daha Özal hükümetinin "demokratikleşme-sivilleşme" laflarının demagojiden ibaret olduğunu gösterdi.

Kristal-İş, çimento-cam-toprak işkolunda kurulu, Türk-İş üyesi ve 14 bin üyeli bir sendika. Cam sektörünün tümünde örgütlü olan Kristal-İş bu sektörde bir işveren tekeli olan Şişe-Cam grubu karşısında neredeyse bir sendikal tekel durumunda. Cam işçisinin yüzde 95'ini çatısı altında toplamış durumda. Kristal-İş demokratik kamuoyunda "1966 Paşabahçe grevi", "1971 Paşabahçe grevi", "1980 Hürcam-İş, Kristal-İş eylem birliği" ve ardından çıkılan grev, "1 yıllık sözleşme" kampanyası gibi mücadele gelenekleriyle tanınan bir sendika. 1979 yılında uzun yıllar yürütülen bir mücadele sonucunda demokratik sendikacılık anlayışı Kristal-İş'in yönetiminde egemen kılınmıştı. Türkiye sendikal hareketinde adı sıkça geçen sendikalardan.

Kristal-İş 10. Olağan Genel Kurulu 21-23 Temmuz 1989 günlerinde İstanbul'da toplandı. Ancak olağanüstü dönemin uygulamalarına sahne oldu Kristal-İş Genel Kurulu. Genel Kurulun açılmasının hemen ardından Valilik sendikalar masası kanalıyla seçim kuruluna Hasan Basri Babalı ve İbrahim Eren'in aday olmaları halinde "gerekli yasal işlemleri yapmasını arzediyordu." Görevi seçimin adil ve dürüst yapılması olan bir makama "polis" müdahale ediyordu. Bu yazı üzerine seçim kurulu Babalı ve Eren'in adaylıklarını onaylamayacağını ve mazbata veremeyeceğini bildiriyordu. 1982 Anayasasının on yıl fiili işçilik koşulu ilk kurbanlarını alıyordu. Üstelik Yargıtay'ın bu konuda çelişik iki kararı da vardı.

Hükümetin açık bir tercih kullandığı ve husumet güttüğü orta yerdeydi. On yıllık sendikacılık deneyimi olan, sınıf mücadelesi deneyimi olan iki sendikacı saf dışı bırakılıyordu. 12 Eylülcüler bu hükmü koyarlarken sözde sendikacılarda "deneyimli" olma koşulunu aradıklarını söylüyorlardı. Oysa yasanın amacı apaçık ortadaydı: Tasfiyecilik.

10 yıllık fiili işçilik koşulu sadece aday olanların değil, delegelerin de işçilerin de en önemli hakkını ortadan kaldırıyordu. 12 Eylülcüler işçileri küçük görüyorlardı, onların iradelerini hiçe sayıyorlardı. Ancak bu engelleme Kristal-İş genel kurulunda büyük tepki yarattı. Hasan Basri Babalı ve İbrahim Eren'in veda konuşmaları sık sık "Hükümet istifa", "Demokratik Türkiye" ve "Kahrolsun faşizm" sloganlarıyla kesildi.

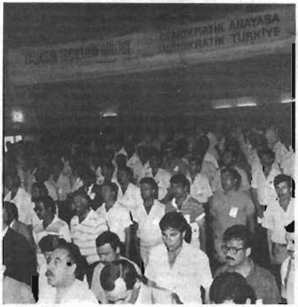
Kristal-İş Genel Kurulu'nda hükümetin işçi düşmanı yüzüyle birlikte, bir başka çarpıcı gerçek de bir kez daha ortaya çıktı: Sendikal mücadelenin başarısının, güçlenmesinin biricik koşulu sendikal birliktir. Kristal-İş 10. Genel Kurula birlik açısından büyük bir zaafla girmişti. 1979'dan bu yana ilk kez genel kurula genel başkanlık konusunda bir "ihtilafla" gidiliyordu. Mevcut yönetim içinden iki genel başkan adayı sözkonusuydu. Kristal-İş'te aylardır gündemin birinci maddesini yanlış bir biçimde bu sorun işgal ediyor. Can alıcı bir dizi sendikal soruna yeterince eğilmek mümkün olmuyordu. Hükümet de bu uygun anı kollamıştı. Bu zaaf hükümetin de işine geldi. Kristal-İş Genel Kurulu'na birlik halinde girilseydi hükümetin bu saldırıya kalkışması oldukça zordu. Öte yandan son gün bile bu saldırı göğüslenebilirdi. Ayrılıklar giderilip ya da ertelenip ortak davranılsaydı, seçim mücadelesi demokrasi mücadelesine çevrilseydi, hükümetin bu engeli aşılabilir, her şeye rağmen fiilen tavır alınabilirdi. Bu tür antidemokratik engelleri aşmanın yolu açılmış olurdu, örnek olunurdu. Ancak fiili durum yaratmanın önündeki engel Kristal-İş'te yaşanan ihtilafın kendisiydi.

Kristal-İş Genel Kurulu'ndan çıkarılacak en önemli ders: iç çekişmelerin, sendikal bölünmüşlüğün sadece ve sadece işverenlerin ve hükümetin işine yaradığıdır.

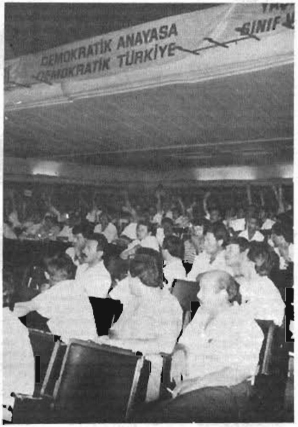
Şendikal birlik politikası taktik ya da değişken bir politika değil başarı için olmazsa olmaz bir politikadır. Sendikal demokrasi, eleştiri ve özeleştiri sendikaları işveren ve hükümet karşısında zayıf düşüren değil onları güçlendiren bir manivela olmalıdır. Kristal-İş Genel Kurulu'nda hükümetin antidemokratik saldırılarını geri çevirmek konusunda, demokrasi mücadelesi açısından önemli bir fırsat kaçırılmıştır.

Bir kez daha bıkmadan usanmadan şunu vurgulayalım: Genel Kurullar bir seçim, bir sandık platformu olmaktan çıkarılmalı, bir demokrasi mücadelesi alanına, demokratik işbirliği ve sendikal birlik alanına dönüştürülmelidir.

Önümüzdeki günlerde birçok sendikanın genel kurulu yaşanacak, hükümet sendikalara karşı, demokratik sendikacılığın gelişimine karşı yeni yeni komplolar ve engeller ortaya koyacaktır. Demokratik güçler birbirleriyle didişmeyi değil, hükümetle, otoriter rejimle mücadeleyi başa alırlarsa başarılı olacaklardır.□

Kristal-İş 10. Genel Kurulu, sendika içi birliği güçlendirerek tamamlandı.

On yıllık fiili işçilik konusunda iki çelişik Yargıtay kararı

YARGITAYIN RİVAYETİ MUHTELİF

Kristal-İş Sendikası Genel Başkanı **Hasan Basri Babalı** ve Genel Başkanvekili **İbrahim Eren**'in adaylıkları Çalışma Bakanlığının açtığı davanın Yargıtay tarafından kesinleştirilmesi üzerine engellendi.

Bu konuda Yargıtay'ın verdiği kararlar ise birbirini tutmuyor: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 27 Ekim 1986 tarihinde 1986/6-74 esas, 1986/779 sayılı kararında Hak-İş Genel Başkanı **Necati Çelik**'in davada Sendikalar Yasası'nın geçici 4. maddesinin 2. fıkrasının yürürlüğe girdiği tarihte sendikacı olanların statüsüne bakılmayacağı kararını veriyor ve 10 yıllık fiili işçilik koşulunun aranmayacağını belirtiyordu.

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi ise Babalı ve Eren ile ilgili olarak 31 Eylül 1989 tarihinde verdiği kararda, durumlarının yasaya aykırı olduğunu ve 10 yıllık fiili işçilik koşuluna uymadıkları için görevden alınmalarına karar veriyordu. Oysa hem Babalı hem de Eren yasa yürürlüğe girdiği tarihte aktif sendikacıydı. Tek kusurları yasanın yürürlüğe girdiği tarihte 4 kez değil de 3 kez seçilmiş olmalarıydı.

Hakkın özü ile hiçbir ilişkisi olmayan 4 kez ya da 3 kez seçilmiş olmak gibi biçimsel bir gerekçeyle Yargıtay taban tabana zıt iki karar veriyordu.□

TAHLİYE İSTENMEDİ

Mahkeme heyetinden bir üyenin, "Yani, yan cebimize koyun diyorlar..." biçimindeki değerlendirmesine Nihat Sargın sert tepki gösterdi.

TBKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu, "Politik bir partinin programını yargılayacak merci mahkeme değil, halktır" dedi.

Adımlar (Ankara)-TBKP Başkanı **Nihat Sargın** ile Genel Sekreteri **Haydar Kutlu**'nun yargılanmalarına 2 Ağustos 1989 günü Ankara DGM'de devam olundu. Bu duruşma sırasında da, daha önceki duruşmalarda olduğu gibi Çevre Sokak'ta üç ayrı polis barikatı olduğu görüldü.

Mahkeme Başkanı **Vehbi Benli** yıllık izinde olduğundan, duruşmayı Kıdemli Yargıç **Mehmet Bostancı** yönetti. Duruşmada yazılı delillerin okunmasına devam edildi. İlk olarak, geçen duruşmalarda okunmasına başlanan **TBKP Program Taslağı**'nın kalan bölümü okunarak tamamlandı. Daha sonra, **Nihat Sargın** ile **Haydar Kutlu**'nun Türkiye'ye döndükleri gün Emniyet'te gözetim altına alındıklarında, adli tabipten doktor istenerek muayene edildiklerine ilişkin tutanak okundu. Bu belgeden sonra da **TKP 1986 Ulusal Konferans Tezleri**'ni içeren 4 adet kitapçığın okunmasına geçildi. Bu kitapçıklardan ikincisinin 7.sahifesinde iken, Mahkeme Başkanı tarafından duruşma kesilerek, şimdiye dek okunan yazılı deliller konusunda diyeceklerini bildirmeleri için sanıklara ve Avukatlara söz verileceği belirtildi. İlk olarak Haydar Kutlu söz aldı. **Kutlu**, daha önceki duruşmalardan birinde okunan, **Metin Öztürkoğlu**'nun ifadesi hakkında avukatlarının görüş bildireceğini, kendisinin ise **TBKP Program Taslağı** hakkında görüşlerini açıklayacağını ve yazılı olarak da mahkemeye sunacağını bildirdi. **Kutlu**, daha sonra bu konudaki görüşlerini açıkladı. **Kutlu**, programla ilgili görüşlerini açıklarken, Mahkeme Başkanı iki kez müdahale etti. Bu müdahalelerden birisi, **Kutlu**'nun Eskişehir Cezaevi'ndeki açlık grevlerinden söz etmesi ve tüm demokrat kamuoyunu bu açlık grevine duyarlı olmaya çağırması üzerine yapıldı. Mahkeme Başkanı, konunun davayla ilgisi olmadığını söyledi. İkinci ihtar ise, **Kutlu**'nun Program'dan pasajlar okuması üzerine yapıldı. Mahkeme Başkanı, **"Biz bunları size okuduk, şimdi siz aynen bize okuyorsunuz"** dedi. Bunun üzerine **Kutlu**, **"Eğer her delil okuduktan sonra bize söz verseydiniz, belki, buna gerek kalmayacaktı. Ama şimdi benim görüş belirttiğim Program bölümlerini siz nasıl hatırlayacaksınız?"** diye sordu.

Haydar Kutlu: "Programı yargılayacak merci, halkın kendisidir

TBKP Genel Sekreteri **Haydar Kutlu**, 2 Ağustos günkü duruşmada, Parti Programı üzerine görüşlerini açıklarken, **"Bir parti programı, ülke sorunlarının çözümünde halka kendi çözüm yolunu gösterir, onun desteğini ister. Başka deyişle, bir politik partinin programını yargılayacak merci, mahkemeler değil, halkın kendisi olmalıdır"**, dedi.

Konuşmasını, **"Hukuk devleti ilkelerinin egemen olduğu bir ülkede ve devlette böyle bir dava açılamaz ve bu tarzda süremezdi. Yargılanmamız hukuki ve meşru temellere sahip değildir"**, diyerek tamamlayan **Haydar Kutlu**'nun, TBKP Programı'na ilişkin değerlendirmeleri özetle şöyleydi:

"Bir parti programı ülke sorunlarının çözümünde halka kendi çözüm yolunu gösterir, onun desteğini ister. Başka deyişle bir politik partinin programını yargılayacak olan merci mahkemeler, değil, halkın kendisi olmalıdır.

Gerçi bu davada TBKP Programı yargılanıyor da değildir. Bu programa dayalı görüşlerimiz cezalandırılmak istendiği için dolaylı, utangaç bir yargılamadan söz edilebilir ancak. Bu durum daha hafif bir durum olarak görülmemelidir. Zira bu yargılama ve iki yıla varan tutukluluğumuzla anayasal hakkımız olan politik görüşlerimizi açıklama ve politik faaliyet özgürlüğümüze açıkça ambargo konulmaktadır. Bir kez daha yineliyorum, bu durum açıkça, inkâr edilemez biçimde anayasal temel yurttaşlık haklarımızın çiğnenmesidir...

İddia ediyorum ki ülkemizde köklü bir zihniyet değişikliği olmaksızın, çağdaş, modern politikalar üretilmeksizin sorunlar çözülemeyecektir. Radikal bir demokratik yenilenme programı uygulanmaksızın bunalımlar aşılamayacaktır. İktidar da, muhalefet partileri de tek başlarına radikal demokratik çözümler getirme gücünde değildirler, bu şanslarını yitirdiler. Ancak demokrasiye en fazla gereksinim duyan güçlerle birlikte sonuç alabilirler. Geçen her gün bu gerçeği kanıtlıyor ve kanıtlayacaktır. Ne var ki Türkiye'nin boşa harcayacağı zamanı kalmamıştır.

Türkiye hızla kronik istikrarsızlığa doğru koşuyor; istikrarsızlık, politik partileri de giderek istikrarsızlaştırıyor.

TBKP Programı, uzak gelecek üzerine kurulmuş bir program değildir, ülkemizin hemen bugününe, bugününün sorunlarına "hemen bugünden, henüz kapitalizm çerçevesinde" yanıt getiren bir programdır.

TBKP Programı çağdaş, modern, demokratik bir toplum özlemi çeken herkese yeni bir dünya görüşü, yeni bir politik kültür taşıyan bir programdır.

TBKP Programı, savaşçı, ırkçı, faşist, şoven, bağnaz görüşlerin, her türlü şiddetin dışlandığı uygar bir toplumun yolunu aydınlatmaktadır.

TBKP Programı, kendini yenileyebilen bir düşüncenin ürünü olarak toplumu yenileyebilme kapasitesine sahip bir programdır.

TBKP Programı, tarihsel köklere sahip iki partinin, TİP ve TKP'nin birliğinin ürünü olarak Marksist sol ve demokrasi güçleri için birlikçi eğilimleri güçlendirici bir programdır. Zira böyle bir program çağdaş, modern yığınsal güçlü bir komünist partisi ve demokrasi güçleri ile geniş işbirliği ve yapıcı bir diyalog olmaksızın yaşama geçemez.

Bir parti programı söz konusu olduğunda toplumu, halkı, insanlığı ilgilendiren hemen her konuda konuşmak gerekir. Elbette böylesi kapsamlı bir konuşmanın yeri burası değildir. Ben TBKP Programını bu davanın niteliğini aydınlatmak amacı ve programın dava dosyasına bir delil olarak konulmuş olması yönüyle sınırlı olarak ele alacağım.

Bilindiği gibi iddianamede TBKP Programına herhangi bir suç atımı yoktur. Anlamı karışık iki cümle dışında programdan söz dahi edilmiyor. Buna karşın TBKP'yi kurmuş kişiler olarak gösterilip hakkımızda idam cezası isteniyor. Bu büyük çelişki nasıl açıklanabilir?

Acaba bay savcı TBKP Programında suçlayacak hiçbir şey bulamamış mıdır? Yansız bir hukuk adamı olsaydı bay savcı bunu düşünebilirdik. Oysa iddianamenin suçlama mantığını hatırlarsak böyle bir sorunun yersiz olduğunu hemen anlarız. Zira benim yazmış olduğum yazılarda geçen "işçiler sömürülüyor", "Türkiye'de işkence yapılıyor", "egemenlik haklarımız ABD tarafından çiğneniyor", "Burjuva devleti", "faşist diktatörlük", "Kürt halkının varlığı kabul edilmelidir" gibi sözlerimden dolayı bay savcı cezalandırılmamı istiyor. Bu gibi ibarelere programda fazlası ile rastlamış olduğuna kuşku yoktur.

Acaba bay savcı TBKP Programını iddianamesinde ele almış olmamakla birlikte dava dosyasına lehte delil olarak mı koymuştur? Bu da düşünülemez. Zira bay savcı daha önce belirttiğim gibi bize karşı politik husumet gütmektedir. "Siz komünist partisini kurmaya çalışacaksınız, ben engellemeye" diyebilmektedir.

Her ne kadar TBKP Programı dava dosyasına lehte delil olarak konulmuş değilse de, bu belge lehte delil durumundadır.

Şimdi kendimize bir soru sormamız gerekiyor. Bay savcı acaba neden TBKP Programını görmezden gelmek istemiş, onu incelemeyi reddetmiştir?

Bu sorunun yanıtını biraz ertelerek TBKP Programını bay savcının değerlendirmemiş oluşu ile ortaya çıkan hukuki durumu incelemek gerekiyor. Ancak o zaman bay savcının TBKP Programını neden görmek istemediğini anlamak mümkün olacaktır.

Bu konuya değinmem yalnızca iddia makamını değil, heyetinizi de ilgilendiriyor. **Düşüncenin suçlanması ve yargılanmasının hukuka bağlı bir devlette ve demokratik bir toplumda kabul edilemezliği bu mahkemede yeterli açıklıkta ortaya konulmuş olduğunu sanıyorum. Ne var ki heyetiniz "141 ve 142. maddeler varken, haklı da olsanız bizim yapabileceğimiz bir şey yok" anlayışındadır. Davamız üzerindeki politik ipoteği bir an için dışlarsak -ki gerçekten davamız politik ipotek altındadır- en iyimser yorumla heyetinizin tutumu budur. Ortaya koyduğumuz çıplak gerçekler bu anlayış duvarına çarpıp etkisiz kalmaktadır.**"

Kutlu'nun "Program" üzerine görüşlerini belirtmesinden sonra, Mahkeme Başkanı, **Nihat Sargın**'a, okunan deliller hakkında diyeceğinin olup olmadığını sordu. Sargın, şimdiye dek okunan delillerin, bir tek istisna dışında, Kutlu ile ilgili olduğunu, bu nedenle bunlara ilişkin kendisinin bir diyeceğinin olmadığını, tek istisna olan Program hakkında **Kutlu**'nun dediklerine katıldığını, ancak, **Kutlu**'nun değinmediği ya da eksik bıraktığı bazı konulara bir sonraki celse değineceğini belirtti.

Okunan deliller hakkında söz alan Av. **Bahri Bayram Belen**, Mayıs 1989 tarihinde okunan, **Metin Öztürkoğlu**'nun siyasi polis tarafından alınmış ifadesi hakkında görüşlerini belirtti. **Belen**, bu belgenin Adana 2 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde açılan **Adana-Mersin TKP davası** dosyasından bu dosyaya alındığını, bu ifadenin yasaya aykırı olarak düzenlenerek **Metin Öztürkoğlu**'na imzalatılmış olduğunu belirtti. Adana'daki dava dosyasında **Metin Öztürkoğlu**'nun özgür idaresiyle verdiği ifadeleri de bulunduğunu ve bu ifadelerinde emniyet ifadelerini reddettiğini hatırlatan **Belen**, yalnızca polis ifadesinin dosyaya konulmasına dikkat çekerek, kanıt olamayacak bu belgenin dosyadan çıkartılmasını istedi.

Av. **Erşen Sansal** da, Sargın ve Kutlu'nun gözetim altına alındıkları gün, **Adli Tıptan** getirilen doktora muayene ettirilmelerine ilişkin tutanak üzerine görüşlerini açıkladı. **Sansal**, **Sargın** ve **Kutlu**'nun gözetim altına alındıklarında, muayene için talepte bulunmadıklarını hatırlattı, o zaman bu muayeneye neden gerek duyulduğunu soran **Sansal**, **"Bu muayenenin amacı, müvekkillerimizin işkenceye dayanıp dayanamayacaklarını tesbittir. Bu nedenle bizim açımızdan suç delili değildir. Ancak, taammüden işkence yapmaya hazırlananlar için suç kanıtıdır"**, dedi.

Bu konuşmalardan sonra mahkeme başkanının duruşmayı bitireceğini belirtmesi üzerine Av. **Erşen Sansal** yeniden söz alarak, müvekkillerinin tutukluluk durumu hakkında beyanları olduğunu belirtti. Mahkeme Başkanının, **"Tahliye mi talep ediyorsunuz?"**, diye sorması üzerine, **Sansal**, **"Hayır efendim, tahliye talep etmiyoruz, çünkü..."** diyerek yazılı olarak hazırlamış olduğu dilekçeyi anlattı. Dilekçenin okunması bittikten sonra, Mahkeme Başkanı, **Erşen Sansal**'a, **"Tahliye talep etmiyor sunuz?"** deyince, hakimlerden **Süleyman Erkan** gülerek, **"Yan cebimize koyun diyorlar yani"** dedi. Bu söze tepki gösteren **Nihat Sargın**, **"Hayır, öyle demiyoruz, müdafiimin sözlerini bu şekilde ifade edemezsiniz"**, dedi. **Sargın** yerine otururken de, **"İnsanın ağzından çıkanı kulakları duymalı"** dedi. Mahkeme Heyeti, Avukatların beyanlarından sonra duruşmaya hiç ara vermeden, ara kararlarını açıkladı. Buna göre **Bahri Belen**'in dosyadan çıkartılmasını istediği ifadenin dosyadan çıkartılmasına gerek olmadığına, gelecek duruşma belgelerinin okunmasına kalınan yerden devam olunmasına, **Nihat Sargın**'ın program hakkındaki görüşlerini bildirmesi için gelecek duruşmaya kadar süre verilmesine, bir önceki duruşmada sanıkların tutukluluk hali için verilen karardan sonra durumda bir değişiklik olmadığından, sanıkların tutukluluk halinin devamına karar verilerek, duruşma 25 Ağustos 1989'a bırakıldı.

Duruşmayı İzleyenler

TBKP yöneticilerinin 22. duruşmasına da, yurt içinden ve dışından çeşitli demokratik örgütleri temsilen gözlemciler katıldı. Ancak, DGM salonuna, siyasi polisin katmerli barikatlarını ve yoğun engellemelerini aşabilen 40 dolayında gözlemci girebildi. Bu arada, duruşmayı izlemek için İstanbul'dan gelen **Yeşil Barış Derneği** muhabirlerinden **Demet Devrim**, duruşma salonuna girmek isterken polislerce gözaltına alındı.

Duruşmayı izleyen yabancı konuklar ise şunlardı:

Heinz Lang (Alman Komünist Partisi Merkez Komitesi Uluslararası İlişkiler Göçmen Sorumlusu),

Nikos Deçis (Yunanistan Belediye İşçileri Sendikası Yönetim Kurulu Üyesi),

Gudrun Schmidt (Ticaret, Banka, Sigorta İşçileri Sendikası Frankfurt Şube Sekreteri),

Stephanie Odenwald (Hamburg Eğitim-Bilim Sendikası Temsilcisi),

Klaus Liebe-Harkort (Bremen Üniversitesi'nde Türkoloji Profesörü),

Ute Jochimsen (F.Almanya Eğitim ve Bilim Sendikası Hessen Eyaleti Yönetim Kurulu Üyesi).□

DEMOKRATİKLEŞMENİN EN AKILCI YOLU

***P**olitik karşıtlarını "gizli komünist partisi" ile şu veya bu şekilde ilişkide olmakla suçlamanın etkili bir politik silah olduğu günler artık geride kalıyor.*

***B**iz DYP yetkililerinden hükümete komünist partisinin yasal olarak kurulabilmesi sorununun akılcı bir çözüme kavuşturulabilmesi için niçin TBKP ile ilişkiye geçmediğinin sorulmasını isterdik.*

■ **Zülfü Dicleli**

DYP yöneticilerinden **Esat Kıratlıoğlu** Meclis'e Başbakan Özal tarafından yanıtlanmasını istediği bir soru önergesi verdi. Kıratlıoğlu bunda, TBKP yöneticilerinin ülkeye dönmesi ve Bizim Radyo'nun kapatılması konularında hükümet ile TBKP arasında "bir eski devlet bakanı" aracılığıyla sağlanmış bir anlaşma olup olmadığının açıklanmasını istiyor. Görülüyor ki, böylesi bir gelişme durumunda, DYP bunu bir suç olarak ilan etmeye hazırdır.

Oysa biz DYP yetkililerinden hükümete komünist partisinin yasal olarak kurulabilmesi sorununun akılcı bir çözüme kavuşturulabilmesi için niçin TBKP ile ilişkiye geçmediğinin sorulmasını isterdik. Hükümetin asıl demokratikleşmenin kilit sorunlarının çözümü amacıyla bu sorunların taraflarıyla diyalog geliştirmediği için sıkıştırılması gerekmiyor mu? Örneğin cezaevlerindeki durumu ele alalım. Hükümet siyasi tutukluları düşman gibi görmekten vazgeçip onlarla, en azından avukatlarıyla uygar bir ilişkiye geçmeden buradaki sorunların hafiflemesi olanaklı mıdır? Ulusal sorunda da aynı şey geçerlidir. Bizce hükümet ile Kürtler arasında bir diyalog kurulmadan bu sorunda hiçbir ilerleme kaydedilemez. Böylesi bir diyaloga taraf olacak oluşumlar vardır. Örneğin İran KDP lideri Kasımlu'nun öldürülmesini protesto için basına verilen ilanı imzalayanlar niçin dikkate alınmasın?

Bütün bu kangrenleşmiş sorunlarla devlete birkaç farklı politikanın egemen olduğu, hükümetin kararsız tutumunun durumu daha da vahimleştirdiği, bu sorunların çözümü geciktikçe toplumda daha derin yaraların açıldığı ortada değil mi? Komünist hareketin yasallaşması, işkence ve öteki insanlık dışı uygulamaların kaldırılması, ulusal sorunun çözümü bütün Türkiye'nin, Türkiye'nin bütün iç ve dış ilişkilerinin sorunlarıdır. Bu sorunlara ilgisiz kalarak, bunların çözümlerinde taraf olmadan politika yapmak günümüzde olanaksızdır. Artık bu sorunların üstü de örtülemez, kimse bunları gündemden indiremez.

DYP ise bu sorunlara ilgisiz kalıyor. Bu sorunların çözümüne ilişkin bir politika ortaya koymuyor. Ne yazık ki, bu sorunlar DYP'nin aklına ancak ANAP hükümetini yıpratmak için malzeme olarak görüldügünde, geliyor. Ve hatta son soru önergesi örneğinde görüldüğü gibi, bu amaçla hiçbir kanıtı olmayan iddialar da öne sürülebiliyor.

DYP yönetimi zamanın değiştiğinin yeterince farkında değil. Politik karşıtlarını "gizli komünisit partisi" ile şu veya bu şekilde ilişkide olmakla suçlamanın etkili bir politik silah olduğu günler artık geride kalıyor. Tam tersine açık çalışan, ülke politik yaşamında doğal yerlerini almak isteyen komünistlerle uygarca bir politik ilişki içinde olmayanların ayıplanacağı bir döneme giriyoruz. Cezaevlerinde hala politik tutuklular bulunan, başka ulustan insanların ezilip, baskı altında tutulduğu bir ülkenin, ağzıyla kuş tutsa, dünyada saygınlık kazanamayacağı bir çağa adım atıyoruz.

DYP ne istiyor? Komünist partisi illegal kalsın, yurtdışına çıkmak zorunda kalan marksistler ülkeye geri dönmesin, radyo yayınları devam etsin mi istiyor? Bundan ne gibi bir politik yarar umuluyor? Günümüzde hala hayali bir düşman imajına dayalı politikalarla yol almak ne kadar olanaklı? Bütün dünyada politik mücadele, çatışma-yıpratma-tahrip etme anlayışından yavaş da olsa uzaklaşıp, diyalog-işbirliği-mutabakat anlayışına yönelirken, DYP niçin hala 1950'lerin koşullarına takılıp kalıyor?

ANAP ile yarışmada sağ eğilimli seçmenlerin çoğunluğunun desteğini kazanmanın DYP için yaşamsal olduğu ortada. Ama bunun için yıllarca kaba antikomünist propagandalarla korkutulmuş insanların önyargılarına seslenmek zorunlu mu? Kaldı ki, son kamuoyu yoklamaları komünist partisinin legal olarak kurulmasından yana olanların oranının düzenli artmakta olduğunu gösteriyor.

Türkiye'nin ekonomik evrimi, kapitalist ilişkilerin gelişmesinin hızlanması, dışa çok yönlü açılma kaçınılmazlıkla geri siyasi yapılarla çatışma içine girmiştir. Bu çatışmanın uygar bir şekilde çözümü, yalnızca biçimsel parlamenter düzenlemelerle olanaklı değildir. Çalışanların politik yaşama aktif katılımını sağlamadan politik istikrar söz konusu olamaz. Bunun için çok sınıf partili, çok ideolojili, çok kültürlü, çok uluslu, çağdaş, katılımcı bir demokrasi zorunludur.

Ekonomik ve sosyal istikrarsızlığın derinleştiği bir ülkede politik istikrarın sağlanması ve bu temelde ekonomik ve sosyal istikrar yollarının aranması, ancak politik partilerin istikrarlı bir politika geliştirmeleriyle olanaklıdır. Bugün ülkemizde birçok şey mevcut partilerin sorumluluklarının bilincine vararak, kısa vadeli dar çıkarların peşinde sürüklenmeden, toplumsal gelişmeyi hızlandırıcı geniş demokratik mutabakatlar gerçekleştirme yeteneklerine bağlıdır.

Politikanın rolü son derece artmıştır. Toplumsal bilince çağ atlatmak, ülke politik kültürünü çağdaş bir düzeye yükseltmek, ancak partilerin bu yönde öncü bir rol oynamalarıyla olanaklı olabilir. Maddi-teknik temelin, üretkenliğin, sosyal ve kültürel yapının görece geriliğinden gelen handikapların aşılmasında politik faktörün çağdaş bir anlayış sergilemesinin belirleyici rolü olacaktır.

DYP, sayın Demirel'in ve öteki yasaklı politikacıların politik özgürlüklerinin kazanılması aşamasında, böylesi bir anlayışı halka yaymaya önemli ölçüde yetenekli olduğunu ortaya koymuştu. Ne var ki, daha sonra, "herkesin korkmadan düşüncesini açıklayabileceği, yasaksız Türkiye" için mücadelenin yerini, daha çok dar parti çıkarları için uğraş aldı. Ama bizce ANAP'a karşı yürütülen muhalefette demokrasinin temel kurum ve kurallarını savunmadan her uzaklaşma, samlanın tersine DYP'nin değil, ANAP'ın işine yarıyor.

Bugün geleneksel devlet yapısı bir tür bunalım içindedir. Devlet, komünist harekete, Kürt ulusal hareketine, özgürleşme akımlarına karşı ne geleneksel tepkisini tam gösterebilmektedir, ne de bunlarla birlikte varolabileceği demokratik bir yapıya geçebilmektedir.

Varılan yerde, 21. yüzyılın eşiğinde geleneksel yapıya geri dönüş olanaksızdır. Ama demokratik bir yapıya geçiş ne kadar uzarsa, politik istikrarsızlık o kadar artacak, gelecek yapı o kadar yaralanacaktır. Bunun ise kimseye yararı yoktur.

Demokratik bir yapıya en sancısız ve en çabuk geçişin en akılcı yolu, bütün taraflar arasında uygar bir diyalog ve ortak çıkarlara dayalı bir işbirliğidir.

Böylesi bir işbirliğinin tarafı olup, demokratikleşmeyi hızlandırmak yerine, DYP'nin, hükümet ile TBKP arasındaki olası bir diyalogu bile önceden çeşitli suçlamalarla önleme çabasına girmesinden, bizce ne kendisinin de demokrasinin kazanacağı hiç birşey yoktur.□

SENDİKALAR: Emekçi halkımız demokrasiye layıktır.

Türk-İş'e, DİSK'e bağlı sendikaların yanı sıra bağımsız sendikaların da çeşitli düzeylerdeki tanınmış yöneticilerinin imzaladığı, **"Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkımız demokrasiye layıktır"** başlıklı bir bildiri açıklandı.

"Sendikal özgürlükler politik özgürlükler olmadan kalıcı olamaz. Ekmeğimizi büyütmek, özgürce düşünüp özgürce mücadele etmekle, parlamentoya girmekle mümkündür", denilen bildiriye şu sendikacılar imzaladılar.

Kristal-İş: Eski Genel Başkan Hasan Basri Babalı, Genel Başkan Necati Altunkaynak, eski Genel Başkan Vekili İbrahim Eren, Fikret Alkan, Şazi Mentol; şube başkanları Mehmet Uludağ, Mustafa Dilmen, İsmail Usta, Cemal Simliova, Ahmet Okuyan, İsmet Konuk ve Mustafa Bahçeci. **Otomobil-İş:** Genel Başkan İlhan Dalkılıç, Genel Sekreter Celal Özdoğan, Genel Eğitim Sekreteri Mahmut Karakoç, Genel Örgütlenme Sekreteri İsmail Aykanat, Genel Mali Sekreter Eyüp Öner, Genel Başkan Vekili Mehmet Çapar; şube başkanları Muzaffer Şahin, Yavuz Tekin, Orhan Ekmen, Balamir Olgun, Arif Kaya, Necdet Ersin, H.Hüseyin Taze, Şevket Orman, Süleyman Türker, İsmail Arık, Ziya Yılmaz, Mehmet Dikmen. **BANKS:** Genel Başkan M.Ali Evcit, Genel Sekreter Atıf Yıldız. **Basın-İş:** Genel Başkan Ali Ekber Güvenç, şube başkanı Abidin Gül. **Ağaç-İş:** Genel Başkan Gürel Erçakır, Genel Sekreter Metin Polat, şube başkanı Ali Kavak. **Tarım-İş:** Genel Başkan Sabri Özdeş, Genel Mali Sekreter Zeki Kutlu. **Petrol-İş:** Genel Teşkilatlanma Sekreteri Memet Çelik, Genel Mali Sekreter Tekin Akın; şube başkanları Haluk Kırma, Bayram Yıldırım, Fikri Sarıkaya. **Yol-İş:** Genel Başkan Recai Emre, Genel Sekreter Mehmet Bamyacı, Eğitim Sekreteri Kenan Özsüer. **Çimse-İş:** Genel Sekreter Mehmet Selçuk, Murat Topçu. **Hak-İş:** Genel Sekreteri Salim Uslu. **Tez Koop-İş:** şube başkanı Sadık Özben. **Haber-İş:** şube başkanı Fedai Taylan. **Öz Gıda-İş:** şube başkanı Mustafa Paçal. **Deri-İş:** şube başkanı Şaban Tören. **Aster-İş:** Genel Başkan Ayhan Dümen. **Yeni-Haber İş:** Genel Başkan Eyüp Sıhatli, Genel Başkan Vekili Muharrem İkitimur, Genel Sekreter Zennur Bayrak. **Gıda-İş:** Genel Başkan Kemal Nebioğlu, Genel Sekreter Vehbi Komaç, Genel Başkan Vekili Mehmet Dik. **Tüm-Has-İş:** Genel Başkan Sadettin Ülfet. **Liman-İş:** Genel Başkan Kamil Süleymanoğlu. **Maden-İş:** Genel Yönetim Kurulu üyeleri Hakkı Doğan, Tahsin Çalışkan. **Bank-Sen:** Genel Yönetim Kurulu üyeleri Dursun Yıldırım, Nedret Çark. **Tekstil:** Genel Başkan Vekili Besim Usta, şube başkanı İsmail Alp. **Petkim-İş:** Genel Başkan Vekili Niyazi Kızılay. **Tek Ges-İş:** şube başkanı Yusuf Baştaş. **Sosyal-İş:** şube başkanı Mehmet Atay. **Türk Harb-İş:** şube başkanı İzzet Çetin.

Cumhurbaşkanı, Başbakan ve kamuoyunun önemli bir kesiminin kaldırılmasından söz ettiği 141-142-163. maddelerin kaldırılmadığı, düşünceye konan yasakların hala sürdüğü, Diyarbakır Belediye Başkanı Mehdi Zana ve Urfa Belediye Başkanı H.İbrahim Çelik'in düşüncelerinden dolayı baskıya uğradığı, TBKP programının yasaklandığını anlatılan bildiri, şu çağrıyla sona eriyor:

"Susmak yasaklara boyun eğmek suça ortak olmaktır.

Düşünme ve düşüncelerini açıklama, örgütlenme özgürlüğüne konan yasakları kınıyoruz.

Ülkemizi dünya kamuoyunda yasaklar ülkesi olmaktan ve kara listelere alınmaktan kurtarmak için; eksiksiz demokrasinin kilit sorunu 1982 Anayasası'nın değiştirilmesini, 141-142-163. maddelerin kaldırılmasını, yarın değil, hemen şimdi talep ediyor, tüm emek ve demokrasi güçlerini dayanışmaya ve mücadeleye çağırıyoruz."□

TBKP'nin yöneticileri ülkeye dönüyor

Türkiye Birleşik Komünist Partisi Merkez Komitesi'nce, 31 Temmuz günü yapılan bir açıklama ile, yurdışında bulunan parti yöneticilerinin ülkeye dönme kararı aldığı duyuruldu. TBKP Merkez Komitesi tarafından, **"İkinci bir karara kadar Başkan Yardımcısı Mehmet Karaca ve Genel Sekreter Osman Sakalsız dışında, yurt dışında bulunan parti yöneticilerinin önümüzdeki aylarda Türkiye'ye dönecekleri"**, açıklandı.

TBKP Merkez Komitesi açıklamasında yurtdışındaki parti yöneticilerinin Türkiye'de **"açık politik faaliyetle bulunmak, demokrasi mücadelesine katılmak"** amacıyla ülkeye dönecekleri ve **"ülkemizde varolan geniş marksist çevre, parti, grup ve kişilerin ortak çabalarıyla yasal bir komünist partisinin kurulması çalışmalarına katkıda bulunmak için her çabayı göstereceklerî"** belirtildi. Kasım 1987'de TBKP önderleri Sargın ve Kutlu'nun ülkeye dönmelerinden bu yana, ülkemizdeki demokrasi güçlerinin ve uluslararası dayanışmanın katkısıyla oluşan bugünkü durumda, bütün bu konularda daha aktif katkı için olanakların arttığı açıklandı.

TBKP Merkez Komitesi açıklamasında, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin önümüzdeki dönemde bütün olanaklarıyla ülkemizde demokratik bir rejim mücadelesini yükseltmeye çalışacağı ve bu doğrultudaki her girişimi desteklemeye devam edeceği duyuruldu.□

MESUT VURAL'I KAYBETTİK

■ A.Atalay

İyi bir partili, iyi bir evlat, iyi bir eş ve baba, iyi bir arkadaş, güzel bir insan: Mesut Vural'ı kaybettik.

Mesut kimdi diye geriye dönüp baktığımızda bunlardı söyleyebildiklerimiz, tabii bir de mücadele dolu bir yaşamı. 1956'da doğmuştu. 1970-71 yıllarında Ankara Atatürk Lisesi'nde okurken Devrimci Liseliler hareketi içindeydi. 1974'te ilerici üniversiteli gençlik hareketinin toparlanmasında yer almıştı. Bunlarla birlikte gözaltılar, tutuklanmalar başlamıştı.

1974'te Eylül ayında Ankara Mamak Askeri Tutukevi. 1975 Mayıs'ta Ankara Merkez Cezaevi. 1976'da aynı yer. 1981'de Ankara Mamak Askeri Tutukevi.

Mücadelesine partili olarak başlamıştı. 1975-76 arasında TİP Ankara örgütünde çalışmıştı. 76-78 arasında TİP Kayseri İl örgütü sekreteriydi. 1978'de 60 arkadaşıyla birlikte Genç Öncü kuruluşunu gerçekleştirmişti. Genç Öncü'deki son görevi genel sekreterlikti.

12 Eylül sonrası üyesi olduğu TİP'in çalışmalarını sürdürmekten dolayı gözaltına alındı, işkenceden geçti, tutuklandı. 31 Aralık 1981'de serbest bırakılmışken, yılbaşı akşamı TV'de "teşhir edildi."

1980 öncesi başlatılan ve 12 Eylül'le genişletilen Genç Öncü davasında yargılandı. 40 yılla başlayan ve 8 yıl cezayla biten davada, en sonunda Yargıtay Daireler Kurulu kararıyla beraat etti.

Bu sırada öğrenciliğini sürdürmeye çalışıyordu. Okulunu bitirip avukat olduğunda aldığı ilk ve son dava Kutlu-Sargın davası oldu.

Mesut işkencede, görev başında, tartışmada, her zamanki sakin ve kararlı tutumuyla, bu kez de Genel Başkanı Boran'ı sırtlamış.

Mesut denildiğinde bunlar gelir akla. Tabii kendini öne çıkarmayan çalışkan kişiliği, sorunları keskinleştirmek yerine yumuşatarak çözme alışkanlığı, sakinliği, en olumsuz koşullarda bile koruduğu telaşsızlığı gelir.

Genç Öncü örgütlenmesinde, üstlendiği Anadolu bölgesini dolaşıp geldikten sonra, sakin sakin haritaya işleyişi, Genç Öncü davasından gıyabi tutukluyken sakin sakin final sınavlarına girişi, gözaltındayken işkencecilere karşı sakin ve kararlı tutumu, canlanır gözlerde. Capcanlı. Üstelik bu capcanlı durumunu, kısa sürede yakalandığı kansere karşı verdiği savaşımdaki sakinliği daha bir tamamlar. Mesut arkadaşımız, kardeşimizdir; artık içimizde yaşayan.□

Yarın dergisi, Mesut Vural'la 1988 Mart sayısında bir konuşma yapmıştı. 1980 öncesi gençlik örgütlerinin yöneticileriyle yapılan konuşmalar arasında yayınlanan bu söyleşide Mesut şunları söylüyordu:

"1974'lerde aynı görüşü paylaştığımız gençlik grubumuz Ankara ve İstanbul'da öğrenci gençlik içinde ağırlıklardan birisi durumundaydı. 1975-76'dan sonra solda ağırlık kazanma savaşımı, üyesi bulunduğumuz TİP'i de etkiliyordu. Bizler de doğru ya da yanlış, ancak bugün de gurur duyduğumuz biçimde bütün dikkatimizi ve çalışmalarımızı partimizi güçlendirmeye yönelttik."

"19 Mart 1978'de Genç Öncü'yü kurduk. Ve örgütümüz gücüyle, mücadelesiyle gençlik hareketinin önemli bileşenlerinden birisi olmayı hak etti."

"Geriye dönüp baktığımızda demokratik öğrenci hareketinin gelişmesini engelleyen birçok sorunda genel havaya hakim olan belirsizliklerin hatta yanlışların bizlere de hakim olduğunu görüyorum. Örneğin demokratik öğrenci hareketinin tek bir demokratik, sendikal örgüt kanalında gelişmesi sorunu üzerinde bizler de durmadık. Yine olumlu bazı ipuçlarına karşın soldaki rekabetçi ilişkiler biçimine karşı yeterli mücadeleyi veremedik."

"Ancak temel tezlerimizin bir kısmının ve süreç içinde geliştirmeye başladığımız bazı görüşlerin 1984'den sonra yaşanılan derlenmede izlerini görüyoruz. Bu yönüyle de Genç Öncü demokratik öğrenci, gençlik hareketinde bir kısım eğilimlerle birlikte yol açıcı bir etki yaratmıştır. Bu da bizim için övünç kaynağıdır."

"Bugün olduğu gibi, 1974'ten sonra da demokratik hareketteki canlanma her eğilimi canlandırdı ve güç verdi. Bu gelişmeyi sürdürmek gerekirken, adeta bir paylaşım savaşına girmenin nedeni yoktu. Bugün de sorun muhtemel bir 'paylaşım savaşına' engel olmaktır. Bu birçok gelişmenin sonucu olacaktır. En önemlisi eğilimlere güç veren damarlar kuruyacak, sular çekilecektir. Yani, ortada fedakarlıklarla geliştirilecek birleşik hareket yoktur. Tam tersine, birleşik hareketin gelişmesi her eğilime yeni olanaklar ve güçler sağlayacaktır."

"Tarihe kendi haklılığını kanıtlamak kaygısıyla yaklaşılmaz. Bu nedenle geçmişi çözümlerken bağlı bulunduğumuz çizgilerin ne kadar birlikçi, diğer çizgilerin de bize rağmen ne kadar bölücü olduklarını kanıtlamaya çalışmanın yanlış ve zararlı olduğuna inanıyorum."

"Sol güçler arasındaki ilişkiler sorununda gurur duyacağımız bir geçmişimiz yok. Sorun bunu düzeltebilmekte. Bu da solda aynı yöne yürüyen ve ortak düşmana sahip güçlerin aralarındaki ilişkilerde dostluğu, dayanışmayı, güveni ve güçlü ortak çıkarlara sahip olma bilincini hakim kılmak için çaba göstermeyi gerektiriyor."

BİR NİMET ARZIK GELİP GEÇTİ

■ Jülide Gülizar

Doğrucu Davut bir kalem, bıçak gibi bir dil suskun basın dünyasında. Fırtına gibi esip geçti bir insan. Ve dünyada güzel bir renk daha soldu.

60 küsur yılda 41 kitap, sütunlar dolusu yazı, iki eş, üç çocuk, iki torun, dört yabancı dil, her kesimden en güzel dostlar, en çetin düşmanlar sığdırmak herkesin harcı olmasa gerek. Her insan gibi o da acılar yaşadı. Hem de en yoğununu. Annesinin Polonyalı oluşu nedeniyle Polonya'da geçen çocukluğu ve genç kızlığa geçiş döneminde, genç bir yüreğe sığdırılması zor acılarla boğuşmak. Ailesinden 23 kişiyi İkinci Dünya Savaşı'nda yitirmek... Sürdürülemeyen bir evlilikten sonraki mutlu bir evliliği, 1959'daki Londra uçak kazasında noktalanmak... Noktalanmakla kalmayıp, eşi Şerif Arzık'ın ölüm haberini teleks başında kendi elleriyle almak... İki çocukla yaşam savaşına daha bir zorlu dalmak... Yetmiyormuş gibi, ağabey Taha Carım'ı bir Ermeni kurşunuyla yitirmek. Ve tüm bunlardan yılmamak, yakınmamak, ezilmeyip hep dimdik kalmak. Haksızlıkların karşısına kale burcu dikilmek, onlarla sonuna kadar uğraşmak...

Kalemini bir silah gibi kullandı Nimet Arzık haksızlıklara, işkenceye, baskıya karşı. Bir vuruşta deviren bir silah gibi. On yılda bir demokrasimizi kesintiye uğratanların en şaşaalı dönemlerinde bile. Başkalarının, karşısında el pençe divan durdukları bazı yöneticilere, o dönemlerde söylediği bazı sözleri anımsayınca bir tuhaf olmamak mümkün değil. Kitabını imzalayıp yolladığı çok yüksek makam sahiplerinden biriyle aralarında geçen bir konuşma, bugün bile aklımda:

— **Kitabınızda yararlanacağınız hususlar vardı, onun için yollamıştım. Ama siz elinize geçtiğini bildirip bir teşekkür bile etmediniz.**

— Efendim, bu işlerle meşgul olması gerekenler ihmal etmişlerdir.

— *At sahibine göre kişner, bunu hiç unutmayın beyefendi.*

Kendisinin de söylediği gibi, "TEK AT TEK MIZRAK" yaşadı Nimet Arzık. Mücadelesini tek başına, bir sağır gibi sürdürdü. Yaşamındaki son saniyelerini çalışma masasının başında tamamladı. Hızlı ve yoğun yaşadı. Ölümün kapısındaki bekleyişi de öyle oldu. Yalnızca iki gün. Acele ve alabildiğine yoğun...

Yaşarken güzel insandı **Nimet Arzık.** Ölümünde de güzel. Kendisini sevgiyle, saygıyla anımsayacağım her zaman.□

Afganistan sorunu Stockholm'de görüşüldü

ABD VE SOVYETLER BİRLİĞİ ANLAŞAMADILAR

Gürhan Uçkan (Stockholm)-Temmuz'un son günlerinde Stockholm'de tartışma masasına oturan ABD ve Sovyetler Birliği'nin dışişleri bakan yardımcıları **John Kelly** ve **Nikolay Kozyrev**, Afganistan konusunda anlaşmaya varılmadığını açıkladılar. Sovyetler'in, her iki ülkenin de Afganistan'daki taraflara yapmakta olduğu silah gönderimini kesme önerisi, ABD tarafınca geri çevrildi. Kozyrev, **"ABD tarafı, silah gönderiminin sınırlandırılmasına karşı olduğunu açıkladı"**, dedi. **"Mücahitler ve ABD, Kabil rejimine karşı silahlı direnişi sürdürecekler. Silah gönderimi sınırlandırılmasını, ABD, yalnızca Kabil rejiminin düşmesi durumunda görüşecek."**

Aynı konuda John Kelly şunları söyledi:

"Biz hâlâ, Afgan halkının, Kabil'de yeni bir hükümet görmek istediğine inanıyoruz. Biz ve bizim Pakistan'daki dostlarımız ve mücahitler, haliyle bu on yıllık savaşın bir an önce bitmesini istiyorlar. Bunun için de, mücahitlerin uğrunda on yıldır savaştığı şeyleri temsil eden yeni bir hükümet gerek."

Bu konuda bir yorum yazan **Dagens Nyheter** gazetesinin yazarı **Per Jönsson**, ABD'nin gerillalara yardımı sürdürmekte ısrar etmesini, **"Sovyetler'in Afganistan'ı terk etmesi halinde kesileceği söz verilen silah yardımlarını sürdürerek, Cenevre Anlaşması'ndan geriye dönme"**, olarak yorumluyor:

"Sovyetler'in Afganistan'ı 15 Şubat'ta terk etmesinden buyana, Necibullah hükümeti; ülke dışındaki birçok kişinin tahminine aykırı olarak, ülkedeki politik ve askeri durumu kontrol altında tuttuğunu kanıtladı. Buna karşılık, direniş hareketinin parçalanacağı konusundaki en kötü tahminler bile gerçek oldu. Hem de, Celalabad'a saldırı sırasında gerillaların konvansiyonel savaş yöntemlerini beceremediklerinin kanıtlanmış olması dışında. Kendi kendini hükümet ilan eden Pakistan'daki sürgün hükümeti, atlaşma ve koltuk kavgasının öylesine güzel örneklerini verdi ki, Afganistan'daki bölge gerilla şefleri ve kabile başları, bu hükümetin adını bile duymak istemiyorlar."

Per Jönsson, gerillalara dahil bir grubun, diğer bir gruptan 30 kişiyi öldürmüş olmasını, mücahit direnişin dağınıklığına örnek olarak veriyor. Bu arada, İran yönetiminin de ülkedeki gelişmelere yakın ilgi gösterdiğini belirtiyor. Bu arada, Pakistan başbakanı Bayan **Butto**'nun Washington'u ziyareti sırasında dile getirilen "barışçı çözüm" isteklerinin, şimdi kulak ardı edilmesini üzüntüyle karşılıyor:

"Zor anlaşılır askeri düşünceler, Washington'un bir kez daha ayak değiştirmesine yol açtı. Şimdiki ad, taze Amerikan silahları ile gerillalara, Kabil rejiminin moralini ve direnişini yıkmak için yeni bir şans tanınmasıdır. Hiç değilse, birkaç ay sonra kış gelip, silahlı çatışmaları kesene dek.

Şimdi diyelim ki, Amerikalıların bu hiç sanılmaz hesapları gerçek olsun. Kısmen, bir ya da birkaç büyükçe yerleşim merkezi, kasım karının düştüğü sıralarda mücahitlerin eline geçsin. O zaman, Bush yönetimi, o pek tanıdık eski modeli uygulamazsa politik hazımsızlık örneği vermiş olacaktır; yani, daha çok silah, para ve CIA danışmanları göndererek Afganistanlı arkadaşlarının ülkenin tümünü kontrol altına almalarına yardımcı olmazsa.

Bu model, can sıkıcı derecede tanıdık gibi geliyor bize."□

Rum kadınların eyleminin sonucu

NEYİN ZAFERİ?

Rum kadınları nasıl bir zafer kazandı?

■ Zeki Erkut

Bugün ortada açık bir gerçek vardır: Emperyalizm Kıbrıs adasını bölmüş, iki toplumu birbirinden koparmış, araya sınır çekmiştir. Sınır, iki toplumun yüzyıllardır barış ve dostluk içinde birarada yaşadığı günleri unutturmayı amaçlıyor. Bugünkü fiili duruma yasallık kazandırmayı, yani "iki Kıbrıs" tezini hayata geçirmeyi planlıyor. Bu ise, emperyalizmin ve NATO'nun Kıbrıs'a yönelik askersel stratejisinin tamamlanması demektir. Kıbrıs halkı bunu kabul etmiyor. Sınırları zorluyor, silah gücüyle sökülüp atıldığı topraklara geri dönmek istiyor. Kıbrıs halkının, Türklerin ve Rumların bu istemini doğal karşılamak ve demokratik bir hak olarak görmek gerekir.

Ne var ki Rum kadınlarının 20 Temmuz'da din adamları öncülüğünde, "sınırı delerek", Türk kesimine girmelerinin doğal ve demokratik bir hakkı kullanmakla ilgisi yoktu.

"Delinen sınır", bir süre önce iki toplum liderleri arasında varılan anlaşma sonucu, mevzileri geri çektirilmiş ve denetimci BM Barış Gücü'ne terkedilmişti.

Üstelik kadınların eylemi, 10'u erkek 109 Rum'un gözaltına alınmassyla da sonuçlanmadı. Kıbrıs'da kökleri hayli derin olan şovenizmin Türk kesiminde doruklara tırmandırıldığı ve **"Anavatana Şükran"** gösterilerinin yapıldığı 20 Temmuz'a rastlamasıyla, bir o kadar daha "işe yaradı".

Barış ve uzlaşma düşmanı olan Kıbrıs Türk liderliği bu olayı fırsat bilerek, şoven nutuklarını yoğunlaştırdı ve **"Rumların niyetlerini gördünüz. Biz bunlarla mı barış yapacağız? Onlar yollarına biz yolumuza"**. dedi.

Kuşkusuz BM Barış Gücü de Kıbrıs Türk liderliğinin bey hedefi olmaktan kurtulamadı. Denktaş onları, Rumların sınırı delmelerine engel olmamakla suçlayarak, gerçekte Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs sorununda devreden çıkması yönündeki niyetini ortaya koyuyordu.

Kadınların eyleminin yarattığı diğer bir olumsuzluk ise, Denktaş'ın 26 Temmuz'da Vasiliu ile yapacağı görüşmeyi tehlikeye sokmasıdır.□

Tek, tekler!

Ali Taygun

"Bir devrim olmuştu", dedi. "1917'de. Toplumun temel düzeni altüst oluyordu. Üretim tarzı değişmedeydi. Hakim sınıf gönül rızasıyla üstün imkanlarından vaz geçemezdi. Elbette direnecekti. Elbette zor gerekiyordu. Bu arada kan dökülmesi kaçınılmazdı.

Nasıl kınarız Stalin'i?"

* * *

Mesele bir kınama meselesi değil bir kere.

Tarih kınanmaz. Daha doğrusu, siyaset alanında tarih ahlaki yargılar açısından incelenmez.

Tarih gelecek içindir.

* * *

Tarihte tekerrür mümkün değil. Çünkü tarihte her moment kendine özgü. Şartlar, kişiler, durumlar her an değişmede. Onların arasındaki ilişkinin tekrarı, değişmenin inkarı olur.

Tekerrür mümkün olmadığına göre, herşey olup bittikten; üzerinden onyıllar geçtikten sonra olayları gözden geçirip, "öyle değil, şöyle yapılmalıydı", demek abesle iştigal, yararı yok.

"Öyle değil, de şöyle" yapılsa sonuçların ne olacağı hiç bir türlü kanıtlanamaz ki!

Bugünün ahlakıyla dünü yargılamak ise tümüyle yanlışa götürür bizi.

Bir kere, gözden geçirilen olay kahramanlarının bildiklerini, ayrıntıları bizim tümüyle bilmemiz imkansız. İşin subjektif yanını asla dürüst değerlendiremeyiz. Öte yandan olay hakkında bizim zamanla öğrendiklerimizi kahramanlar o gün bilemezlerdi. İşin objektif yanını onların bizim gibi değerlendirmelerini beklemek dürüstçe olmaz.

* * *

O zaman Stalin hakkında konuşmayalım mı?

Konuşalım. Ama Stalin'i yargılamak için değil, Stalin'in bir unsuru olduğu sistematiği daha iyi tanımak, sistemdeki bozukluğu ortaya çıkarmak için. Yani mesele hatanın kimde olduğu; Stalin'de mi, Stalin'den sonra mı, önce mi ortaya çıktığını tespit değil. Hatta mesele on milyon insanın öldürülmesi, bunun dört katının hayatının söndürülmesinin ahlaki sonuçlarında bile değil.

Mesele sistemdeki bir problemde. Mesele şudur:

"Devletin bekası" için on milyon insanı kesmeyi uygun görmüş Stalin. Biz de baştaki muhakeme tarzıyla, "kaçınılmazdı", diyoruz. "Adam mecburdu."

Peki, diyelim bu yetmedi. Aynı muhakeme tarzıyla on milyon değil de 100 milyon insan kesildi. O zaman da mı 'kaçınılmaz' olacaktı?

Ölçüsü nedir bunun? Sınır neredediı? Stalin'i haklı kılıp Pol Pot'u cani yapan kıstas bir orantı mıdır?

Haydi, diyelim bir ölçümüz var: "Devrimden sonra yüzde 10 bir nüfus firesi normaldir", diyelim.

Ve diyelim bu kotayı doldurduk, ama iktidar odağı on milyon birinci adamı sehpaya gönderiyor.

Kim bu noktada, "Dur!" diyecek? On milyonun 'devrim düşmanı', 'karşı devrimci' olarak katledildiği bir ortamda, kimin, hangi babayiğidin -tabir-i amiyane ile- patkası sıkar da "Dur!" der?

İşte SSCB deneyiminden alınacak ders buradadır. Deyemimin 'teklediği' nokta budur.

* * *

Kudret, halkın rızasından doğar. Devlet ise bu kudreti karşıt unsurlar arasında dengeleme sistematiğidir.

Kudret karşıt unsurlar arasında dengelenmeli. Çünkü kudret, ne kadar iyi niyetli olursa olsun, tek bir kişide, kurumda, partide toplandığı anda, ya bu unsurun mutlak doğruluğuna inanacağız, yani o unsura tanrı diyeceğiz -ki bu olamaz-, ya da o unsur karşısında savunmasız kalacağız.

Dahası, böyle bir durumda, o unsur da yanlış karşısında savunmasız kalacak!

Öyle ya, bir doğrultuyu saptamak için en az iki nokta gerekli. En doğru, en akıllı, en dürüst, kurumumuzun doğrultusundan kazara minnacık bir sapma yaptığını kabul edelim. Bu sapmayı düzeltecek ikinci bir kuvvet noktası yoksa hata büyüdükçe büyüyecektir. Kaçınılmaz olan budur.

Bütün iktidarın komünist partisinde toplandığı bir toplumda parti yönetimine itiraz ile karşı devrimciliğin özdeşleşmesi sadece bir zaman meselesidir. Bunun sonucunda da iktidar, parti piramidinin üstüne doğru yoğunlaşır. Tepede birikir. Tek elde kalır.

SSCB deneyiminde 'tekleme' tekleşmede oldu.

Çözüm?

Adam, "bütün iktidar partiye", dememişti ki!

Devam edeceğiz...□

Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik üzerine yapılan tüm kokteyl söylevlerinden sonra...

NAH SANA!

Kolonilerdeki halkların demokratik ve insani hakları, saldırılar sonucu yok yerine konulmuştur. Fransız retoriğine göre, Fransız Polenezyası ve Yeni Kaledonya, koloni değil, "denizin öbür yakasındaki Fransa"dır.

■ Maria Bergom Larsson

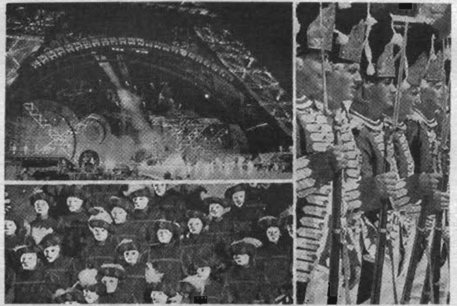
Şimdi Fransa, tüm demokratik ve özgürlükçü görkemini parlatıyor. Ve Batı dünyası, bir kenarda ağzı açık durup, gözlerinin kamaşmasına izin veriyor. **La Gloire** yani, Fransız onuru; eşit ölçüde **nostalji**, göz kamaştırma gücü ve süper devlet olmanın kolonyal düşü ile barikata omuzlanarak çıkarılmış yaşlı bir sokak kadını gibi.

Ne ki herkes, bugünlerin iki yüzlülük şehvetine kendini kaptırmıyor Allahtan. "Nah sana!" diyenler var, "tüm cafcafına senin!" Dahası yok.

Fransız devrimi, beyaz bir iç dekordu. Onun ideali, kolonilerin siyah insanlarını asla kapsamadı. Jübilenin yarattığı başıdönüklükte dünya dev bir bellek kaybına uğramışa benzemiyor: Hindiçini ve Cezayir'deki kanlı kolonyal savaş asla trajik bir yanlış değildi.

Bugün, diğer ırkların ve halkların Yeni Kaledonya ile Fransız Polenezya'sında kendi geleceklerine kendilerinin karar vermeleri hakkının çiğnenmesi, bu hakkın küçümsenmesi süregeliyor.

Yeni Kaledonya'nın Ouvea Adası'ndaki eylemcilerden 19'u, bundan tam bir yıl önce katledilmişti Fransız özel askeri timlerince. 1984'ten buyana, 50 yerli, Kanak, bağımsızlık savaşı verirken öldürüldü.

Yeni Kaledonya: Atlas Okyanusu'nun Güney Afrika'sı

Yeni Kaledonya, Atlas Okyanusu'nun Güney Afrika'sıdır. Orada, kapalı bölgeler ve pasaport yasaları; siyahlar için bir çeşit, beyazlar için başka eşit adalet var. Yönetim, kalabalık bir asker sürüsü ve polis gücü üzerinde duruyor. Yeni Kaledonya'da, her üç Kanak'a bir polis düşüyor.

1972'de gizli bir hükümet kararı gereğince Yeni Kaledonya'ya öyle çok sayıda Avrupalı gönderildiki, Kanaklar, kendi ülkelerinde azınlık haline geldiler. Ardından, 1987'nin Eylül'ünde, koloninin bağımsız mı olacağı, yoksa Fransız yönetiminde mi kalacağı konusunda bir halk oylaması düzenlendi. Bölgeye yeni taşınmış, kısa süreli işler edinmiş Fransızlardan 6 aydan fazla orada bulunmuş olan tümüne oy hakkı tanındı. Askerlere de bölgeye gelir gelmez aynı hak verildi. Hiç beklenmedik denilemeyecek bir sonuç ile, Fransa yanlıları oylamayı kazandılar.

Kanakların direniş cephesi durumu kınayıp oy hakkının bölgede en az bir nesil yaşamış olanlara tanınmasını isteyince, kendilerine Fransız devriminin gurur dolu demokrasi ilkesi örnek olarak gösterildi: Bir kişiye oy hakkı! Demokrasi önünde ten rengi ayırd edilmezdi!

Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik (-) Nah sana!

Radyoaktif saldırı

2 Temmuz'dan beri bir grup genç Tahitili, Papeete'deki katedralin önünde açlık grevi yapıyor. Bölge parlamentosunun, Mururoa ve Fangatauf'da süregelmekte olan nükleer denemelerin halk oylaması konusu olmasını istiyorlar. Kendi geleceklerini, yaşamlarını etkileyen bir konuda, demokratik haklarını kullanmaya çalışıyorlar. Fransız devriminin ilkelerinin, kolonilerde de geçerli olmasını istiyorlar.

1966-1974 arasında Fransa, Fransız Polenezya'sının atmosferinde 44 atom bombası patlattı. 1975'den sonra en az 111 kez aynı tür deneme yeraltında gerçekleştirildi. Küçük mercan adası Mururoa'nın, İsviçre peynirine benzediğini söylüyor Fransız askerler şaka ederken. Çünkü denemelerin büyük çoğunluğu bu adada yapılmıştır. Ada sahanlığında, büyük çukurlar ve derin yarıklar ortaya çıkmış. Bu yarıkların, yeterince derin olması halinde, radyoaktif akıntı okyanusa ulaşacaktır. Fransız deniz biyoloğu **Jacques-Yves Cousteau**, 1987'nin Haziran ayında bu sahanlıkta film çekti ve toprağın "hızla ve çok erken olarak yaşlandığını" bildirdi. Ayrıca, deniz canlılarından alınan örneklerde, İyod-131 maddesinde önemli ölçüde artış olduğunu saptadı. Kötümser bir yargıya göre, patlama bölgesinin radyoaktif akıntısı, en geç beş yıl içinde denize varacak. Fransızlara göre bu, 1000 ila 10000 yıl içinde gerçekleşecek!

Denemeler başladığından beri Fransız Polenezya'sında kanser olaylarının istatistiği yapılmıyor. Fransa, bölgede kanser hastalığının çok ender görüldüğünü ileri sürerken, kanserliler, Tahiti'den gizlice Paris'e götürülüyorlar.

Özel kliniklerde tedavi görmeden önce, hastalıkları konusunda kimseye bir şey söylemeyeceklerine dair kağıt imzalıyorlar. Polenez kaynaklara göre, bölgedeki her on polenezden biri şu anda kanser hastasıdır.

Artış gösteren diğer bir hastalık da, balıklarda görülen ciguatera hastalığı. Böyle bir hastalığın varlığı eskiden de biliniyordu ama, ilk önemli artış, 1950'li yıllarda Amerikalıların, Marshall Adaları'nda atom bombası denemelerinden sonra görülmüştü. Şimdi ciguatera, Fransız Polenezyası'nda da artıyor. Kirlenmiş mercan kayalıklarında beliren zehirli bir yosun türünde oluşan bu hastalık, balıklara geçiyor. Hastalıklı balığı yiyen insanların sinir sistemine saldıran ciguatera, ölümcül bir tehlike oluşturuyor. Yüzyıllardır deniz ürünleriyle karın doyurmuş olan Polenezya halkı, şimdi yiyeceğinin yüzde 80'ini Fransa'dan satın almak zorunda.

Kolonilerdeki halkların demokratik ve insan hakları, bu tür saldırılar sonucu yok yerine konulmuştur. Fransız retoriğine göre, Fransız Polenezyası ve Yeni Kaledonya, koloni değil, "denizin öbür yakasındaki Fransa"dır.

AT suçortağı

1989 Şubat'ında AT'nin çevre komisyonun AT parlamentosuna getirdiği bir önerge çok az bir oy farkıyla geri çevrildi. Önerge, Fransa'nın Atlas Okyanusu'nda gerçekleştirdiği nükleer silah denemelerinin çevreyi nasıl etkilediğinin, bağımsız bir heyetçe incelenmesini içeriyordu. AT parlamentosunun 560 üyesinden yalnızca 256'sı oy kullandı: 106 evet, 136 hayır ve 14 çekimser. **Böylelikle AT ülkeleri, beş yüzyıldır dünyanın kendileri dışında kalan bölümlerini, kanlı sömürge savaşlarına, baskı rejimlerine ve köle ticaretine zorlamış bir grup eski sömürgeci olduklarını açığa çıkarmış oldular.**

Atlas Okyanusu'ndaki Fransız denemeleri, AT'nin uzun erimde askeri bir süpergüç olma ihtirasının gerçekleşmesinde de stratejik bir rol oynuyor. ABD ve Sovyetler, kendilerinin Avrupa'daki güçlerinde önemli azalış olması için karşılıklı görüşmeler yaparlarken, Fransa ile Batı Almanya arasında askeri işbirliği giderek yoğunlaşmıştır.

F.Almanya topraklarındaki Fransız nötron bombaları, her iki ülke tarafından, "çift anahtar yöntemi" ile kontrol edilmektedir. F.Almanya'nın yüzde 11'ine sahip olduğu Fransız şirketi Superfenix tarafından üretilen plutonyum ile doldurularak Mururoa'da deneniyor. Bu bir karabasan değil, 1987 Ağustos'undan beri bilinen çıplak gerçektir. **Avrupa Birleşik Devletleri**'nin tohumu, Fransız-F.Alman nükleer şemsiyesi altında çoktan atılmıştır. Bunun tek yolu, Fransa'nın Atlas Okyanusu'ndaki atom kolonisinden geçmektedir.

Liberté, Egalité, Fraternité - Nah sana! ☐

Aftonbladet (İsveç) 17 Temmuz 1989
Çev.: Gürhan Uçkan

---

23 parti ve örgütün Sudan'daki darbe üzerine çağrısı

'SESİMİZİ YÜKSELTELİM'

Mısır Komünist Partisi, Dışardaki Mısırlı Yurtseverler Topluluğu, Kızıl Deniz ve Altın Vadisi Kurtuluş Cephesi (Polisario), Ürdün Komünist Partisi, Umman Halk Kurtuluş Cephesi, Filistin Komünist Partisi, Suriye Komünist Partisi, Kürdistan Öncü İşçi Partisi, TBKP Ortadoğu Örgütü, Lübnan Komünist Partisi, Irak Komünist Partisi, Filistinin Kurtuluşu İçin Demokratik Cephe, Bahreyn Ulusal Kurtuluş Cephesi, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Filistin Halk Savaşımı (Nidal) Cephesi, Irak Kürdistan Cephesi, Irak Sosyalist Partisi, Türkiye Komünist Emek Partisi, Suudi Arabistan Komünist Partisi, Bahreyn Halk Cephesi, Irak Demokratik Topluluğu, Filistin Kurtuluş Cephesi ve Kürdistan Emekçiler Partisi (Irak)'nden oluşan parti ve örgütler, Sudan'da askeri bir darbe ile yönetimi ele geçiren Askeri Konsey Başkanı **Ömer Ahmet Hasan Al Beşir**'e bir kınama notası gönderdiler. Aynı notayı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ve Arap Camiası Genel Sekreteri'ne de gönderen 23 parti ve örgüt temsilcisi bir de bildiri yayınladılar. 9 Temmuz 1989 günü yayınlanan bildirinin son bölümünde şöyle deniliyor:

"Bizler, kardeş Sudan halkıyla dayanışmamızın anlatımı olarak darbeyi kınadığımızı ilan ediyor; Arap kitlelerini, dost halkları ve ilerici yurtsever güçlerini, uluslararası demokratik örgütleri, her yerdeki insan hakları ve özgürlükleri savunma örgütlerini, darbecilerin girişliği zorbaca uygulamaları kınamaya; bütün tutukluların serbest bırakılmasını, hukukun egemenliğinin garantiye alınmasını, genel özgürlüklerin serbest bırakılmasını, çok partili parlamenter ve sendikal yaşama dönülmesi ve yayın özgürlüğünün serbest bırakılması için seslerini yükseltmeye çağırıyoruz." ☐

Eski Tüfek Sosyalistler kitabının yazarı Atilla Akar

SOLUN TARİHİNİ HEP SOLUN DIŞINDAKİ İNSANLAR MI YAZACAK?

■ Ahmet Ümit

"TKP'nin Troçki Mehmet (Çoba) lakaplı bir militanı var. Tutuklanıyor ve İzmir'e nakilediliyor. İstanbul emniyeti, İzmir emniyetine telgraf çekip, "Troçki Mehmet'i karşılayın" diyor. Esas Troçki de o esnada Stalin'in hışmına uğrayıp Büyükada'da sürgün. İzmir emniyeti gelen Troçki Mehmet'i Troçki sanıp ona göre karşılamaya hazırlanıyor. Ee, koskoca Troçki bu. Eski Sovyet Dışişleri Halk Komiseri, Kızıl Ordu Komutanı. Tüm İzmir emniyeti tekmil hazır, herkes Gülcemal vapurunu bekliyor. Rıhtımda karşılarına ine ine bir de ne görsünler, Troçki Mehmet inmiyor mu!"

Bu satırlar Gazeteci **Atilla Akar**'ın yazdığı **Eski Tüfek Sosyalistler** adlı kitabından alındı. Yazar Atilla Akar'la kitabı ve eski tüfekler üzerine konuştuk.

— Sayın Akar, bu kitabı yazma düşüncesi nasıl oluştu?

Akar: Birincisi, konu ilgimi çekiyordu. İkincisi, zaten bu konuda geçmişten gelen bir teorik bilgilenme sahiptim. üçüncüsü, galiba bu daha önemli, bu kuşak, yani 1920-1951 TKP davalarına konu olmuş kuşak kaybolup gitmekteydi. Birileri bu insanlarla konuşmalıydı. Bunu ben yaptım.

— Yaşlı kuşak kendi yaşadıklarını yeni kuşaklara ne ölçüde aktarabiliyor?

Akar: Söz konusu kuşağın gözlemleyebildiğim kadarıyla teorik, entelektüel formasyonu oldukça düşük. Bunları söyleyerek bu insanları karalamak istemiyorum ama, somut durum bu. Teorik-entelektüel formasyonun düşük olması yalnızca kendi tarihlerine değil, başka konulara yaklaşımda da kısırlığı doğurmuş. Bu gün o dönemden kalan kaç kitap ismi sayabiliriz.

Diğer önemli bir etmen, hareketin 1925'te Takrir-i Sukün Kanunu'ndan bu yana ağır illegal şartlarda bulunuyor olması, bu insanların kendi kabuklarına çekilmelerine neden olmuş. bunun yanı sıra bölünmeler meydana gelmiş. Ve yaşanan süreç bir birikim olarak değerlendirilememiş. Hareket çeşitli nedenlerle kendi entelektüel mirasını, sosyal mirasını taşıyacak doneleri oluşturamamış. Olaya bu açıdan baktığımızda parti tarihi yazılabilir mi? Gerçi böyle bir iddiam yok ama, ben yazılamayacağı kanaatindeyim. Şu anda TBKP arşivlerinde veya komintern arşivlerinde neler var? Bunları ben bilemem. Ama gene de bu gün oturup kapsamlı bir tarih yazmak, kendi gözlemlerime göre güç gibi geliyor.

— Bu çalışmayı yaparken ne gibi güçlüklerle karşılaştınız?

Akar: Komik güçlüklerle. Gittiğim insanların bir kısmı beni tanımıyordu. O kuşakta polis fobisi oldukça yoğun. Görüşmeye gittiğim insanlardan bazıları, karısına, "evde yok" dedirtti. Bazıları beni soruşturdu, ondan sonra konuşmayı kabul etti. Birkaç kişiye bonservisle gitmek zorunda kaldım. Bu kuşağın konuşma geleneği de yok. Suskunluğu kırmak oldukça yorucu oldu.

— TBKP liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun ülkeye dönmesiyle birlikte basında komünist partinin tarihiyle ilgili yazılar ve kitaplar sıkça görülmeye başladı. Bu durum senin kitabı çıkartmanda ne derece etken oldu?

Akar: Ben özel bir zamanlama yapmadım. Yaklaşık 1.5 yıldır bu çalışmayı sürdürüyorum. Ama bu işin de kendi piyasası var. Bir arz talep yasası var. Ve hakikaten söz konusu dönemin getirdiği bir şey bu. Dünya çapında sosyalizmin yeni açılımları, Kutlu ve Sargın'ın ülkeye dönerek TBKP'nin legale çıkma arzusunu gündeme getirmeleri bu konudaki talepleri yoğunlaştırdı. Biliyorsun bu araştırmam önce **Milliyet Gazetesi**'nde yazı dizisi olarak yayınlandı. Yayınlanmaya başladığı tarih TİP ile TKP'nin birleşmelerini açıkladığı günlere rastlıyordu. Yine komünist partideki bu gelişmeler yaşlı kuşağı da etkiliyordu. 1.5 yıl önce görüştüğüm eski tüfekler daha ketumdular. Bugün daha esnek davranıyorlar.

Akar, eski tüfek sosyalistlerle konuşabilmek için birçok badire atlatmış.

Ama baştan da söylediğim gibi, ben bu çalışmayı ne zaman olsa yapmayı düşünüyordum. Bugün olmasaydı, yarın çıkaracaktım. Çünkü genç kuşakta bu konuya yoğun bir açlık var. Genç kuşak geçmişi bilmiyor. Ancak kendisine verilenlerle sınırlı kalmış. Verilenler ise, oldukça spekulatif bilgiler. Bu durum aktarımı sağlayamayan eskilerin kabahatidir. Eskiler bu alanı adeta antikomünistlere terk etmişlerdir. Tevetoğlu, Darendelioğlu yazmış. Cilt cilt kitapları var. Ve tabi küfürle, yalanla dolu. Türkiye'de solun tarihini sol dışında yada bir biçimde sol dışına düşmüş insanlar yazmışlar.

Ben kendi çabalarımla gazetecilik kurallarına dayanarak böyle bir çalışma yaptım. Bu bitmiş bir çalışma değildir. Ama çalışmanın devam etmesi yalnızca bana bağlı da değil. Olayları yaşayanların bana bilgi aktarma isteği çok önemli. Ayrıca bu kuşağa ilişkin benim yapabileceğim yardımlar varsa bunu da yapabilirim.□

Furet, Tanilli ve Günyol'dan

FRANSIZ DEVRİMİNİ AYDINLATAN ÜÇ KİTAP

■ Cengiz Yaylalı

Fransız Devrimi, 200. yılı nedeniyle tüm dünyada gündemin ilk sıralarında yer alıyor. Birçok ülkede devrimle ilgili gösteriler, oturumlar, tartışmalar düzenleniyor, çeşitli broşür ve kitaplar çıkartılıyor. **Alan Yayıncılık** tarafından bir süre önce basılan **"Fransız Devrimini Yorumlamak"** da bu kitaplardan biri. **Furet**'nin 1978 yılında yazdığı kitabı, **Ahmet Kuyaş** türkçeleştirmiş.

Fransız Devrimi tarihçileri arasında önemli bir yeri olan **François Furet,** olaylara dayalı anlatımcı tarih anlayışına karşı çıkar. **"Anneles"** dergisi çevresinde toplanmış araştırmacılardan biri. Dokuz yıl üye olduğu**Fransız Komünist Partisi**'nden 1956 yılında, **"Anneles"** çevresindeki diğer **arkadaşlarıyla birlikte** ayrılan **Furet**, Fransa'da **marksist** olmayıp, marksizme en yakın tarihçilerden biri olarak gösteriliyor. Günlük yaşama, alışkanlıklara ya da fiyat hareketlerinin yolaçtığı davranışlara eğilen **"Anneles**'çi bakış açısıyla yetinmeyen Furet'in yaklaşımı, devlet sivil toplum ilişkilerini de kapsıyor.

"Fransız Devrimini Yorumlamak" iki bölüme ayrılmış. İlk bölümün girişi olan "Uyarı" başlıklı yazıda **François Furet**, kendine şu soruyu soruyor: **"Fransız Devrimi gibi bir olayı nasıl kavramsallaştırabiliriz?"** Yaklaşık yüz sayfa boyunca, **"üzerinde çalıştığı döneme özgü söylemin yineleyicisi olmaktan kaçınmak"** diye genelleştirebileceğimiz **"sorunsal tarih"** ya da **"kavramsal tarih"** denilen bakış açısıyla, bir yorum denemesi yapıyor.

İkinci bölümde yeralan ilk deneme, Marksist tarihçilerle girilen polemiğe ayrılmış. **Furet** burada amacının **"Devrim'in günümüzde en yaygın olan yorumundaki tutarsızlıkları belirlemek"** olduğunu söylüyor. Son iki deneme yazısı ise, Devrim'in **"sağlam bir biçimde kavramsallaştırmasını önermiş"** Fransız Tarihçileri **Tocqueville** ve **Cochin**'le ilgili düşünceler var.

1789 Fransa'sına yönelik çıkan kitaplardan biri de, **Server Tanilli**'nin **"Dünyayı Değiştiren On Yıl"** adlı yapıtı.

Geçtiğimiz günlerde **Say Yayınları**'ndan çıkan kitabın önsözünde **Tanilli,** O dönemin Fransa'sıyla 1920'lerin Türkiye'si arasındaki ilişkiye değiniyor: **"Fransız Devrimi 'Aydınlıklar' yüzyılının bir çocuğuysa, Türkiye'de siyasal liberalizm de Fransız Devriminin çocuğu bir bakıma; çağdaş tarihimizde unutulmaz izler bırakan... Türk köktenciliğinin üstünü bir parça kazıyınız, altından 'Jakobenizm'' çıkar."**

"Dünyayı Değiştiren On Yıl" toplam üç bölümden oluşuyor. İlk iki bölümde, Devrim öncesi Fransa ayrıntılı olarak ele alındıktan sonra, 1789-1799 donemi anlatılıyor.

Üçüncü bölümde ise, **"Fransız Devriminin Yeri ve Mirası"** başlığını taşıyor. 1789 öncesi ve sonrasında Fransa'daki toplum, devlet ve kültür yapılarının karşılaştırılması, Devrim üzerine yapılan yorumlara kısa bir bakış, 17. ve 18. yüzyıllarda gerçekleşen diğer burjuva devrimlerinin Fransız Devrimi'yle genel bir kıyaslaması, bu bölümün başlıca konuları arasında.

Kitabın son bölümüne bir de ek yapılmış: **"Fransız Devriminin Türkiye'deki Yankıları". Şerver Tanilli** tarafından çevrilen **Bernard Lewis**'in bu yazısında, **"Aydınlanma"** hareketinin Osmanlı toprakları üzerindeki yayılışı ele alınmış.

Kuşkusuz 1789'la ilgili Türkçe yayınlanan kitapların en önemlilerinden biri de **Vedat Günyol**'un **"Devrim Yazıları".**

Belge'den çıkan bu kitapta, Devrim'in efsanevi liderlerinin yazıları, meclisle ve halk önünde yaptığı konuşmalar yer alıyor. Yapıt beş ayrı kitapçıktan oluşmuş: **Devrimin Bağrından**/Robespierre-**Devrimle Gelen**/Saint-Just-**Halkın Dostları**/Marat-**Devrimin Yargısı**/Danton-**Devrim Yazıları**/Babeuf.

Her kitapçık önsözünde liderlerin kısaca tanıtıldığı **"Devrim Yazıları"**, 1789 Fransa'sını anlamak için ilk başvurulacak kitaplardan **biri** olarak çıkıyor karşımıza.□

NÜSHED ve Altındağ Belediyesi'nin İşbirliğiyle, "Barışa Katkı Konferansı" düzenlendi

BAŞKENTTE "HİROŞİMA VE NAGAZAKİ GÜNLERİ"

Adımlar (Ankara)-Japonya'nın **Hiroşima** ve **Nagazaki** kentlerine 1945'te atom bombası atılmasının **44.** yıldönümü dolayısıyla, **Ankara'**da 5-9 Ağustos günleri arasında çok yönlü "barış etkinlikleri" düzenlendi. Kısa adı **NÜSHED** olan **Nükleer Savaşın Önlenmesi İçin Hekimler Derneği** ile **Altındağ Belediyesi'**nin ortaklaşa düzenledikleri etkinlikler içinde, panelden konferansa, uçurtma bayramından dinletiye, karikatür sergisinden slayt ve video bant gösterimine kadar çok çeşitli programlar yer aldı. Bu arada, Aydınlıkevler semtinde yeni açılan bir parka da **"Hasan Esat Işık"** adı verildi.

Altındağ Belediyesi ile NÜSHED'in 5 Ağustos günü, **"Barışa Katkı Konferansı"** genel adıyla kamuoyuna açıkladıkları etkinlikler, iki kuruluş temsilcilerinin katıldığı "basın toplantısı"yla başladı. Altındağ Belediye Başkanı **Ali Rıza Koç** ve NÜSHED Genel Başkanı Prof. Dr. **Leziz Onaran** imzasıyla yapılan ortak açıklamada, **"Günümüzde barış olgusunun, savaşın karşıtı olmasının yanı sıra, aynı zamanda demokrasinin, toplumsal ve ekonomik gelişmenin, refahın artırılması ve hakça paylaşılmasının da önkoşullarından biri olduğu"** vurgulandı.

"Barışa Katkı Konferansı'nın ilk günü ayrıca, Altındağ Belediyesi'nin Ulus'taki Kültür Merkezi'nde **"Barış ve Sağlık"** konulu bir karikatür ve fotoğraf sergisi açıldı. **"Hiroşima ve Nagazaki Konuşuyor"** adını taşıyan video bant gösteriminden sonra, aynı yerde Altındağ Belediyesi'nce bir kokteyl verildi.

"Hiroşima Günü"

Konferansın 6 Ağustos'a rastlayan ikinci günü, **"Hiroşima Günü"** olarak düzenlendi. Program gereğince Altındağ Belediye Başkanı **Ali Rıza Koç**, Belediye Başkan Yardımcısı **Halil Vural** ve NÜSHED Genel Sekreteri Dr. **Ferruh Yavuz**, 44 yıl önce Japonya'da yaşanan felaketin yol açtığı yıkım üzerinde durarak, **"Kitlesel kırım araçlarından arındırılmış bir dünyanın düş olmaktan kurtarılması gerektiğini"** vurguladılar. Konuşmacılar, kalıcı ve sürekli bir barışın, emekçilerin yararına olduğuna da belirttiler.

Dr. **Derman Boztok**'un sunduğu **"Hiroşima ve Nagazaki'den Günümüze"** adlı slayt gösteriminden sonra, **"Güncel Gelişmelerin Işığında Barış, Silahsızlanma ve Demokrasi"** paneline geçildi. Silahlanma yarışının dünyayı topyekûn bir yıkıma götüreceği noktasında birleşen konuşmacılar, "barıştan başka seçenek olmadığını" vurguladılar.

Panelden sonra Ankara Kalesi'nin yamaçlarında, **"Gökler savaş araçlarıyla değil uçurtma ve balonlarla dolsun"** belgisi altında bir **"Uçurtma Bayramı"** düzenlendi.

Hasan Esat Işık parkı

"Barışa Katkı Konferansı"nın üçüncü günü, bir süre önce yitirdiğimiz değerli devlet adamı ve diplomat **Hasan Esat Işık**'ın anısına adandı. Altındağ Belediyesi'nce Aydınlıkevler, Çağdaş Sokağı, 3. Durak'ta yeni yaptırılan parka, törenle **"Hasan Esat Işık"** adı verildi. Semt halkının büyük bir ilgi gösterdiği Hasan Esat Işık Parkı'nın açılışına yaklaşık 3 bin kişi katıldı.

Aynı gün, İstanbul'dan gelen Prof.Dr. **Tolga Yarman**, "Nükleer Silahlanma, Türkiye, Dünya ve İnsanlık" konulu bir konferans verdi. Konunun sayılı uzmanlarından olan **Tolga Yarman**'ın konferansı ilgiyle izlendi.

"Sevgi Günü" olarak sunulan 8 Ağustos'ta ise, Ankara Anakent Belediye Başkanı **Murat Karayalçın**, Altındağ Kültür Merkezi'ni hınca hınç dolduran büyük bir kalabalığa, **"Silahlanma Harcamaları ve Kentsel Sorunlar"** konulu bir konferans verdi. **"İnsan soyunun silahlanmaya yaptığı harcamalar, 1987 yılında ilk kez 1 trilyon dolar sınırını aşmış bulunuyor"** diye söze başlayan **Murat Karayalçın**, bu harcamaların çok küçük bir bölümüyle, dünyada beslenme, sağlık ve konut sorunu gibi insanlığın temel gereksinimlerinin karşılanabileceğini belirtti.

Nagazaki'nin bombalandığı 9 Ağustos günü ise, **"Altındağ-Nagazaki Dostluk Günü"** olarak ilan edildi. Gece Altındağ Kültür Merkezi Salonu'nda düzenlenen **"Barış, Sevgi ve Dostluk Dinletisi"**'ne **Arif Sağ**, sazı ve sesiyle katkıda bulunurken, **Grup Ekin**'in barış türküleri, hep bir ağızdan söylendi.□

Kadıköy'de her gün şenlik var

ÖNCE İNSAN

19 ***Temmuz'da başlayan Kadıköy Belediyesi'nce "Önce İnsan-1" Şenliği 1 Eylül'e kadar sürecek. Şenlik kapsamındaki etkinlikler Fenerbahçe Burnu'nda düzenleniyor.***

Ülkemizin kimi yörelerinde yaz, şenlikler, festivallerle yaşanıyor. İstanbul şenlik ve festivallerin en yoğun olarak yapıldığı illerimizin birisi. Bugünlerde İstanbul'da "Şile Bezi Festivali", Kartal Belediyesi'nce düzenlenen "Uluslararası 8. Kartal Şenliği" ve Kadıköy Belediyesi'nce düzenlenen "Önce İnsan 1" adlı etkinlikler yapılıyor. Çoğunlukla belediyelerin düzenlediği bu etkinliklere, sayfalarımızda olanaklı olduğunca yer ayırmaya çalışacağız. Bu sayımızda Kadıköy'de 45 gün sürecek olan "Önce İnsan Şenliği 1"e yer veriyoruz.

Fenerbahçe Burnu'nda akşam oluyor. Genellikle sevgilileri ağırlayan park, "Önce İnsan Şenliği" süresince akşamlarını Kadıköy Halkı'na ayırmış. Parkın ortasına kurulmuş olan sahnedeki dev hoparlörlerden yükselen rock müziği kulaklarımıza dolarken, izleyiciler için ayrılmış sandalyelere doğru yürüyen insanlarla birlikte ilerliyoruz.

Bu akşam Yeni Sahne Oyuncularından **Güneş Yakın**, Nazım Hikmet'in "Taranta Babu'ya Mektuplar"ını sahneleyecek. Gecenin başlama saati 20.30. Karanlık çöktükçe boş sandalyeler de dolmaya başlıyor. İzleyiciler arasında hemen her kesimden insanlara rastlamak olanaklı. Ama şenliğin yapıldığı Fenerbahçe semtinden çok fazla katılımın olduğu söylenemez. Daha çok Kadıköy çevresindeki diğer semtlerden insanlar geliyor. Koşuşturmakta olan zabıtalara yaklaşıp soruyoruz:

— ***Şenliğe ilgi nasıl?***

Yorgun yüzleriyle yanıtlıyorlar sorularımızı:

— İyi, iyi hemen her akşam tıklım tıklım oluyor.

— ***Şenlikte ne tür etkinlikler var?***

— Her akşam müzik var. Sonra sinema, tiyatro, söyleşi ve paneller yapılıyor.

Güneş Yakın "Taranta Babu"yu sergilemeye çalıştı.

Saat 20.30, dev hoparlörlerdeki müzik sürekli değişiyor ama, bir türlü şenlik başlamıyor. Şenliğin başlaması için yarım saat fazladan beklemek gerekiyor. Nihayet saat 21.00'de program başlıyor. Ama yine hayal kırıklığına uğruyoruz. Çünkü sahneye Nâzım'ın şiiri yerine amatör bir rock topluluğu çıkıyor. Çevredeki izleyicilerin hayal kırıklığımızı paylaşmadığını söylemeliyiz. Zaten her gece böyle oluyormuş. İlan edilen etkinlikten önce "gecenin fındık fıstığı" denilen bir ara program yapılıyormuş.

Gençlerden oluşan amatör topluluk, tüm çabasına rağmen izleyicileri coşturmayı başaramıyor. Bu arada izleyicilerle, topluluğun solisti arasında şu ilginç diyalog geçiyor:

— Siz ne biçim gençsiniz, neden dans etmiyorsunuz?

İzleyiciler arasından bir ses yanıt veriyor:

— Biz senin gibi yan gelip yatmıyor, akşamlara kadar çalışıyoruz.

Genç solist kolay teslim olacak cinsten değil. Sonunda bir grup gence dans ettirmeyi başarıyor.

Amatör rock topluluğundan sonra Güneş Yakın isimli sanatçı "Taranta Babu'ya Mektupları" oynamaya çalışmak üzere sahneye geliyor. Oynamaya çalışıyor diyorum. Çünkü izleyiciler arasında konuşmalar, sahneye laf atmalar sürüyor. Sahnedeki sanatçıdan daha çok tedirginlik duyduğumu söyleyebilirim. Çevremde konuşan birkaç kişiye müdahale etmek geçiyor içimden. Tam o sırada Güneş Yakın oyunu yarıda keserek:

— Kusura bakmayın, daha fazla devam edemeyeceğim" diyor ve ayrılıyor sahneden.

Ama garip, izleyiciler ne olduğunun sanki farkında değil. Alkışlarla sanatçıyı yeniden çağırıyorlar. Sanatçı yerine Şenliğin düzenleyicisi Kadıköy Belediye Başkan Yardımcısı **Kamil Kalyoncu** geliyor sahneye ve şunları söylüyor:

— Sayın Kadıköylü'ler, Nâzım Hikmet'i dinlemek istemeyenler hemen çekip gitsinler, tekrar ediyorum, oyunu izlemek istemeyenler hemen kalksın.

İzleyiciler suskun suskun dinliyor, kimse kalkıp gitmiyor. Güneş Yakın'da yeniden sahneye geliyor.

— "Arkadaşlar, lütfen biraz daha sessiz olalım", diyerek oyuna baştan başlıyor. Gerçekten de on dakika kadar izleyiciler arasında sessizlik hüküm sürüyor. Ama biraz sonra konuşmalar yeniden başlıyor. Bunun üzerine Güneş Yakın oyunu yine yarıda keserek, Nazım'ın "Akrep gibisin kardeşim" dizeleriyle başlayıp; "kabahatin çoğu senin demeye de dilim varmıyor ama. Kabahatin çoğu senin canım kardeşim" dizeleriyle biten ünlü şiirini okuduktan sonra:

— Size artı bir şiir, bir oyun burada biter diyerek, izleyicilerin alkışlarıyla sahneden ayrıldı.

Şenlik dağılırken izleyenlerin neler konuştuklarına dikkat ediyorum. İnsanlar oyundan sıkıldıklarını söylüyorlar. Hemen kimi dinledimse bunu dile getiriyor. Ben de kendi kendime soruyorum, acaba kabahatin çoğu izleyicilerde mi, doğru bir seçim yapmayan şenlik düzenleyicilerinde mi?

Yine konuşanlar, yarın ve daha sonraki gecelerin programı tartışılıyor:

— Yarın yine gelelim, sözcükleri sıkça yineleniyor.□

Zülfü Livaneli konserinde 60 bin izleyici

GÜLHANEDE GÖK GÜRÜLTÜSÜ

Belediyede aklı başında tek bir insan yok herhalde. Çünkü düşünemiyorlar bu onbinlerce insanın gece vakti evlerine nasıl döneceklerini.

■ **Bayser Demirbağ**

İstanbul Anakent Belediyesi, Gülhane etkinlikleri kapsamında bir dizi halk konserinin düzenlenmesine önayak oluyor. Ünlü sanatçıların konserlerinde Gülhane Parkı on binlerle dolup taşıyor. Halk, başka türlü izleme olanağı bulamadığı sanatçıların konserlerini sembolik bir giriş ücreti ödeyerek izleyebiliyor.

Temmuz ayı başlarında **Banu** ve **Rahmi Saltuk**'un konserine gitmiştik. Oldukça kalabalıktı. Hattâ Rahmi Saltuk da, "**eskiden parti mitinglerinde, gecelerinde söylerdim. Böylesi kalabalığa ilk kez söylüyorum**" türünden sözler etmek durumunda kalmıştı. Aynı konserde İstanbul Anakent Belediye Başkanı **Nurettin Sözen** de "fırsat budur" diyerek partisinin propagandasını yapmıştı kalabalığa.

29 Temmuz akşamı Gülhane'de bu kez **Zülfü Livaneli** vardı. İnsanlar koşarak gidiyorlardı. Gülhane'nin kapısına geldiğimizde, bu konserin çok daha coşkulu ve görkemli geçeceğinin epey işareti vardı.

Gerçekten de Zülfü Livaneli sahneye çıktığında, yer yerinden oynadı. 60 bine yakın insan doldurmuştu her yanı. Görülmeye değerdi doğrusu. Ben kendi adıma ilk kez böylesi yığınsal, coşkulu bir konsere tanık oluyordum. Özellikle bir tutuklu annesinin sahneye ulaşıp, sanatçıya cezaevlerinde uygulanan insanlık dışı baskıları dile getirmesi ve Livaneli'nin de mikrofondan tüm dinleyenlere bunu aktarması, bir anda onbinlerce ağızdan "**zindanlar boşalsın genel af**" belgisinin çıkmasına yolaçıyordu. Sanki gök gürüldüyordu.

Konser başlayalı bir saat olmamıştı. Yer bulamayıp saatlerdir ayakta bekleyenler, bir an önce kalabalığa kalmadan evlerine gidebilmek için hareketlenmeye başladı. Kapıya yöneldiğimizde binlerce insanın kendini boş bir otobüse atmak için sağa sola koşturduğunu, sanki bir yürüyüş kolu gibi Sirkeci'ye, Sultanahmet'e doğru yöneldiğini gözledim. Daha konser sürüyordu. Dışarıdan bile duyuluyordu konseri izleyenlerin coşkusu. Sirkeci'ye yürüyerek indik. Çok geç olmamasına rağmen duraklarda belediye otobüsü yok. İnsanlar upuzun kuyruklar oluşturmuşlar. Gülhane'nin önü ana-baba günü. İnsanlar bir hafta sonu akşamı, sevdikleri ilerici bir sanatçıyı dinlemeye gidiyorlar. Ama belediyede aklı başında tek bir insan yok herhalde. Çünkü düşünemiyorlar bu onbinlerce insanın gece vakti evlerine nasıl döneceklerini. Çok mu zor konserin bitiş saatinde belediye otobüslerini bekletip, hiç değilse insanların belli merkezlere götürülmesini sağlamak? İnsanın aklına şu soru geliyor, yaşadığımız kentin yöneticileri insanların eziyet çekmesinden zevk mi alıyorlar acaba? Bu ve benzeri etkinlikleri düzenliyenler, insanların bunları gönül rahatlığıyla seyredebilmeleri için çok az bir çaba daha harcayamazlar mı? □

Şehir Tiyatroları ve TRT'den yeni anlayış

TELİF ÜCRETLERİNDE HAKSIZ REKABET

11 Temmuz 1989 tarihinde **Milliyet Gazetesi** birinci sayfasında büyükçe bir manşet attı: "TRT'de şaibeli senaryo". Konu, yazar **Turgut Özakman**'a Kurtuluş Savaşı'nı konu alan bir televizyon senaryosu için 162 milyon lira ödeneceği haberiydi. Aynı zamanda TRT Yüksek Kurulu üyesi olan Turgut Özakman'ın senaryosu için 35 milyon avans aldığı da haberde belirtiliyordu. Turgut Özakman'ın ve TRT'nin karşı açıklamalarını da yayınlayarak konuyu gündemde tutmaya çalışan Milliyet gazetesi haberi, Türkiye'deki yazarların, telif ücreti, istisna akdi gibi sorunlarını yeniden gündeme getirdi.

Türkiye'de yayınevleri yazarlara kitapları için ortalama yüzde on telif veriyorlar. Bu, çevirilerde yüzde 5 ile 8 arasında değişiyor. Ancak bazı yazarlar yüzde 12 ya da 15 telif alabiliyorlar ki, bu da çok az yazara kısmet oluyor. Televizyon ve sinema ile çalışan senaryo yazarlarının aldıkları ücretler ise, her ne kadar yayınevleri ile çalışmaya benzemese de, ülkemizde yazarların yalnızca yazarak hayatlarını sürdürebilmeleri oldukça zor.

Ancak TRT'nin Turgut Özakman'a Kurtuluş Savaşı ile ilgili dizinin senaryosu için ödeyeceği para, Özakman'a "TRT ile şimdiye kadar imzalanan en yüksek rakamlı senaryonun yazarı" olma ünvanını kazandırdı. TRT Özakman'ın senaryosu için telif ücreti olarak belirlenen 100 Katsayısını önce 300'e, sonra da 900'e çıkardı. Bu haberin kamuoyundaki etkisi geçmeden, son günlerin en popüler sanat etkinliği **Evita** müzikalinin çevirisini yapan Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni **Gencay Gürün**'ün çeviri telifi olarak 225 milyon lira alacağı gazetelerde yeralmaya başladı. Bazı yazar ya da çevirmenlerin telif ücreti olarak Türkiye koşullarında astronomik sayılacak paralar alması üzerine Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreteri **Atilla Birkiye**'nin düşüncelerini aldık.

* * *

— Turgut Özakman'ın TRT'den, Gencay Gürün'ün de Evita'dan alacakları telif ücretleri kamuoyunda tepkilere neden oldu. Bu konu, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın uzun süredir üzerinde çalıştığı tip-sözleşme konusunu da yeniden gündeme getirdi, değil mi?

Birkiye: Türkiye'de yazar hakları diye doğru dürüst bir uygulama yok. Yani, kağıt üzerinde kabul edilen bir şey yok. Bazı kurumların kendilerince belirledikleri telif yüzdeleri, bazı kurumların da elyordamıyla hazırladıkları telif sözleşmeleri var. Sendika olarak biz de bunu bugüne kadar sağlayamadık. Birincisi Sendikamızın üzerinde politik baskılar vardı, ikincisi Türkiye'deki yazarların mesleki bir yapıya kavuşamaması. Toplu sözleşmeleri yok, grev diye bir şey yok. Sendikamız en kısa zamanda bir tipsözleşme hazırlayacak, bunun iç çalışmaları var. Ama, ne kadarıyla yaşama geçer, bilemiyorum.

— Kurumların bu konuda ayrıca tip-sözleşmeleri olması TYS'nin çalışmalarını nasıl etkiliyor?

TYS Genel Sekreteri Birkiye

Birkiye: TRT gibi, Devlet Tiyatroları gibi, Şehir Tiyatroları gibi kurumların tip-sözleşmeleri var. Ona göre yazar, çevirmen, sanatçı sözleşmeyi imzaladığında para alıyor. Yazarın yayınevleriyle ilişkilerinde uygulamalar çok farklılıklar içeriyor. Bazı yayınevleri gerçekten telif konusunda titizlik gösterirken, bazıları yazarın, çevirmenin hakkını açıkça sömürüyor. Bunda da Sendikamızın eksikliği var. Bir yaptırım oluşturamamak. Gerçi Türkiye'de de bu konuda yaptırım olmak çok güç.

— Turgut Özakman ve Gencay Gürün'ün alacakları telif ücretleri olaya nasıl bir boyut katıyor?

Birkiye: Turgut Özakman olayı Türkiye'de ilk kez uygulanıyor ve inanılmaz bir gerekçe gösteriyorlar. 'İyi yazar' olması gerekçesiyle savunuları var yetkililerin. Kim, kimin yazarlığının iyiliği kötülüğü hakkında yetkiye sahip. Önce bunu yanıtlamak gerek. TRT sudan bir gerekçe uydurarak haksız bir rekabet ortamı doğuruyor. Ve de benzersiz bir "telif" antlaşması yapıyor. Böylece, devletin bir kurumu olan TRT başta üyelerimizin, diğer yazarların haklarını göz göre göre çiğnemiş oluyor. İşte, yetkililer tarafından yazarlara yapılan haksızlık.

Evita'da Gencay Gürün'e Belediye Şehir Tiyatrolarının tip-sözleşmesine göre 15 telif ödüyor. Bu bilet fiyatlarının satışı üzerinden hesaplanıyor. Gerçekten, yüksek hasılat olursa yazar, çevirmen de yüksek ücret alıyor. Ama burada da bir haksızlık doğuyor. Büyük yapımlarda çeviri yaptığınızda ya da, bilet fiyatları yüksek olan salonlarda oyunlarınız oynandığında daha çok telif ücreti alıyorsunuz. Ama örneğin oyununuz Üsküdar'daki salondaysa, ya da Tiyatroya ilginin daha az olduğu semtlerdeki salonlarda oynanıyorsa telifiniz düşüyor. Burada dengesizlikler var. Bu konuda Necati Cumalı'nın girişimleri oldu, sanırım bir sonuç elde edemedi. **Evita**'da akla bir soru daha geliyor: Genel Sanat yönetmeninin çevirisinin böyle büyük bir yapımda, kendi yönetimi sırasında oynanması doğru mu, değil mi? Kuşkusuz tüzüğe aykırı bir şey yok. Ama ya ahlaki olarak?

— Bir de "İstisna akdi" var. Bu da TYS'nin gündeminde mi?

Birkiye: İstisna akdi de çağdışı bir uygulama. Sözleşmeye imzayı attığınızda, yapıtınızı ömür boyu teslim ediyorsunuz. TRT de onu, kendi estetik anlayışı doğrultusunda istediği gibi değerlendiriyor. Bu konuda da Refik Erduran'ın ve Tiyatro ve TV Yazarları Derneği'nin girişimleri var. Sendika olarak da yeni çalışma döneminde ele alacağımız konulardan biri de bu. Yaşama nasıl geçeceğini doğrusu bilmiyorum... □

HALKIN BÜYÜK İLGİSİ

Uluslararası **8. Kartal Kültür ve Sanat Festivali** 1-7 Ağustos 1989 tarihleri arasında yapıldı. Festival boyunca yapılan etkinliklere yöre halkının büyük bir ilgi gösterdiği gözlendi.

600 bini aşan nüfusuyla İstanbul'un en büyük ilçelerinden biri olan Kartal, Bostancı'dan Pendik'e kadar uzanan bir coğrafi alanı kapsayan etkinliklere sahne oldu. Kartal Belediyesi'nce düzenlenen Festival çeşitli sergileri, panelleri, imza günlerini, spor, tiyatro, sinema ve halk oyunları gösterimlerini, konserlerini içeriyordu. Etkinlikler içinde bir de Festival Güzellik Yarışması yapıldı.

Çoğunlukla akşam saatlerinde toplanan etkinliklerin en ilgi çekenlerinden biri Kartal Stadyumu'nda **Zülfü Livaneli**'nin verdiği konser oldu. On binleri aşan izleyici topluluğunun büyük ilgi gösterdiği konserde, ilgililer stadyumun kapılarını oldukça erken bir saatte kapatmak zorunda kaldılar.

Kartal Belediyesi'nce düzenlenen 8. Uluslararası Kültür Sanat Festivali'nde düzenlenen **3. Uluslararası Altın Kartal Oyunları Yarışması**'na KKTC, Mısır, İspanya, Yugoslavya, Meksika, Yunanistan, Polonya'dan yabancı ekipler katıldı. □

KISA KISA KADIN HAKLARI

Yani ben belki mühendis olacağım ama bu ülkeye mühendis olarak yararlı olmak için değil de, çocuklarıma matematik testlerinde yardımcı olmak için.

■ Saadet Özkal

Çağdaş Yaşam Derneği'nin kurucularından bir avukat hanım, herhalde Dikili Festivali'ne katılan ve çeşitli etkinliklerle taleplerini gündeme getiren bizleri kastederek, "Tatil köylerinde kocalarla el ele dolaşılarak kadın hakları savunulamaz", diyor Milliyet Gazetesine verdiği bir demeçte. Ve ekliyor: "Semra Özal'ın kadınlara nikâh kıyma kampanyasını ben olumlu buluyorum."

Ben de diyorum ki, nikâhımızı biz kendimiz kıydırırız gerekirse, Semra Hanım kadın haklarını savunmak istiyorsa iş bulsun biz kadınlara; emeğine sahip çıkamayan, aile işçisi 6 milyon köylü kadına sosyal güvence sağlasın; kadının çalışmasını ve iş kurmasını kocasının iznine bağlayan yasa maddesini iptal ettirsin ve lütfen bayramlarda "velinimetim" diye kocasının elini öpmesin. Nikâhla güvence istemiyoruz, biz kendi ayaklarımız üstünde durmak istiyoruz.

• • •

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, "Kadınlar iyi eğitilmelidir", dedi geçenlerde. Dedi de ne için? Kadınların annelik görevini daha iyi yapması ve çocuklarını daha iyi eğitebilmeleri için. Yani Kadın öğrenim görme hakkını nihayet elde ediyor ama insan olduğu için değil de anne olduğu için. Yani ben belki mühendis olacağım ama bu ülkeye mühendis olarak yararlı olmak için değil de, çocuklarıma matematik testlerinde yardımcı olmak için. Doğrusu bir iki çocuğa bir şeyler öğretmek için biraz lüks değil mi bu öğrenim? Onun yerine, ben mühendisliği sevdiğim için ve mühendislik yapmak için mühendis olsam, çocuklarımı da devlet, kreşlerinde, okullarında, çocuk eğitiminden anlayan kişiler eliyle eğitse, evdeki bakımlarını da kocamla paylaşsam, benim için de, kocam için de, çocuklarım için de, toplum için de daha iyi olmaz mı?

• • •

ABD Uzay Araştırma Dairesi, önümüzdeki yıllarda Mars'a insanlı uzay aracı göndermeyi planlıyormuş. Yalnız, Mars'a yolculuk uzun süreceği için, en büyük sorun yiyeceklerin götürülmesiymiş. Bu yüzden de, kadın bünyesi erkekten daha az tükettiğinden, Mars'a kadın astronotlar göndermeyi düşünüyorlarmış. Acaba diyorum, diyelim beş kişilik ekip gidecek, dört kadının başına bir "erkek komutan" koyarlar mı yine de? Umarım kadınlar buna karşı çıkarlar da komutan da kadın olur. Peki naklen yayında TV spikerleri ne der o zaman, kadın astronot Mars toprağına ayak basarken bizim spiker heyecanla şöyle bağırmasın sakın:

— Sayın seyirciler, sayın seyirciler, işte tarihi an, insanoğlu Mars'a ayak bastı!□

MERCEK

Hazırlayan: Attilâ AŞUT

(5 Temmuz 1989 günlü TERCÜMAN'ın manşeti)

(5 Temmuz 1989 günlü MİLLİYET'in manşeti)

Değişen, yalnızca senaryolar!

Genel Af, Meclis'e Ne Zaman Geldi?

Türkiye Hükümeti, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün 21 Haziran 1989 günü Cenevre'de yapılan toplantısında "**Kara liste**"ye alındı.

Bunun böyle olacağı belliydi. Çünkü, uluslararası sendikal hareket, yıllardan beri Türkiye'ye uyarı üstüne uyarı yapıyor, çalışma yasalarında ILO standartlarına uymayan kısıtlamaların kaldırılmasını istiyordu. "Bizimkiler", bu uyarılara kulak asmadıkları gibi, ILO'ya gönderdikleri resmi raporlarda, yanıltıcı bilgiler vermekten bile çekinmediler. Örneğin, "**1 Temmuz 1986 ile 30 Haziran 1988 Dönemi**" için Hükümet adına ILO'ya verilen raporun 3. sayfasında şöyle bir paragraf yer almaktaydı:

"**Komite; Haziran 1985'te Konferans Komitesi müzakereleri sırasında, Hükümet temsilcisi tarafından belirtilen Genel Af Kanunu'nun kabulü ile ilgili gelişmeler hakkında bilgi talep etmektedir.** Genel Af'la ilgili kanun, TBMM'de kabul edilmemiştir. **Buna mukabil, 11.3.1986 tarihinde kabul edilen ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanun'un 19. maddesini değiştiren 3267 sayılı Kanun'la mahkumların hapis cezalarının belli oranlarda indirilmesi sağlanmıştır.**"

Bakın hele!.. "**Genel Af Yasası**", TBMM'ye gelmiş ama kabul edilmemiş! Bu oylama acaba Meclis'in "gizli oturum"unda mı yapılmış da kimsenin haberi olmamış?

Dünyayı ahmak yerine koymaya kalkarsanız, sonunda böyle "suçüstü" yakalanır ve de "**kara liste**"lere geçersiniz beyler!...

Umarız, bu olay kulağınıza küpe olur!..□

Joan Baez'den Geriye Kalanlar...

Joan Baez'in görkemli Ankara dinletisi gerilerde kaldı. Ancak, bu dinletinin izlenimleri ve çağrışımları halâ konuşuluyor. Müzik şölenine sahne olan **Hipodrom**'un yol açtığı kimi anılar ve esintiler ise bambaşka...

Çoktan beri Ankaralı'ların yaşamında yeri olmayan "Hipodrom", **Joan Baez**'in dinletisi dolayısıyla birdenbire gündelik konuşmalar arasına girdi. Ankara Anakent Belediyesi'nin girişimini öğrenen hemşireler, birbiren, "**Hipodrom nerede, oraya nasıl gidilir?**" yollu sorular sormaya başladılar.

12 Mart öncesinin gençlik önderlerinden biri, o günlerde kendisinden, Hipodrom'un yerini soran arkadaşına şu yanıtı verdi:

"Yanılmıyorsam, Emniyet Sarayı'nın yakınında olacak... Çünkü ben 1970 yılında, Emniyet Sarayı'nın 8. katında başaşağı askıdayken, tersten görmüştüm orayı..."

O gün **Joan Baez**, Hipodrom'u hınca hınç dolduran insanlara barış ve kardeşlik şarkıları söylerken, karşıda yine Emniyet Sarayı'nın ışıkları görünüyordu. Ve kimbilir hangi yurtseverin işkence çığlıkları, aynı anda sağır ve dilsiz duvarlar arasında yankılanıyordu...

Son zamanlarda "ölçüsüz-uykusuz" ve alabildiğine özgür dizeler yazmayı sürdüren ozan **Osman Numan Baranus** da **Joan Baez** dinletisinin çağrışımlarından kendini kurtaramayanlar arasında... Dinleti sonrasında yazdığı "ikili dizeler"den birkaçını, sıcağı sıcağına okurlarımıza iletmek istedik.□

JOAN BAEZ'E BEYİT

Onbinlerce gence türküler söyleyen bir can
Joan Baez. Aha bir kez daha mercan dünya.

EZGİYE BEYİT

Gece, Hipodram, nemli çimenler ve diz dizeyiz,
Çağdışı duyarlığı rezesinden söken o ezgi ne?

KULAK KESİLMEYE BEYİT

Ünlü sarayın karaltısı sus pus. Âhenginize
Kulak kesilmedeler tüm Ulucanlar'la Mamak.

ŞUT

Polise Makyaj!

"Daha çağdaş bir görünüm için" polisin giyim-kuşamını yeniden değiştireceklermiş...

Kafaları değiştirmeye de sıra gelecek mi acaba?□

Yayınınız üzerine bana nazik davranıyorlar

Özdemir'in raporunda "cezasını revirl bulunan bir cezaevinde geçirmesinin hayati zorunluluğu" belirtiliyor.

Yayınınızda benimle ilgili habere iki sütun olarak yer vermenizden dolayı sizlere teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Haberinizden sonra ilgilenen demokrat-yurtsever-ilerici ve devrimci dostların katkısıyla Ceyhan E Tipi Cezaevi'ne sevkim için gerekli olan yol parası toplanmıştır. Bunun üzerine Bursa Özel Tip Cezaevi yöneticileri ile görüşüp yol paramı kendimin karşılayacağını ve derhal beni göndermelerini istedim. Ancak; bugün göndereceğiz, yarın göndereceğiz diyerek beni oyalamaktadırlar. Yöneticilerin bu tutumu ağır ihmali de aşan, kasıt durumuna dönüşen ve yaşamına yönelik ağır tehlikeler içermektedir.

Yazınızın etkisiyle cezaevi yöneticileri görünüşte de olsa, nazik davranmak zorunda kalmışlardır. Artık bana seni gönderemiyoruz diyemedikte, yalnızca oyalamak için, "bugün gönderiyoruz", "yarın göndereceğiz" diye geçiştirmektedirler. Bu da göstermektedir ki, demokrat basının etkisiyle yöneticiler zoraki de olsa soruna eğilmek zorunda kalmaktadırlar. İnanıyorum ki, benimle ilgili yazılarınızın daevamı halinde, cezaevi yönetimi oyalama taktiğini sürdüremeyecek ve beni Ceyhan'a gönderecektir.

Aydınlık ve sağlıklı günlerin tüm halkların olması dileğiyle saygılar ve salamlar.

8 yıldır hükmen-tutuklu
Akif ÖZDEMİR

Sinop ve çevresinde göz hastalıkları

Sinop ve köylerinde göz hastalıkları salgını var. Benim bulunduğum çevrede yani, Türkeli ilçesinde ve köylerinde insanların gözleri kıpkırmızı. Bu durum kimine göre göz gribi, kimine göre de radyasyon tesiri. Doktorlar ise hastalara göz damlası veriyorlar. Kesin bir netice henüz yok. Ancak insanlardaki tedirginlik sürüyor. Acaba sonuç ne olacak?

H.DEMİRCAN/Sinop

22 Haziran 1989 tarihinde Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde ortaya çıkarılan tünel sonucu, cezaevi yönetiminin bütün tutuklu ve hükümlülere uyguladığı baskılara protesto eden pekçok mektup geldi Adımlar'a. Bu mektupların bazılarından seçtiğimiz bölümleri yayımlıyoruz.

Askeri cezalandırma yöntemi

Cezaevlerinde tutulanların tümü buralara işkencehanelerden geçirilerek konmuşlardır. Ancak; süreç tutuklayan ve tutuklanan için de bitmemiş, ana diliyle "anacığım ben yaşıyorum" demek bile terörle bastırılmaya çalışılmış, en insani, doğal, taleplerde bulunanların üzerine gaz lambaları atılarak, kurt köpekleri üzerlerine salınarak, ne olduğu ve nedeni bugün de açıklanmamış onlarca iğne vücutlara şırınga edilerek, tabutluklara atılarak işkencelere gidilmiştir. Bunun dışında, görüş, mektup, infaz yakma, havalandırma, kantin, yiyecek, gazete, TV, radyo vb. topluca yasaklanmıştır. Bu askeri cezalandırma yöntemi "asker mantığı"yla bölükte biri suç işleyince tüm bölüğü cezalandırma gibi cezaevinin geneline uygulanmıştır.

Mustafa DURNA

Genele yönelik bir hak gaspı

Bugün Eskişehir Cezaevi'nde yapılanlar, yarın başka bir cezaevinde olabilir. Çünkü, sorun her ne kadar Eskişehir Cezaevi'yle sınırlı da olsa, esasta genele yönelik bir hak gaspıdır. Başta İHD olmak üzere, tüm ilerici, demokrat güçler böylesi hak gaspları karşısında duyarlı olmalı ve haklarını geri almak için direnişte olan tutuklularla dayanışma içinde olmalıdır. Başka bir deyişle artık, bakanlık ve tek tek cezaevi idareleri bir takım olayları bahane ederek, hak gasplarına yönelmemelidir. Bunun biricik yolu da, tüm demokrat güçlerin bu tür uygulamaların karşısına dikilmesidir.

Bu amaçla Ceyhan Özel Tip Cezaevi'nde bulunan tüm siyasi hükümlü ve tutuklular 21 Temmuz 1989 tarihinden itibaren Eskişehir Cezaevi'ndeki direnişi desteklemek için açlık grevine başladık.

Mirza TURGUT-Ceyhan Özel Tip Cezaevi

Eskişehir Özel Tip Cezaevi idaresi suç işliyor

Eskişehir olayına bakarsak: Hangi haklara el konulmuştur? Daktilo, radyo, teyp, ocak alınmış, yemek verilmemiş, su verilmemiş, kantin, havalandırma, görüş yasaklanmış. Daktiloyla, radyo, teyple tünel kazıldığı nerede görülmüş? Yemek ve su verilmeyerek politik tutsakların tünel kazacak gücü bulamamaları mı hedeflenmiştir? Politik tutsakların tümünün birden cezalandırılmasının mantığı nedir peki? Madem-ki TC yasaları "suçun şahsiliği" ilkesini kabul ediyor. O halde 5-10 kişinin üstelik de üstlendikleri halde, yaptığı bir iş için yaklaşık 300 kişi cezalandırılıyor. Eskişehir Özel Tip Cezaevi idaresi böylece suç işlemiş olmuyor mu?

Bütün bunlar işin mantıksal olarak neden böyle olmaması gerektiğini açıklamaya çalışan sorular. Sorunun özü ise, gündemden kaldırılmayan 1 Ağustos Genelgesi'nin el altından, parça parça uygulanarak, politik tutsakların üzerindeki anti-demokratik, faşizan baskıların artırılmasıdır.

Yaşar YILDIZ/Bartın Cezaevi

Tüneli kendi gücümüze dayanarak kazdık

Devrimci Yol, Devrimci Sol, TKP (M-L) Hareketi, MLSPB, Otonom Dev-Genç davaları tutuklu ve hükümlülerinin yaptığı Basın Açıklaması'nın bir bölümünü yayımlıyoruz.

"Gerek Çanakkale E-Tipi cezaevinde ve gerekse bir dizi diğer cezaevinde yaşananlar, egemen sınıfların o pek övündüğü ve güvendiği "pekiştirilmiş güvenlik önlemleri-ne" sahip özel cezaevlerinin de güçlükleri aşmaya ve yenmeye kararlı devrimcilerin irade ve yaratıcılığı karşısında bir engel olamayacağını göstermiştir.

Çanakkale Cumhuriyet Başsavcısı ve Çanakkale E-Tipi cezaevi yetkilileri, tüneli kazan bizlerin, cezaevinin çevresinde bulunan ihata duvarını aşamadığımızı, 68 metre uzunluğundaki tünelin 15 ayda yapılabildiğini, bizlere dışardan ve bazı cezaevi görevlilerinden araç-gereç yardımı yapıldığını ve cezaevinin yapısı ve planı hakkında bilgi sağlandığını belirterek özel tip cezaevlerinde kaçmanın olanaksız olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar. Düzeni koruma ve savunma misyonunun üstlenmiş bu karşı-devrimci kişilerin kamuoyuna devletin "güçlü ve yenilmez" olduğu mesajını vermeye çalışmaları doğaldır; ancak bu açıklamalar gerçeği yansıtmıyor. Bizler bu tüneli hiç kimseden herhangi bir yardım ve destek almaksızın kendi gücümüze dayanarak kazdık. Tüneli kazmak için gerek duyduğumuz süre 15 ayın çok altındadır. İhata duvarını aşmaya gelince... Çanakkale Cumhuriyet Başsavcısının da açıklamasında belirttiği gibi, 6 metre daha ilerledikten sonra eylemimiz başarıyla sonuçlanacaktı.

Faşizmin zindanlarında yıllar boyu acıları ve sevinçleri hayal kırıklıkları ve mutlulukları birlikte yaşamış ve egemen sınıfların azgın saldırılarına karşı omuz omuza mücadele etmiş olmamız, olumlu bir geleneğin temellerinin atılmasına hizmet etmiştir. Bu gelenek temelinde şekillenen kaçma girişimimiz, çeşitli devrimci örgütlerden devrimci ve anti-faşistlerin ortak bir eylemi olması açısından da büyük bir önem ve değer taşımaktadır. Bu geleneğin korunması ve geliştirilmesinin ve mücadelenin çeşitli alanlarına yaygınlaştırılmasının devrimin ilerlemesine katkıda bulunacağına yürekten inanıyoruz. Ve yine inanıyoruz ki, kaçma hakkını kullanan devrimci tutsakların özgürlük mücadelesinin başarıya ulaşmasını hiçbir güç engelleyemez!"

adımlar

Temsilcilikler YURTİÇİ

Koordinatörler İstanbul-Taner Renda, Abidin Sökmen, Emin Turan, M.Ata Uçum, Haydar Yılmaz Piyerloti Cad. Dostluk Yurdu Sok., Selimbey İşhanı No: 8/12 Çemberlitaş Tel: 516 23 27 ✱ **Ankara**-Gürbüz Özaltınlı, Ziya Yavuzeş Sağlık 1 Sok No: 9/9 Sıhhiye ✱ **İzmir**-Birol Aslantürk, Sami Çelik, İsmail Doğaner, Gür Hazer ✱ **Trakya**-İ.Can Diril ✱ **Adana**-Ömer Uz-İnönü Cad. Aydın İşhanı Asma Kat: 5 No: 607 □ **Taşova/Amasya**-Ömer Ünal-Ballıca Köyü □ **Antakya**-Ferit Lif-Saray Cad. Gedikoğlu İşhanı No: 17/1 □ **Bandırma/Balıkesir**-Mehmet Aydın-Kaşif Acar Cad. Durmalar Psj. No: 36/4 □ **Bursa**-Necdet Filizoğlu-Hacılar Mah. Eceler Sok. Sema Apt. No: 1/1 □ **Gaziantep**-Halef Şarvarlı-Bey Mh. Abdullah Edip Cd. No:12/2 □ **Bakırköy**-Hamdi Eskioğlu-Vahap Üresever-No: 38/7 Tel: 542 41 07 □ **Bayrampaşa**-Selahattin Sabırlı-Hayrettin Altuncevahir-Yenidoğan Mah. Numunebağ Cad. No: 36 □ **Beykoz**-Ahmet Özgül-İsmail Yıldız-Kayabaşı Sok. No: 17 Paşabahçe □ **Eminönü**-Salih Karakaynak, Yeşil Tulumba Sok. No: 56 □ **Kadıköy**-Erol Karasoy-Ali Şimşek-Osmanağa Mah. Reşit Efendi Yeni Yol Sok. No: 1/3 □ **Kartal**-Hamit Akıncı-Mehmet Malkaç-Yukarı Mahalle Yanık Sok. No: 11/3 B Blok Tel: 374 32 44 □ **Şişli**-Müslüm Erdal-Mahmut Doğan-İzzetpaşa Mah. Deniz Sok. No: 5/3 □ **Ümraniye**-Ali Şen-Alemdağ Cad. No: 53/C □ **İzmir**-Mustafa Karakuş-Vedat Pekel-859.Sok. 1471 Sok No: 45/3 Alsancak Tel: 22 87 33 □ **Denizli**-Atilla Erenler-Doktor Cad. Menteş İşhanı Kat: 3 Tel: 366 20 □ **Diyarbakır**-Mustafa Dağcı-İsfendiyar Eyüboğlu-Mehmet Karabulut-Salih Şimşek-İnönü Cad. Kahraman İşhanı Kat: 4 No: 32 Tel: 427 32 □ **Kocaeli**-Nevzat Cingirt-Ali İhsan Kayalar-Ömerağa Mah. Salkım Sok. Ekşiler Han Kat: 2 Tel: 14 42 28 □ **Malatya**-Armağan Barışgül-Cezmi Kartay Cad. Yıldız Han Kat: 3 No: 52 □ **Manisa**-Ramazan Tütüncü-Kuyualan Mah. Erler Cad. No: 113/8 □ **Muğla**-Necati Demirel-Özcan Özpür-Belediye İşhanı No: 215 Kat: 2 Tel: 838. □ **Sakarya**-Hayri Çifter-Kavaklar Cad. Sürekçioğlu İşhanı Kat: 1 No: 39-40 □ **Çerkezköy/Tekirdağ**-Hüseyin Öztürk Gazi Mustafa Kemal Mah. Edip Sok. □ **Zonguldak**-Öner Güven-Ahmet Öztürk-Alemdar Cad. Ömeryiğen İşhanı Kat: 5 D: 5

YURTDIŞI

Genel Koordinatör: Veysi Sarısözen □ **F.Almanya**-Aydın Şenesen-Moltke Str. 45 4100 Duisburg Fax: 203 339229 Tel: 203 340395-**Güney Bölgesi**-Nojat Yalçın Sulzbacher Str. 19 8500 Nürnberg Tel: 911 555289 □ **B. Berlin**-Yalçın Taş-Donau Str. 104 1 Berlin 44 □ **Avusturya**-Halit Erdem-Mittelsteig 7/19 A-1040 Wien Tel: 222 5667445 □ **Belçika**-Turgay Çeliköre-Chee d'Alsemberg 455 1180 Bruxelles Tel: 322 345 1076 □ **Danimarka**-Ayşe Coşkun-Dyringparker 122,2 th, 2660 Brondy Str Tel: 452 544262, **Fransa**-Hayri Ata-57, Rue de la mare 75020 Paris Tel: 331 43493639 □ **Hollanda**-Semra Ulusoy-Mexico Dreef 229 3563 Utrecht Tel: 030 623029 □ **İngiltere**-Cahit Baylav-6 Stoke Newington Road N 16 7XN London Fax: 1-9231902 □ **İsveç**-Salih Salman-C.O.Köylüoğlu-Visbringen 42 NB 163/73 Spanga Tel: 36 6311 □ **İsviçre**-Hasan Demircan-Postfach 56 5614 Sarmenstrof, Tel: 4157 271971 □ **Kıbrıs**-Zeki Erkut-19 Necmi Avkıran Sok. Lefkoşa Tel: 520 75407 □ **Yunanistan**-Gülenay Öztürkçü-00301 2285148 Rizou Neroulou 11141 Galatsi-Athens Tel: 19 512929 □

Abone Koşulları

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini, "**Su Basın Yayın San. ve Tic. A.Ş. Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1065804**"ya yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini, "**Adımlar Gazetesi, Peykhane Sok., No: 44, Kat: 4, Sultanahmet-İstanbul**" adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları
Altı Aylık
Yurtiçi 15 bin TL
Yurtdışı (Avrupa) 30 DM
Yıllık
Yurtiçi 30 bin TL
Yurtdışı (Avrupa) 60 DM
Tek Gazete Fiyatı
Yurtiçi 1500 TL
İngiltere 1 Sterlin
Diğer Avrupa Ülkeleri 3 DM
İlan Koşulları
Siyah Beyaz: 10 bin TL (sütun/cm)

adımlar

Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. Adına Sahibi: **Şefik Çalık** □ Genel Yayın Yönetmeni: **Umur Coşkun** □ İşletme Müdürü: **Atilla Tanılkan** □ Yazıişleri Müdürü: **Semih Gümüş** □ Yayına Hazırlayanlar: **Füsun Öztürk Baysan, Semih Gümüş** □ Yönetim Yeri: Peykhane Sok., No: 44, Kat: 4 Sultanahmet-İstanbul Tel: 516 11 79 Fax: 516 11 79 □ Ankara Temsilcisi: **Özcan Kesgeç** □ Ankara Büro: Marmara Sok., No: 16/16, Sıhhiye Tel: 135 36 08 Fax: 135 36 08 □ Ofset Hazırlık: Ekol 522 77 76 □ Baskı: Son Havadis Web Ofset 575 35 60 □ Dağıtım: GAMEDA □

Bir suçsuzu mağdur etmektense

VARSIN DOKUZ SUÇLU SERBEST DOLAŞSIN

İsveçliler bir evrim geçiriyorlar. İşçi hareketinin temsilcileri olmakla övünen Sosyal Demokratlar sağa kayarlarken, Palme cinayetinin uyandırdığı halk, nereye gidildiğini merak ediyor.

■ **Gürhan Uçkan**

Christer Pettersson, Palme'yi vurmak suçundan yaşamboyu hapis cezasına çarptırılan ve sonbaharda kanıt yetersizliğinden serbest bırakılması beklenen 42 yaşındaki İsveçli, aslında katil. Yaşamının ikinci yarısını her türlü suçu işlemekle geçiren bu kişi, on yıl kadar önce, yolda yanlışlıkla kendisine çarpan 22 yaşındaki birini süngü (!) ile öldürmüştü. Cezası mı? Altı ay zorunlu psikiatrik bakım...

Konumuz, bu pehlivan hikayesine dönen cinayet değil. Bakkaldan sosis çalarken yakalanacak denli beceriksiz birinin, yaptığı böyle bir işi üç yıl gizli tutabilmesine inananlardan değiliz. Ne ki, tanıklar, biri dışında, onun aleyhinde konuşuyorlar. Suç aleti yok ortada. Konumuz; bu ülke adaletinin bir ilkesi:

"Bir suçsuzu mağdur etmektense, varsın dokuz suçlu serbest dolaşsın!" (Hani bizim memleketimizde uygulansa çok güzel bir şey ama...)

Bu adamı, silahı ateşlerken gören yok. Silah da yok. Ama, olayın hemen ardından, Bayan Palme'nin en yakınında olan, "becerdim mi?" gibilerden dönüp bakan kişi de o. Ne ki, bu yeterli olmuyor kamuoyunu doyurmaya. Ya değilse? Bu soru büyüyüp duruyor. Beş yıl hapis cezasının "doğal"; yirmi yılın "normal" ve yaşamboyu hapis "ölümden dönme" kabul edildiği bir ülke olmadığı için burası, yetmiyor bu kadarı...

Zavallı Brezilyalılar

Bu yaz, birçok ülkenin genç ve ümit takımlarının katıldığı amatör bir futbol turnavası yapıldı Stockholm'de. Kendi grubunda yarı final oynayan bir Brezilya takımının iki oyuncusu, İsveçli hakemin bir kararına kızıp adama saldırdılar, tekmelediler. Diğer oyuncuların araya girmeleriyle iş daha çok büyümedi. Hakem, yanağına ve dizine yediği tekmelerle, kurtuldu. Hiç kuşkusuz, kınanması gereken, çirkin bir olay. Diğer Brezilya takımları, tek tek üzüntü belirttiler. Ne ki, iş uzadı. İki oyuncu, gözaltına alındı. (Oysa Christer Pettersson'un gözaltında tutulması sorunu her gün yeniden gündeme getiriliyordu. Kesin bir şey yok, salın adamı deniyordu.) Bu oyunculardan biri, bu sonbaharda ABD'de üniversite öğrenimine başlayacaktı. Ülkesine dönmesi gecikince, bu olanağı yitirdi. (Bu, hafifletici bir neden olarak görülmedi.) Hızla yapılan mahkeme sonucu, birisine birkaç hafta, ötesine üç ay hapis cezası verildi. Oysa, hakem dövme yerine başka şeyler yapabilirlerdi demir parmaklıkların ardına düşmelerine gerek kalmadan...

Örneğin, kadınların ırzlarına geçebilirlerdi.

Sayın Pettersson'un (esrarkeş, alkolik, kavgacı, tehditçi, sokak serserisi, semt belası ve katil) suçsuzluğunun tartışıldığı günlerde, Stockholm'ün dış semtlerinden birinde bir sokak kadını öldürüldü. Katil, otomobiliyle kadının başına defalarca ezmişti. Otomobilin bulunması sonucu, katil de bulundu. O zaman, adı saklı tutularak, adamın "künyesi" basına yansıdı. Yıllardır, ırza geçmekten tutun, homoseksüellerin kafalarında şişe kırmaya dek en az sekiz olayın baş kahramanı olan bu kişi, toplam altı ay hapis yatmıştı bu cinayeti işleyene dek! Altı ay!

76 kez küçük çocuklara cinsel saldırıda bulunmaktan sanık dede, en son kendi torununa saldırınca dikkatleri üzerine çekti. Ya da, bulunduğu semti dehşet içine düşüren; "psikiatrik tedavi" cezasına çarptırılan suçluların, birkaç hafta içinde salınmaları ile ünlenen Sater Hastanesi; kapalı bakım cezasına çarptırılan ırza geçme suçlusu adamı, bir hafta sonra izine çıkardıktan sonra, gazetelerin birinci sayfasına haber oluyordu. Nedeni ise, izne çıkan bu kişinin yolda ilk gördüğü çocuğun, 8 yaşındaki bir oğlanın, ırzına geçmesiydi. Çocuğun anababasının açtığı dava, hastanenin aklanması ile sonuçlandı.

Bir suçsuz mu, dokuz suçlu mu?

İsveç'in de bir Kastelli'si var: **Rıfat El Said** adlı, Mısır kökenli, İsveç vatandaşı bir işadamı. Bu kişi, ünlü bir şirketi yıllarca palazlandırdı. Volvo'nun ortağı yapmasına ramak kaldı. Üstelik bir yıl, "Yılın İsveçlisi" de seçildi. Sonunda, çeşitli uygunsuz işleri, yalanları ortaya çıktı ve beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bir işadamına hapiscezası verildiğine, hem de bir yılın bile "ağır hapis" demek olduğu bir ülkede, ilk kez tanık oluyordum. Bir anda, hisse senedi spekülasyonu yapmak, sokakta insan öldürmekten, kadınlara saldırmaktan daha ağır bir suç oluvermişti. (Zaman zaman düşünmeden edemiyorum. Acaba bizim Horzum burada olsaydı, nasıl olurdu diye...)

Irzına geçilen bir kadının, "fevkalade kötü bir durumu yoksa" (yani, iyi durumu da olabilir (!)), polisin ilk soruşturmaya başlaması altı ayı buluyormuş. **"Kaynaklarımız bu kadarına el veriyor"**, diyor polis yetkilileri. Bir yılda bu tür suçlar yüzde otuz artmış. **"Havaların iyiliğine"** bağlıyorlar.

Oysa, Kissinger'in **"ders vermeye"** geldiği görkemli otelin önünde toplanan ve onu **"katil!"** diye bağırarak kınayan 50 kişinin karşısına, o kaynağı kıt polislerden 100'ü çıkartılmıştı. Sahibinin sesi, pardon, sermayenin sesi korunacaktı.

Gidiş nereye?

İsveçliler, gidişin sonunu merak ediyorlar. Sosyal Demokrat Partinin, 100. yılını kutlarken değiştirdiği ilkelere Palme'nin epey görüşünü katması, kafalardaki soru işaretini azaltmıyor. Çünkü Olof Palme'den bugüne geçen zamanda, çok belirgin bir sağa kayma var. Özel şirketler, resmen "Eldorado" yaşıyorlar. Skandalların biri bitiyor, biri başlıyor. Basının, sansasyondan başka amacı yok gibi. Hâlâ Hürriyet gibi bir holdingin bunlara böyle bir işin nasıl yapıldığını öğretmemiş olmasına şaşırıyorum. En büyük sosyal demokrat akşam gazetesi, haftalardır, "şişman pazar" ekinde, şaapmanın yollarını yazan ve görüntüleyen sayfaları ile tirajını göklere çıkartıyor. Sanki bu işe 15 yaşında başlamış insanlar gibi, pazarları kapışıyorlar gazeteyi. Bizden mi öğreniyorlar, ne?

Bana öyle geliyor ki, suçlu olduğu düpedüz bilinen dokuz kişinin salındığı bu ülkede, bir de suçsuz fazla üzülmeden salınsın, ne çıkar? Olan her şey, dışarda oluyor çünkü. İçerde kim kaldı ki?

Belki yalnızca Christer Pettersson. O da eylülde yırtar; ah bir de yabancı, Kürt filan olsaydı... O ünlü "sarı-mavi" adaletin, b..'tan lacivertine çarpardı. Brezilyalı gençler gibi.□

İsveçliler kendileri için "sarı-mavililer", ülkelerine ait şeyler için de "sarı-mavi..." demeyi severler.